ISSN: 2458-9292

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

YÜKSEK ÖĞRETİM DERGİSİ

EKİM-KASIM-ARALIK 2016 / SAYI 2

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

YÖK YÜKSEK ÖĞRETİM DERGİSİ

Sahibi
Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Süleyman Necati AKÇEŞME

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Rahmi ER
Prof. Dr. Hayati DEVELİ
Prof. Dr. Sezer Ş. KOMSUOĞLU
Prof. Dr. Özer KANBUROĞLU
Şener ASLAN
Fatih TIĞLI
Ali BULUT

Görsel Yönetmen ve Tasarım
Kader AÇIK

Dergi İletişim
Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
06539 Bilkent Ankara-Türkiye
E-Posta: webadmin@yok.gov.tr
Telefon: +90 (312) 298 70 00

Basım Yeri
Oluşur Basım Hizmetleri A.Ş.
Yüzyıl Mahallesi Mas-Sit.
Matbaacılar Sitesi 4. Cad.
No: 52-53 Bağcılar
İstanbul – Türkiye

ISSN: 2458-9292

Yılda 4 kez yayımlanır.
2.500 Adet basılmıştır.

Dergideki tüm yazıların her türlü hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Sunuş

Yükseköğretim dergimizin 2. sayısı ile sizleri selamlıyoruz.

Bildiğiniz gibi Türkiye, ülkemiz 15 Temmuz Cuma gecesi bir facianın eşiğinden döndü. Doğrudan milli varlığımıza ve anayasal düzenimize isyan, Devletimize karşı bir işgal girişimine şahit olduk. Cumhurbaşkanımızın güçlü iradesi ve liderliği milletimizin azimli direnci ile birleşti ve ertesi gün bizlere aydınlığı gösterdi.

Gizli ve sinsi bir biçimde, devlet içinde ve toplumda örgütlenen bu yapı, net olarak görülmüştür ki silahlı kuvvetlerde, emniyette ve yargıda olduğu gibi, eğitimde ve üniversiteler içinde de yerleşmişler ve Devletimize karşı durmaya cesaret edebilmişlerdir. Hepimizin görevi bu terörist yapıdan ülkeyi kurtarmaktır.

Devlete karşı bu isyanın yarattığı tahribat yaygın ve derindir. Ancak yüksek öğretim kurumlarımız da dahil ülkemizin bütün kurumlarınca bu girişimin tahribatın izleri hızla giderilmeye çalışılmaktadır. Net bir şekilde ifade etmek isterim ki; Yükseköğretim Kurulu olarak aldığımız her kararda, üniversitelerin özerkliği ve hukukun üstünlüğünün korunması kavramları, çalışmalarımızın ana başlığını oluşturmaktadır. Haddızatında bu işgal girişimi, bir açıdan bilim hayatını yok etmeyi, akademinin kendi dünyasını ortadan kaldırmayı hedefleyen bir girişimdir.

Bugün artık demokrasi ve birlikte yaşama kültürünü, atama ve yükseltilmelerde liyakat ve ehliyet kavramlarını, her şartta ve pozisyonda sahip olunması gereken vatanperverlik değerlerini, ahlaki ve manevi ilkeleri "Nasıl daha ileri taşıyacağız?" sorularının cevapları çalışmalarımızın konusu olmalıdır.

Bu zor süreç boyunca, üniversitelerimizin Sayın Rektörleri ile müteattid defalar toplantılar gerçekleştirdik; alınan kararları, sorunlu yönleri tartışarak yeniden yapılandırdık. Yüksek öğretim tarihimizin hiçbir döneminde yaşanmamış bu zorluğu yenmek için seferber olduk. KHK ile kapatılan vakıf üniversitelerindeki 65 bin öğrencinin birbirinden farklı binlerce sorununu halletmek ve sene kaybına maruz bırakmamak için YÖK, olağan üstü gayret sarfetti. Devletimize ve Türk yükseköğretimine güvenerek ülkemize gelmiş olan 100 bin civarındaki uluslararası öğrencimizin eğitiminin hiçbir şekilde aksamaması için çalışmalar yaptık.

181 yükseköğretim kurumumuz 2016-2017 eğitim öğretim yılına başlamıştır. Üniversitelerimizde eğitim, öğretim, araştırma faaliyetleri, seminerler, kongreler ve uluslararası ilişkiler aksamadan devam etmektedir.

Üniversiteler olarak huzur ve güven ortamının yeniden tesisine, okutmaya, eğitmeye, öğretmeye, araştırmaya ve üretmeye devam edeceğiz. Aksi takdirde darbe girişimi; gerçekleştirmek istediği sonuçlar itibariyle vatanımızın istikbaline işte o zaman darbe vurmuş olur.

Bütün dünyada üniversiteler, fırtınalı günlerde bile deniz feneri gibi yol göstermeye, toplum için bilgelik üretmeye ve öğretmeye devam eden yüksek nitelikli yüce kurumlardır. Hepimizin bu üstün kavramlı özelliklerimizi korumaya özen göstermemiz gerekmektedir.

Geçtiğimiz iki yıl boyunca önümüze koyduğumuz hedeflerin pek çoğuna ulaştık. Bu yıl artık daha fazla yapısal değişikliği gerçekleştireceğiz. YÖK artık takip eden bir kurum değil, diğer kurumlar tarafından takip edilen bir kurum oldu. Gündeme getirdiği kalite ve Kalite Kurulu, öncelikli alanlar, nitelikli doktora gibi kavramlar artık bakanlıklar ve kurumların gündemine alınmaya, Kalite Kurulunda da olduğu gibi projeleri hükümet programında yer almaya başlandı. Bu yıl Türkiye yükseköğretiminin sıçrama yapmasını sağlayacak ve uzun zamandır hazırlıklarını sürdürdüğümüz yeni projelerimizi hayata geçiriyoruz: Üniversitelerde misyon farklılaşması ve öncelikli alanlarda nitelikli doktoralı insan gücü yetiştirme. Bölgesel kalkınmada bölgelerinin lokomotifi olacak üniversitelerle ilgili süreç başarılı bir şekilde ilerliyor. 5 araştırma üniversitesinin belirlenme sürecini de gündemimize aldık. Ayrıca pek çok projemizde olduğu gibi Türkiye için ilk olacak 100/2000 Doktora Projesini de hayata geçiriyoruz.

Bu vesile ile akademik camiamızın ve 7 milyon öğrencimizin 2016-2017 eğitim yılını üstün başarılar dileklerimle kutluyorum.

Saygılarımla

Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ
YÖK Başkanı

İÇİNDEKİLER

6 2016-2017 YÜKSEKÖĞRETİM AKADEMİK YILI AÇILIŞ TÖRENİ CUMHURBAŞKANLIĞI KÜLLİYESİNDE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

13 BİLİM MERKEZİ VE TEKNOLOJİ ÜSSÜ BİR TÜRKİYE'YE DOĞRU

16 KREDİ VE YURTLAR KURUMU'NDA BÜYÜK DÖNÜŞÜM GENÇLİĞİMİZİ GELECEĞE HAZIRLIYORUZ...

18 ÜLKEMİZDE DOKTORALARINI TAMAMLAYAN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERE ÜNİVERSİTELERİMİZDE ÇALIŞABİLME İMKÂNI SAĞLANIYOR...

20 MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM

26 YÜKSEKÖĞRETİMDE OKULLAŞMA ORANI

30 YÜKSEKÖĞRETİMİN FİNANSMANI: DÜNYA ÖRNEKLERİ VE BİZ

34 DİJİTAL DÜNYA VE DEĞİŞEN YÖNETİM ANLAYIŞI

36 "YENİ YÖK" İLK ULUSLARARASI PROJE DESTEĞİNİ BAŞLATTI

39 SOSYAL İŞBİRLİKLERİ BÖLGESİ (SOSYOPARK)

44 BİR CUMHURİYET ÇINARI: ANKARA ÜNİVERSİTESİ

48 KOÇ ÜNİVERSİTESİ

52 TARIMSAL ÜRÜNLERDE İLAÇ KALINTISI: "İNSAN VE ÇEVRE SAĞLIĞI AÇISINDAN TAŞIDIKLARI RİSKLER, ÖNLEMLER"

57 KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ BEYİN HİPOFİZ BEZİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ (KOUHAM)

60 ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LOGO OLUŞUM İMGELERİ VE ANLAMLARI

62 HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÖROLOJİK BİLİMLER VE PSİKİYATRİ ENSTİTÜSÜ (HÜNBPE)

64 BİR YAZMALAR HAZİNESİ: AMASYA ESKİ ESERLER KÜTÜPHANESİ

70 TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN YETİŞTİRMENİN SERENCAMI

74 UYUŞTURUCU İLE MÜCADELEDE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ VE KURUMLARARASI İŞBİRLİĞİ...

76 BÖLGESEL KALKINMA ODAKLI MİSYON FARKLILAŞMASI VE İHTİSASLAŞMASI PROJESİ KAPSAMINDA PİLOT YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI BELİRLENDİ

78 YÖK'TEN KEŞMİR VE KOSOVA'YA UZANAN DOSTLUK ELİ

80 YÜKSEKÖĞRETİM KURULUNUN ERASMUS + PROJESİ, "TURQUAS"

81 TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA İNGİLİZCE: BİR DURUM ANALİZİ

83 KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ERDAL PANAYIRCI'YA IEEE ICC 2016 EN İYİ MAKALE ÖDÜLÜ

84 ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ OTİZMLİ ÇOCUKLAR İÇİN "ÖZEL EĞİTİM" PROJESİ

86 GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ'NE ELEKTROMANYETİKTE ÜSTÜN BAŞARI ÖDÜLÜ

88 FIRAT ÜNİVERSİTESİ TEKNOGİRİŞİMDE EN FAZLA BAŞVURU YAPAN ÜNİVERSİTE OLDU

90 SELÇUK ÜNİVERSİTESİNE "A DESIGN AWARDS AND COMPETITION" ÖDÜLÜ

92 YÜKSEKÖĞRETİM KURULU FAALİYETLERİ (2016 HAZİRAN – 2016 EKİM)

98 BASINDA YÖK

2016-2017 YÜKSEKÖĞRETİM AKADEMİK YILI AÇILIŞ TÖRENİ

CUMHURBAŞKANLIĞI KÜLLİYESİNDE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

18 Ekim 2016/Ankara

Türk Yükseköğretim tarihinde "ilk kez" üniversitelerin akademik yılı açılış töreni, Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle Cumhurbaşkanlığı Külliyesi Millet Kongre ve Kültür Merkezinde düzenlendi.

Törene; devlet erkânı, tüm üniversitelerin rektörleri, üniversite senatolarından akademisyenler ve öğrenciler olmak üzere 2 bin 100 kişi katıldı.

Törende Sayın Cumhurbaşkanı, Yükseköğretim Kuruluna ülkemizdeki bütün üniversitelerin katılımıyla akademik yıl açılış töreni düzenlediği için tebriklerini ileterek konuşmasına başladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, açılış töreninin bir ilk olduğunu, her yıl devam ederek geleneksel bir hal alacağına inandığını söyledi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, bugün gelinen noktada, üniversite sayıları ve öğrenci sayılarıyla yükseköğretimde yatay büyümede hedeflere ulaşıldığını, artık dikkatleri dikey büyümeye ve kaliteye çevirmek gerektiğini belirterek bunun için YÖK'ten bağımsız ve şeffaf bir "Kalite Kurulu" oluşturulmasını desteklediğini ifade etti. Ayrıca, YÖK'ün ülkenin ve akademinin ihtiyacı olan alanlara yönelik doktora elemanı yetiştirilmesi gerektiğini sözlerine ekledi.

Sayın Cumhurbaşkanımız, Yükseköğretim Kurulunun üzerinde çalışmakta olduğu, "Üniversitelerde misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma konusuna ciddi önem verdiğini ifade etti. Uzun süredir hazırlıkları sürdürülen proje kapsamında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi hayvancılık alanında, Düzce Üniversitesi sağlık ve çevre alanında, Kırşehir

Ahi Evran Üniversitesi tarım ve jeotermal alanında, Bingöl Üniversitesi tarım havza bazlı kalkınma alanında, Uşak Üniversitesi tekstil, dericilik, seramik alanında Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması Projesi'nin pilot yükseköğretim kurumları olarak belirlendiğini duyurdu.

Sayın Cumhurbaşkanı, konuşmasında bu konunun mali portresini de şu cümleler ile açıkladı. "Kalkınma Bakanlığımız, 2016 yılı için birçok çalışmaya ayırmış olduğu bütçe 4,2 milyar iken bu yıl 2017 için 5,1 milyar ayırmış durumda. Bu artış yüzde 21'e tekabül etmektedir. Bu da yine aynı şekilde bu sürece ne tür bir önem verildiğinin ifadesidir. Bundan sonra da bu sürece girebilecek üniversitelerimiz olabilir."

"Bugün burada ben YÖK'e yeni hedef tavsiye ediyorum." ifadesini kullanan Cumhurbaşkanı Erdoğan, bölgesel kalkınma için seçilen 5 üniversite gibi ülkemizin bilim hayatını uluslararası alanda en üst düzeyde temsil edecek 5 üniversite belirlenerek bunların özel olarak desteklenmesi gerektiğini sözlerine ekledi.

YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç konuşmasında bugünün, yükseköğretim tarihinde müstesna bir gün olduğunu belirterek yükseköğretimin akademik yıl açılışının ilk defa üniversite boyutundan ulusal boyuta taşındığını, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ve devlet erkânının huzurunda gerçekleştiğini ifade ederek başladı.

Türkiye'nin birlik ve beraberliğe daha çok ihtiyaç duyduğu bugünlerde, bütün üniversiteleri, millet ve devletin birliğinin, dirliğinin sembolü olan bu Külliye'de bir araya getirmenin kendileri için tarihi bir anlam taşıdığını dile getiren Saraç, Türkiye akademisine ve yeniden yapılanma sürecinde "Yeni YÖK"e güç katan ve bunu teşvik eden açılış için teşekkür etti.

Son yıllarda yükseköğretimde sistemin hem nitelik hem

de nicelik olarak çok önemli gelişmelere sahne olduğuna dikkati çeken Saraç;

"Bilindiği üzere Cumhuriyet döneminde 33 yılında İstanbul Darülfünunu, İstanbul Üniversitesine dönüştürülerek ilk üniversite kurulmuştur. 33'ten 2003 yılına kadar geçen 70 yıl içinde ülkemizde 77 üniversite kuruldu. 2003 ve 2016 yılları arasında ise 104 üniversite kurulmuştur. Öğrenci sayısı bakımından bir karşılaştırma yapıldığında, bu sayının 7 milyonu aştığını görmekteyiz. Bu da neredeyse yükseköğretimde okullaşmanın 3 kat arttığını göstermektedir. Türk yükseköğretim tarihini inceleyen gelecek çağın tarihçilerinin 2003-2016 yılları arasındaki dönemi yükseköğretim tarihinin olağanüstü sıçrama yılları olarak nitelendirecektir. Bu başarı hiç şüphesiz liderliğinizdeki siyasi irade sonucunda gerçekleşmiştir. Şimdi bu sayısal, niceliksel, kemiyet itibarıyla büyümeye niteliksel büyümenin, kalitede de ilerlemenin keyfiyet itibarıyla da daha iyileşmenin eşlik etmesi konusunda bizlere, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere büyük bir görev düşmektedir." dedi.

Yükseköğretim Kurulu olarak artık politika belirlerken bir taraftan dünya akademisindeki değişimi dikkate almaya, diğer taraftan ise ülkemizin gerçekleri ve önceliklerini de göz ardı etmemeye çalıştıklarını dile getirdi:

"Yeni YÖK olarak, aldığımız kararların sonuçlarının ve eğitim öğretime katkılarının değerlendirildiği, Yükseköğretim Kurulundan tamamen bağımsız bir kalite güvencesi sisteminin oluşturulması en büyük beklentimizdir. Bilindiği üzere bu maksatla yasal bir düzenleme teklifi hazırlayarak ilgili makama sunduk. Sayın Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımızın da konuya verdikleri önem sonucunda teklifimiz, Hükümet Programının öncelikli kısmında yer almıştır."
Yapısal değişikliği gerçekleştirecek ikinci hususun üniversitelerimizde ihtisaslaşma ve misyon farklılığına gidilmesi olduğunu söyleyen Başkan Saraç, ülkemizdeki üniversitelerimizin hepsinin aynı ve birbirinin kopyası olmasını tasvip etmediklerini, üniversitelerin hepsinin uluslararası nitelikleri gözeterek farklı değerler üretmesi gerektiğini söyledi:
"Bilindiği gibi günümüz yükseköğretim anlayışında referans çerçevesi önceki yüzyıllara göre değişmiştir. Pek çok alanda olduğu gibi yükseköğretim de bütün dünyada küreselleşen bir yapıya dönüşmektedir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş yükseköğretimde de bir dizi değişikliği zorunlu hale getirmiştir. Bu ülkemiz için de geçerlidir. Küresel yükseköğretim anlayışının kendisine has özellikleri vardır. Bunun yanı sıra Bologna ve Avrupa Birliğine uyum süreci de eğitimde bir dizi değişiklikleri Türk yükseköğretimine taşımıştır.

Bu her iki durum da aslında Türkiye'nin bugünkü dünyada küresel bir aktör olarak gelişmeleri paylaşma ve yönlendirme çabası ile ilişkilidir. Yükseköğretim Kurulu olarak artık politika belirlerken bir taraftan bu iki referansı, yani dünya akademisindeki değişimi dikkate almaya diğer taraftan ise ülkemizin gerçekleri ve önceliklerini de göz ardı etmemeye çalışıyoruz. Bu üçlü referans çerçevesini birbirleri ile uyumlu ve yeni Türkiye'nin hedeflerine destek olacak şekilde götürmemiz ise bizim güçlü yanımızı oluşturmaktadır.

Bizler Yeni YÖK anlayışında bu üçayaklı referans çerçevesini aynı zamanda etik ve ahlaki değerler zemininde işletmek istiyoruz. Bilimin güç olduğunu biliyoruz, ama aynı zamanda ona saygınlık kazandıranın onun insana erdem katan yönü olduğunu da unutmuyoruz.

İnsan erdemini ön planda tutan, küresel dünyanın ticari baskına karşı duruşunu koruyabilen ve gerçek anlamda doğduğu topraklara katkı sunabilen bir bilim anlayışının yerleşmesine önem veriyoruz.

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile bilgi; üretim faktörü olarak algılanmaya başlanmış ve büyük ölçüde ticari bir meta halini almıştır. Dünyanın küçülmesi, sınırların kalkması gibi sözlerle de nitelenen küreselleşme ise bu ticari meta halini almış bilginin "paylaşıma açık" bir hale dönüştüğü düşüncesini bize bir kesin hakikat olarak sunmaktadır.

Küreselleşme sonucu sınırlar kalkmaktadır, ancak sınırların kalkması milli/ulusal devlet organizasyonlarının yönetim ile ilgili enstrümanları üzerinde kısıtlayıcı, karar alma ve denetleme mekanizmalarının etkileyiciliğini azaltıcı bir sonucu da peşi sıra getirmektedir.

Bilginin ve bilimin küreselleşmesi bir imkân olarak ortaya çıktığı kadar kısıtlayıcı bir unsur olarak da kendisini göstermektedir. Günümüzde ülkelerin ekonomisini dış ekonomik faktörler büyük ölçüde nasıl belirleyebiliyorsa bunun bir yansımasının da eğitim alanında gerçekleştiğini kabul etmeliyiz. Ticari meta halini alan bilginin yeryüzünde kısıtlardan âzâde serbestçe dolaşımını düşünme ise herhalde ham hayaldir.

Bilginin kullanımı ve bilgiden yararlanmanın kuralları mübhem, ama merkezi bir uluslararası otorite tarafından belirlenir.

Günümüzde üniversiteler toplumların kendi pratik hayatlarına tüketim boyutundaki katkıları ile ilişkilendirilmekte-

dir. Üniversiteyi bilgi üreten bir fabrika halinde, bilgiyi de ticari bir meta halinde algılayan yükseköğretim anlayışı günümüzde gittikçe yaygınlaşmaktadır.

Bu bağlamdan olmak üzere, görüyoruz ki, yükseköğretimin ticarileştiğine yönelik ciddi eleştiriler var. Bu eleştirileri dikkate almamız lazım. Çünkü bu üniversite kültürümüzün, daha olgunlaşmadan yozlaşmaya başlamasını ifade eder. Üniversitelerde girişimcilik kavramı da, ömrünü öğrenci yetiştirmeye adayan öğretim üyesi de bizim için değerli. Birisi için diğerinin değeri yok sayılmamalı ve sağlıklı bir dengenin inşası için çaba gösterilmelidir.

Bilimin bizatihi bilim olması hasebiyle kutsal ve değerli olduğu inancının egemen olduğu Akdeniz havzasının bilim anlayışını mirasçısı olduğumuz medeniyetlerin değerleri ile birlikte ele almalı ve küresel dünyanın bu dünyaya yön veren bir üyesi olma çabamızı, değerlerimizin bize verdiği güç ile desteklemeliyiz.

Yeni YÖK olarak üniversitelerimizin girişimci kimliğini desteklerken pragmatist değil, kültürlü, münevver, vatansever vatandaşlar yetiştirmeyi de hedefliyoruz. Üniversitelerin eğitim, araştırma ve topluma hizmet fonksiyonları vardır, cümlesine ihtiyatla ve dikkatle yaklaşarak bu üç fonksiyonun dengeli biçimde desteklenmesini önemsiyoruz. Üniversitenin varlığı, bütün faaliyetleri ile zaten toplum içindir, öyle de olmalıdır.

YÖK'ün üniversitelerin dengeli ve sağlıklı gelişmesi üzerine hedeflerinin çerçevesini kısaca çizdikten sonra bu bilgili ve nitelikli insan gücüne yönelik değerlendirmeye biraz daha derinlemesine değinmek isterim.

Malumunuzdur ki, medeniyeti inşa eden bir millet ve her medeniyetin özünü teşkil eden bir kültür vardır. Bilim, sanat, felsefe ve diğer bilgi alanlarının tümü bu kültürü oluşturmaktadır. Üniversite kültürü üreten ve yaşatan en önemli kurumdur. Varlık hakkında topyekûn bilme etkinliğimizle ulaştığımız doğru bilgiye hakikat diyoruz. Üniversitenin özü öncelikle hakikattir. Bilgi bir güçtür ve insanlık bunu günümüz dünyasında en yoğun bir şekilde öğreniyor ve yaşıyor. Ancak bilgi kadim kültürümüzde yer ettiği şekliyle aynı zamanda bir erdemdir, fazilettir; doğru eylem doğru bilgiye dayanır. Bilgi, ancak erdemle ilişkilendirildiği takdirde insanlığı yüceltir. Erdemle ilişkilendirilmeyen bilgi ise yıkıma ve acıya yol açar, emperyalizmin yayılmasına, milletlerin tahakküm altına alınmasına neden olur.

Bilimin yıkımlar ve katliamlar için değil, insanın insana tahakkümü için değil, yeryüzünde daha müreffeh, daha mutlu bireylerin ve toplumların var olması için kullanılması gerektiğine inanıyoruz.

Diğer taraftan yurt içinde de öğretim üyesi yetiştirme programını yeniden yapılandırdık ve bahsettiğimiz aynı bakış açısı ile bazı üniversitelerimize misyon verdik ve o üniversitelerde o misyon için eleman yetiştirme programını hayata geçirdik. Bugünlerde yine aynı amaçla yine sadece ülkemiz için öncelikli olan bunun yanı sıra öğretim üyesi ihtiyacı çekilen belli alanlar için 1000 araştırma görevlisi kadrosunun ilanına çıkıyoruz.

Ve en son olarak; yükseköğretim tarihimizde bir ilk olacak olan 100/2000 projesini hayata geçiriyoruz. Ülkemizin doktoralı insan ihtiyacını karşılamak üzere 100 önemli ve disiplinler arası alanda 2000 kişiye tatminkâr bir burs verilecektir. Bu alanlar da rasyonel bir tarzda belirlendi, ülkemizin gelecek 10 yılını şekillendirecek bir şekilde tasarlandı. Bu söylediklerimiz ve hayata geçirdiğimiz projeler Türk yükseköğretimini artık keyfiliğe ve mühmelliğe bırakmadığımızı ve bilimsel bir metotla ve rasyonel bir tarzda yeniden şekillendirdiğimizi göstermektedir. Yükseköğretimde artık taşlar yerinden oynamıştır, yasal düzenlemeleri beklemek yerine yapabileceklerimizi yetkimizi sonuna kadar kullanarak yapmaya, bilim hayatını üniversitelerimizin bilimsel gücüyle tekrar şekillendirmeye başladık. Yükseköğretimi kalite, ihtisaslaşma, öncelikli alanlar, nitelikli doktora gibi kavramlarla yeniden yapılandırıyoruz. Çok cesaret isteyen adımlar atıyoruz.

Kız öğrencilerimiz yükseköğrenim sistemimizin gurur kaynağı olmayı sürdürmektedir.

Üniversitelerimizde okumakta olan kız öğrencilerimiz, birinci öğretimde okuyan öğrencilerimizin %48'ini, ikinci öğretimde %40'ını, uzaktan öğretimde okuyan öğrencilerimizin %47'sini oluşturmaktadır. Öğrenci sayımızın % 45'i kız öğrencilerimizdir. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerimiz arasında kızlarımızın oranı %40'dan fazladır.

Üniversitelerimizde görev yapmakta olan kadın akademisyen sayıları da dünya ortalamasının oldukça üzerinde ve neredeyse gelişmiş ülkelerden daha iyi bir seviyededir.

Üniversiteler fırtınalı günlerde bilgelik öğretmeye devam eden yüksek nitelikli yüce kurumlardır. Hepimizin bu üstün kavramlarla donatılmış özelliklerimizi korumaya ve dikkat etmeye özen göstermemiz gerekmektedir. Üniversiteler olarak huzur ve güven atmosferinde, okutmaya eğitmeye, öğretmeye, araştırmaya ve üretmeye devam edeceğiz. Bu zor sürecin üniversitelerimizin kurumsal yapısını zedelemesine bilim hayatının sekteye uğratılmasına izin vermeyeceğiz.

YÖK olarak mütevazı bir üslupla belli sorunları çöze çöze yürüyoruz. Bu konuşmadan kısaca değindiğim - ve değinemediğim - tüm iyileştirmeler çok olumlu sonuçlar veren ve gelecekte de verecek olan birbiriyle ilişkili konular. İyileştirilen küçük parçaların birleşerek yeni Türkiye'nin bilimsel hedeflerine büyük destek sağlayacağını ve daha büyük değişimlerin kapısını sağlıklı biçimde açacağını düşünüyoruz.

Yükseköğretim sistemimizin elbette çeşitli sorunları bulunmaktadır. Sorunlar gelişmenin dinamiğidir. Hayat, bir sorun çözme sürecidir. Bizler yükseköğretim yönetiminde sorumluluk yüklenmiş kişiler olarak sorunlardan şikâyet etme konumunda değil, sorunları çözme ve yükseköğretimin Türkiye'nin geleceğine en etkin biçimde katkı yapması için bütün imkânlarımızı seferber etme durumunda olduğumuzun bilincindeyiz.

Sizler emin olun ki, Yeni YÖK olarak biz konuya sadece yükseköğretim sorunu değil maarif davası olarak yaklaşıyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım; huzurunuzdaki rektörlerimizin ve bütün akademik camianın topluma karşı olan sorumluluklarını yerine getirme bilinci içinde olduklarını size iletmek isterim. Bugün ulaştığımız yükseköğretim kapasitesiyle akademik camianın gayretlerinin yakın gelecekte yüksek değerler üreteceğinden emin olmanızı dilerim.

Yeni eğitim ve öğretim yılı açılışını teşrif eden başta siz Cumhurbaşkanımız olmak üzere bütün misafirlerimize hürmetlerimizi sunar yeni akademik yılın tüm akademik dünyamız ve yetiştirmekte olduğumuz 7 milyon genç neslimiz için verimli geçmesini dilerim."

BİLİM MERKEZİ VE TEKNOLOJİ ÜSSÜ
BİR TÜRKİYE'YE DOĞRU

Dr. Faruk ÖZLÜ*

Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olarak "Bilim" ile ilgili görevlerimizi Yükseköğretim Kurulu ve üniversitelerimiz ile "yakın bir çalışma ortamı" ve "pratik bir mekanizma" oluşturarak yerine getirmeyi hedefliyoruz.

Bu maksatla göreve geldiğimiz günden itibaren Yükseköğretim Kurulu ve üniversitelerimizin yöneticileri ile sık sık bir araya geliyoruz, birlikte çalışmanın yöntem ve mekanizmalarını oluşturuyoruz. Çünkü Türkiye'nin buna çok ihtiyacı var. Yüksek katma değerli ürünler üretmek istiyorsak yüksek teknolojiye ihtiyacımız var. Yüksek teknoloji de ancak yüksek katma değerli insanlarla üretilebilir. Bu insanlar da iyi üniversitelerde yetiştirebilir yani ihtiyacımız olan yüksek teknolojiyi üretebilecek insan kaynağı hiç şüphesiz üniversitelerdir. Bu bakımdan Bakanlık olarak üniversitelerimiz ile birlikte çok yakın çalışarak "hem katma değerli insan" yetiştirmek, hem de üniversitelerimizin "araştırma alt yapılarını geliştirmek" arzusundayız.

* Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı

Bilim, teknoloji ve sanayi ile ilgili olarak iktidara geldiğimiz 2002 yılından bu güne çok önemli reformları hayata geçirdik. Bugün 181 üniversite ve yüksekokul, 64 teknopark, 273 AR-GE Merkezi ve 292 organize sanayi bölgesi ile Türkiye bir "Bilim Merkezi", "Teknoloji Üssü" ve "İleri Sanayi Ülkesi" olma yolunda emin adımlarla ilerliyor.

Bu dönemde, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik çok kapsamlı düzenlemeler yaptık. Son dönemde devlete olan borçların yapılandırılması, varlık fonu, bireysel emeklilik sisteminin ülke tasarruflarını artıracak şekilde yeniden düzenlenmesi gibi kayda değer çok sayıda yapısal değişikliği hayata geçirdik.

Bu yıl içinde yasalaştırdığımız AR-GE reform paketi ile AR-GE ve inovasyon alanındaki destek ve teşviklerinin kapsamlarını ve etki alanlarını belirgin bir biçimde genişletmiş olduk. Gerek AR-GE personeli istihdamı, gerekse belirli ölçeğin altındaki firmalarda AR-GE Merkezi kurulması için işletmelerimizin önünü önemli ölçüde açtık.

Türkiye, 2016 yılı Küresel İnovasyon Endeksi değerleri açısından 2015'e kıyasla 16 basamak birden yükselip 42. sıraya çıktı. Daha önce "inovasyonda iddiası olmayan ülkeler" kümesinde yer alan Türkiye, şimdi İspanya, İtalya, Norveç gibi ülkelerinde aralarında olduğu "orta seviyede inovatif ülkeler" grubuna dâhil olmuştur. Ayrıca AR-GE harcamalarına GSMH içindeki payının %1 eşiğini geçmiş olmasını da bir diğer önemli ilerleme olarak dikkati çekmektedir.

Yakın dönemde yasalaştırmayı öngördüğümüz "Üretim Reform Paketiyle" üretime yönelen girişimciler, özelliklede yüksek teknolojili ürün geliştirmek isteyenler için, büyük avantajlar sağlamış olacağız. Bu reformlarla da kalmayacak gerek idari, gerekse hukuki zeminde, sanayimizin ihtiyaçları hangi yönde değişirse o yönde düzenlemeleri devreye sokacak, başta teşvik sistemi olmak üzere, devletin elindeki bütün enstrümanları dinamik ve sistematik bir biçimde geliştirip güncelleyeceğiz. Bütün bu alanlarda kapsayıcı iş modellerinin oluşturulması ve karar alıcalar ve uygulayıcılar arası eşgüdüm ve işbirliğinin güçlendirilmesi, önceliklerimiz arasında yer almaya devam edecektir. Bu ilerlemeler, ülkemizin AR-GE ve inovasyon ekosisteminin hızla geliştiğinin ve teknoloji üssü olma yolunda hızla ilerlediğini göstermektedir.

Sanayicimizin önünü açma, ülkemizi teknolojiye dayalı bir sanayi ülkesi haline getirme hedefi doğrultusunda hazırlamakta olduğumuz "Üretim Reform Paketi" ile yeni büyük kazanımların önünün açılacağına inanıyoruz. 15 Temmuz gecesi ve sonrasında sağladığımız bütünleşmeyle, ülke ölçeğinde oluşan birlik ruhu ve özgüvenle, 2002'den bu yana göstermiş olduğumuz yüksek büyüme performansını da aşacağımızdan yana hiçbir şüphemiz bulunmamaktadır.

Dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına girme hedefi doğrultusunda sanayi ve teknolojide kaydettiğimiz bu ilerlemeler önemli olmakla birlikte bir diğer önemli konuda bilimsel gelişimdir. Sürdürülebilir ve rekabet edebilir bir büyüme anlayışına ulaşmak ancak bilimsel alt yapının güçlenmesiyle mümkün. Bu doğrultuda gerçekleştirilen ilerlemelere bakıldığında ilk olarak ülkemizdeki üniversite ve araştırmacı sayısı dikkati çekmektedir. Bu açıdan 2000 yılında Milyon Kişi Başına Düşen Bilimsel Yayın Sayısı 85 iken bu sayı 2014 yılı sonunda 351'e çıkmıştır. Benzer şekilde son 10 yıllık süreçte Türkiye de; üniversite sayısı, öğretim üyesi sayısı ve öğrenim gören yabancı uyruklu yabancı sayısı gibi verilerde kaydedilen gelişmeler ülkemizin bilimsel alt yapı açısından potansiyelini gözler önüne sermektedir.

Üretim ekosistemimizin ve ürettiğimiz ürünlerin teknoloji düzeyini genel anlamda yükseltmek için "bilim", "teknoloji" ve "sanayi" alanlarını toplu bir biçimde ele almamız

gerekmektedir. Bu çerçevede üniversitelerimizi, dünya ölçeğinde bilimsel araştırmaların yapıldığı merkezler haline getirmek, yine bu araştırmaları üniversite-sanayi işbirliğinde teknolojiye ve nihai ürüne dönüştürmek ana hedefimizdir. Bundan hareketle Bakanlık olarak, "temel bilimler" alanında yükseköğrenim gören öğrencilerimiz için burs programları oluşturduk; bu programların etkilerinin önümüzdeki yıllarda somut biçimde görülmesini beklemekteyiz.

Tüm bu gelişmeler doğrultusunda Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olarak hazırlıklarını kısa süre önce tamamladığımız kurumsal "Stratejik Plan" Belgesinde ülkemiz için bilim ve teknolojide öncü olma vizyonunu yeniden dile getirdik. Bu vizyonun anlamı; sahip olduğumuz üretim altyapımızı ve kültürümüzü bilimin öncülüğünde ortaya koyacağımız teknolojik gelişim ile desteklemektir. Bu vizyon doğrultusunda incelendiğinde önümüze çıkan önemli fırsatlardan biri de "Dördüncü Sanayi Devrimidir". Bu maksatla bir platform oluşturuyoruz. Bu platform eliyle "4. Sanayi Devrimi" veya "Süper Toplum 5.0" denilen dönüşümü hayata geçireceğiz.

Bu devrim temelde üretim sistemlerinin otonom bir biçimde çalışmasına, sistemlerini oluşturan parçaların birbiri ile yapay zekâlar üzerinden entegre olmasına ve iletişim kurmasına dayanmaktadır. Bu gelişmeyi ülke olarak bir dönüşüm fırsatı olarak dikkate almamız gerekiyor. Bu fırsatı değerlendirmek ise ancak üniversitesi, sanayisi ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte hareket eden bir Türkiye ile mümkündür. Bu noktada tüm bu süreçlerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamak ve tarafları bir arada ortak bir hedefe yöneltebilmek için Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olarak tüm gücümüzle çalışacağız.

Bunu başarabilmek için Devletin koordine edici ve yönlendirici rolünü daha etkin kullanmamız gerekiyor. Bu doğrultuda TÜBİTAK'ı; milletimizin müteşebbis ruhunu tetikleyen, AR-GE yapan değil, AR-GE yaptıran bir kurum niteliğine büründürme yönündeki çalışmalarımız yoğun bir biçimde devam ediyor. Kısa sürede bu çalışmaları tamamlanmayı hedefliyoruz. Öngördüğümüz dönüşümün tamamlanması sonrasında TÜBİTAK "sahipli proje" modeli esasıyla diğer birçok kamu kurumunun AR-GE alanındaki projelerini yönlendirip koordine edecek şekilde yeni bir misyona kavuşacak. Bu dönüşümü etkin bir biçimde gerçekleştirmek için diğer Bakanlıklarımızla tam bir işbirliği ve koordinasyon içinde çalışacağız.

Üniversitelerimizin "araştırma alt yapısı kapasitesinin geliştirilmesi" ve "araştırmacı insan kaynağının değerlendirilmesine" yönelik "reform" niteliğinde önemli adımlar atacağız. "Reform" niteliğinde "radikal" düzenlemeler yapmazsak bilim ve teknolojide "sıçrama" yapamayız.
Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; araştırmacı bütün bilim insanlarımızın, çok değerli akademisyenlerimizin bakanlığıdır. Birlikte önümüzdeki dönemde Türkiye'yi bir "bilim merkezi" bir "teknoloji üssü" ve bir "ileri sanayi ülkesi" yapmak için var gücümüzle çalışacağız.

Bu hedeflerden asla vazgeçmeyecek, hayallerimizi daha fazla ertelemeyeceğiz. Geçmişte birlikte büyük işler yaptığına inanan, gelecekte de birlikte büyük işler yapmak isteyen topluluklara "millet" denir. 15 Temmuz'da bunu bütün hücreleri ile ispatlayan "asil milletimize" bu vesile ile şükranlarımı sunuyor, akademi camiasının saygıdeğer mensuplarına "Türkiye'yi bilim ve teknolojide üstün kılma" yönünde yapacakları çalışmalarda başarılar diliyorum.

KREDİ VE YURTLAR KURUMU'NDA BÜYÜK DÖNÜŞÜM
GENÇLİĞİMİZİ GELECEĞE HAZIRLIYORUZ...

Akif Çağatay KILIÇ*

İhtiyaçlar hiyerarşisinin en tepelerinde yer tutan barınma ihtiyacı; bilhassa evinden uzakta öğrenim görmeye gelmiş gençler söz konusu olduğunda, başka ellere geçen kullanışlı bir koza dönüşebilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti devleti ve hükûmetimiz; hem gençlerimize yüksek standartlara sahip yaşam alanları ihdas etmek hem de yeni nesli her çeşit art niyetli yapılanmanın pençesinden uzak tutmak için pek çok atılım gerçekleştirmiştir.

Öğrenci yurtlarımızın yaygınlığı; 2002 yılında 75 il ve 57 ilçeyle sınırlıyken, 2013 yılında 145 ilçeye erişmiştir. Son yıllarda Bakanlığımızın yakaladığı ivme ise mevcudu eski durumun çok daha ilerisine götürerek, 81 ilimizin 206 ilçesinde ve KKTC'de açtığımız yurtlarla hizmetimizin ulaştığı sathı genişletmiştir. 2013 yılında 362 yurt ve 286 bin 849 yatak kapasitesi ile devralınan bayrak; 680 yurt ve 545 bin 810 yatak kapasitesine ulaşarak çok daha ilerilere taşınmıştır. Geçtiğimiz yıllarda; yurtta kalmak için başvuran öğrencilerimizin karşısında bulunan iki temel engel, hem yerleştirilen öğrenci sayısının oran olarak görece düşüklüğü hem de değerlendirme sürecinde yaşanan bir takım aksaklıklardan kaynaklanmaktadır. Bakanlığımız bu eğitim öğretim yılına başlarken 391 bin 393 yeni başvurunun 268 bin 846'sına yurtlarımızın kapısını açarak talebe cevap verebilme oranımızı maksimum seviyeye çekmiştir. Daha öncesinde manuel ve beyan esaslı yapılan öğrencinin sosyal ve ekonomik durum tespiti çalışmaları, KYK.net projesiyle bürokrasinin hantallığından kurtarılıp tamamen dijital ortama aktarılmıştır. Geçtiğimiz yıllarda; aylarca süren başvuru ve değerlendirmelerin neticelendirilmesi artık 10 günün altında bir sürede gerçekleşmektedir. Üstelik bu değerlendirme sürecine 11 kamu kurumunun online olarak katılımı sağlandığı için; başvuran öğrenciler arasında ihtiyaç sahipleri daha rahat tespit edilmekte ve onlara öncelik tanınmaktadır.

Kredi Yurtlar Kurumu'nda ikamet eden öğrencilerimize; sağlıklı bir öğrenim hayatı için verilen gıda yardımı 2002 yılında günlük 0.5 TL iken; 2016 yılı Eylül ayından itibaren sabah kahvaltısı için 3 TL, akşam yemeği için 6.50 TL olmak üzere aylık 285 TL'ye çıkarılmıştır. Ayrıca yurtlarda istirahat ve günlük yaşam alanlarının konfor seviyesi arttırılarak; 1 ve 3 kişilik odaların bulunduğu yurtlarımız hizmete açılmıştır. Ayrıca yeni dönemde inşa edilen yurtlarımızın hepsi engelli öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde tutularak projelendirilmiş, eski yurtlarımız da bu hassasiyetle yeniden düzenlenmiştir. Yükseköğrenim gören gençlerimize 2002 yılında verilen burs 45 TL iken, bu meblağ 2016 yılında üniversite öğrencileri için 400, yüksek lisans eğitimi görenler için 800, doktora çalışmalarını sürdürenler için ise 1200 TL'ye çıkarılmıştır.

2002'den bu yana düşük seyreden enflasyon oranlarına rağmen, burslarımız % 789 oranında yükseltilmiştir. Ayrıca 2002'de 451 bin 550 öğrenciye verilen öğrenim kredisi imkânı, 1 milyon 138 bin 518 öğrenciye ulaşacak kadar yaygınlaştırılmıştır.

*Gençlik ve Spor Bakanı

Yurtlarımızda kalan öğrencilerin sadece refahını değil aynı zamanda güvenliğini de düşünmek durumunda olduğumuzun bilinciyle parmak izi tanıyan sistemlerin kullanımına başlanmıştır. Bu sayede kart okuma sisteminin açıklarını kullanarak yurtlara izinsiz giriş yapan ve öğrencilerin güvenliğini tehdit eden kişi veya oluşumların önüne büyük bir engel konulmuştur.

Bakanlığımız; Kredi Yurtlar Kurumu bünyesinde barınan öğrencilerimizin yalnızca maddi refahını ve emniyetini değil, manevi huzurunu ve kendini geliştirme gayretlerini de önemsemektedir. Bu çerçevede Diyanet İşleri Başkanlığı'yla ortaklaşa yürütülen "Manevi Rehber" uygulaması;

gençlerimizin yüce dinimiz İslâm'a dair konuları doğru ve sıhhatli bir bakış açısıyla kavramasını amaçlamaktadır. Bu organizasyonun ne kadar önemli olduğu; cemaat görünümlü terör örgütlerinin ağına düşen gençler göz önünde bulundurulduğunda çok daha iyi anlaşılacaktır. Ayrıca "KYK Akademi" bünyesinde hayat bulan çeşitli eğitimler; gençliğin temel kültürel dinamiklerimizle barışık bir gelecek inşa etmesini hedeflemektedir. Bu kapsamda düzenlenen konferans, kurs ve atölye çalışmalarına geçtiğimiz yıl 431 bin 263 gencimiz iştirak etmiştir. Çınaraltı Sohbetleri'nde hayat ve dünyaya dair tecrübelerinden faydalanabilecekleri isimlerle buluşan gençler; çeşitli kurslarda ise bundan sonraki yaşamlarında onlara katkı sağlayacak pek çok birikim edinmişlerdir. Mesela; yurtlarda tertiplenen Osmanlıca kurslarında geçtiğimiz yıl 9 bin 340 gencimiz mazimizin izlerini sürmeyi öğrenmiştir. "Tarih ve Medeniyet Gezileri" ile öğrencilerimiz; hem bu toprakların tarihi ve kültürel zenginliklerini hem de bizi biz yapan geçmişimizin nirengi noktalarını bizzat tetkik etme imkânını yakalamışlardır. KYK Turnuvaları sayesinde 69 bin 740 genç; fairplay ruhu ve kardeşlik hukuku zedelenmeden, sportmence müsabakalara girişmiş ve sportif faaliyetlerde yer almıştır. Bu yıl; yine KYK Akademi bünyesinde ve Çınaraltı Sohbetleri çerçevesinde icra edilecek "Bil Evlat" projesiyle; gençliğimiz bizzat kendi azmi ve iradesiyle ortaya koyduğu destansı 15 Temmuz direniş ruhuyla bütünleşecek ve bu organizasyonlar sayesinde gençliğimizin milli irade adına attığı adımlar tarihe not düşülecektir. Ayrıca "Asırlardır Sönmeyen Kandiller" projesiyle Şeyh Edebali, Akşemseddin, Hacı Bayram Veli, Molla Fenari, Ebussuud Efendi gibi; Türk toplumuna ruh üfleyen isimlerin gençliğimize tanıtımı sağlanacaktır.

"Fatih'in İstanbul'u fethettiği" çağlardaki gençlerimizi, Mehmet'leri Fatih yapan dinamiklerle buluşturmak; Bakanlığımızın gençliğimize yönelik temel misyonlarından biridir.

Özgüveni yüksek, şuurlu ve irade sahibi yeni bir gençliğe unutturulmaması gereken Kut'ül Ammare Zaferi gibi resmî tarihin karanlığına gömülen önemli günler bu yıl ilk kez, gençlerimiz tarafından idrak edilecektir.

Kısacası; güzel yarınların tohumlarını mümbit topraklarımıza eken Sayın Cumhurbaşkanımıza, yeni bir vizyonla aydınlık yarınlara artık daha hızlı ilerleyen Hükümetimize ve tarihe geçecek bir kararlılıkla bizlerin arkasında duran aziz Milletimize layık işler ortaya koymak, Bakanlığımızın hem aslî gayesi hem de en temel azim kaynağıdır. Üstlendiğimiz bu vazifeye layık olmak için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

ÜLKEMİZDE DOKTORALARINI TAMAMLAYAN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERE **ÜNİVERSİTELERİMİZDE ÇALIŞABİLME İMKÂNI SAĞLANIYOR...**

Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin önemli bir bölümünü de ülkemizde yüksek lisans ve doktora yapan grup teşkil etmektedir. Doktora grubu öğrenciler genelde en iyi üniversitelerimizde eğitim görmekte, Türkçeyi iyi öğrenmekte ve de üniversiter yapımıza adapte olarak yetişmektedirler. Doktora aldıktan sonra kendi ülkelerine zorunlu hizmeti olanlar veya kendi istekleri ile dönmek isteyen gruplarda süreç doğal devam etmektedir.

Gelişmiş ülkeler kendi ülkelerinde doktora yaptırdıkları başarılı beyinleri ülkelerinin kalkınmalarında rol sahibi olmaları amacıyla, o ülkede kalmalarına teşvik etmektedirler. Biz de ise şimdiye kadar ülkemizde en iyi üniversitelerimizde doktora yaptırdığımız ve yetiştirdiğimiz doktorantlardan, yani ülkemiz imkânları ile yetişen bu başarılı beyinlerden, istifade etme olanağımız yasal olarak mümkün değildi, ve hatta uluslararası bu öğrenciler yasal olarak 15 gün gibi çok kısa bir süre içerisinde ülkemizi terk etmek zorundaydılar.

Üniversitelerimizle yapılan yoğun istişareler sonucunda, ihtiyacımız olan alanlarda veya eğitimleri süresince üstün başarı gösteren doktorantların Türkiye'de kalabilmeleri için İçişleri Bakanlığımızla bir çalışma başlattık.

İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve YÖK arasında imzalanan protokol ile YÖK tarafından ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda ikamet izni almasında fayda olacağı değerlendirilen söz konusu kişilerin oturumları devam edecek ve üniversitelerimizde bilim üretmelerine imkân sağlanacaktır. İmzalanan bu protokolle uluslararası

bu grubun ve ailelerinin bu alanda müşteki oldukları tüm sorunlar çözülmüş olmaktadır.

Bu protokol ayrıca kalite odaklı uluslararasılaşma sürecinde önemli bir aşamadır ve ülkemizdeki akademi kaynaklı beşeri sermayeyi zenginleştirecektir.

Protokolün bir başka kolaylaştırıcı yanı da ülkemize yükseköğrenim görmek amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrenciler, doktora sonrası gelen araştırmacılar ve akademisyenler, ikinci grubun eşleri ve çocuklarının tüm başvuru süreci üniversitelerce yürütülecek olmasıdır.

Ayrıca, "Veri Paylaşımı ile İlgili Protokol" ile de yabancı uyruklu öğrencilerin kayıt dondurma, kayıt yenilememe, öğrenimini sürdüremeyeceği konusunda ortaya çıkan başarısızlık, devamsızlık gibi kanıtlar ve ilişik kesme gibi durumlarının ilgili yükseköğretim kurumlarınca valiliklere bildirilmesi gerekecek ve yükseköğrenim kurumları ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Bilişim Sistemleri arasında bilgi paylaşımı sağlanması hedeflenmiştir.

MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM

Doç. Dr. Yusuf TEKİN*

Küreselleşen dünyada ülkeleri ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal anlamda rekabet ettirecek ve ilişkilerinin düzeyini belirleyecek önemli unsurlardan biri kuşkusuz eğitimli işgücüdür. Sahip olunan insan kaynağının niteliğini çağın koşullarına uyum sağlayabilen, iyi iletişim kurabilen, mesleğinin temel becerilerini ve bilgilerini özümsemiş ve tüm bunlarla birlikte mensubu bulunduğu milletin değerlerini içselleştirmiş bir biçimde yetiştirmek ve eğitmek ülkelere bu rekabette ciddi bir artı sağlayacaktır.

Bu rekabet gücünün oluşmasında ülkemizde özellikle 12 yıllık zorunlu eğitim bağlamında Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler açısından da YÖK en ciddi sorumluluk sahibi kurumlardır.

Türkiye'de mesleki eğitim ile ilgili kabaca iki temel eleştiri dikkat çeker. Mesleki eğitimin kalitesine ilişkin beklentilerin yüksek olmasından kaynaklanan eleştiriler ve mesleki eğitim ile istihdam arasında yeterince sağlıklı bir ilişki olmadığına dair eleştiriler.

Bilindiği üzere Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim, öğrenci tercihine bağlı olarak ortaöğretim (lise) kademesinden itibaren başlamakta, yükseköğretim ve hayat boyu öğrenme gibi süreçlerle devam etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde resmi okullarda mesleki ve teknik eğitimle ilgili olarak politika geliştirme ve uygulamaya ilişkin iş ve işlemler tek bir genel müdürlük, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu genel müdürlük bünyesinde mesleki ve teknik eğitim üç okul türünde yürütülmektedir: Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri (MTAL), Çok Programlı Anadolu Liseleri (ÇPL) ile Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri (METEM). Sivil toplum örgütleri, meslek birlikleri ve özel girişimcilerce açılan okullar ise Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünce koordine edilmektedir. Tüm mesleki eğitim veren ortaöğretim düzeyindeki kurumlarda toplam 52 alan ve 205 dala ilişkin müfredat hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Bilhassa 28 Şubat gibi arızi durumların sebep olduğu ve mesleki liseler açısından yıkıcı bir etki üreten olağanüstü koşulların etkisi son yıllarda ancak azaltılarak mesleki eğitim yeniden cazip hale getirilmiş ve buna bağlı olarak ortaya çıkan taleplere paralel olarak derslik ve okul sayıları da artmıştır(Şekil 1).

*Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı

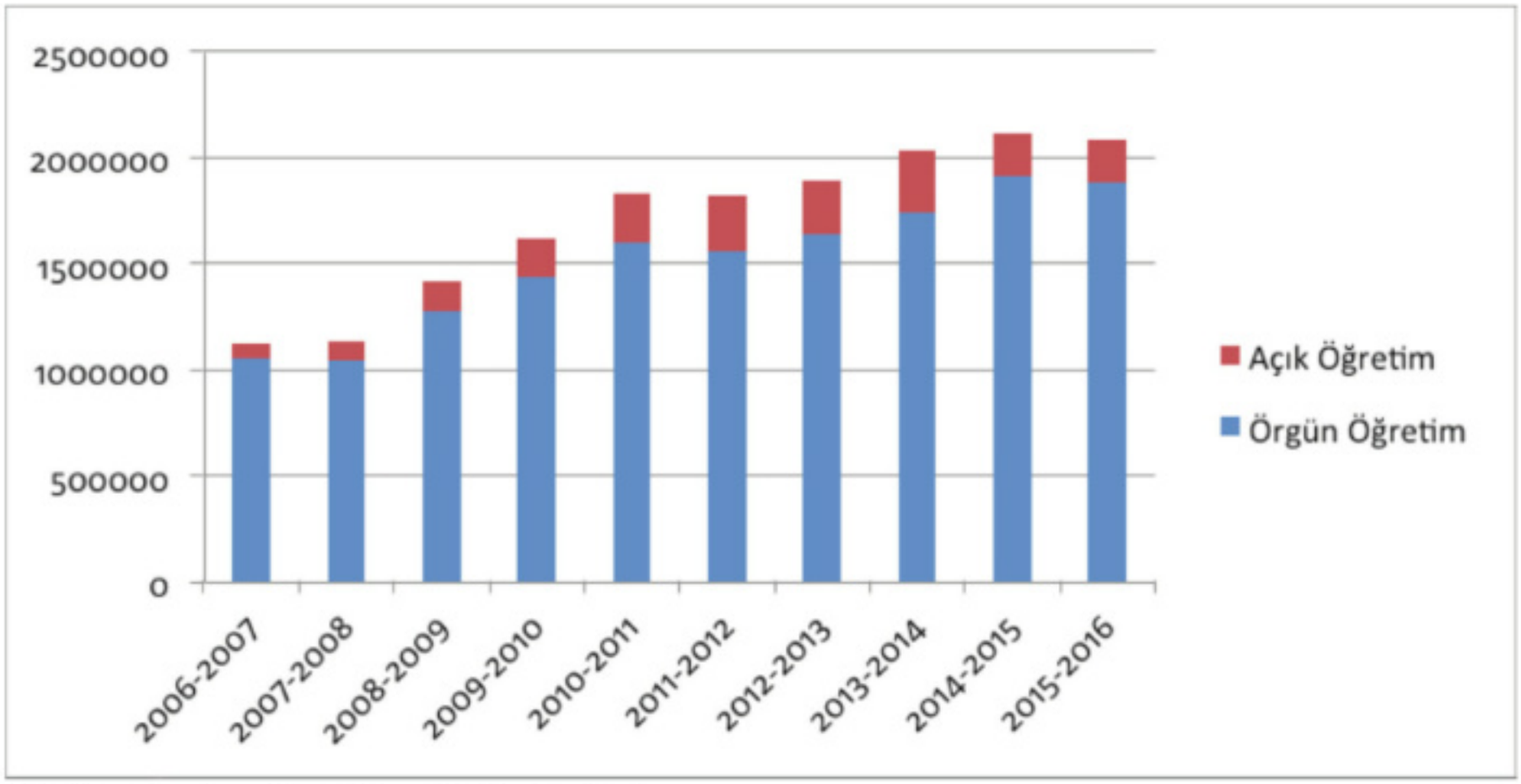

Şekil 1 *Yıllar itibarıyla mesleki ve teknik ortaöğretim öğrenci sayıları*
Not: *MEB, 2007;2008; 2009; 2010; 2011; 2012; 2013; 2014a; 2015; 2016'dan uyarlanmıştır.*

28 Şubat sürecinin dayatmalarının ortadan kaldırılması yönündeki iradenin doğal bir sonucu olarak mesleki ve teknik eğitime ayrılan bütçe artmış ve yeni derslik yapımına ivme kazandırılmıştır. Bu kapsamda 2010 yılında 2 milyar TL olan mesleki ve teknik eğitim bütçesi 2016 yılında 11 milyar TL'ye çıkarılmıştır. Bu kapsamda 2006-2007 eğitim ve öğretim yılında 30.919 olan derslik sayısı da 2015-2016 yılında 67.943'e çıkmıştır. Uygulanan teşvik edici tedbirler sayesinde mesleki ve teknik eğitim gören öğrenci sayısı 2006-2007 eğitim ve öğretim yılında 1.244.499 iken bu sayı 2015-2016 yılında 2.082.935 olmuştur.

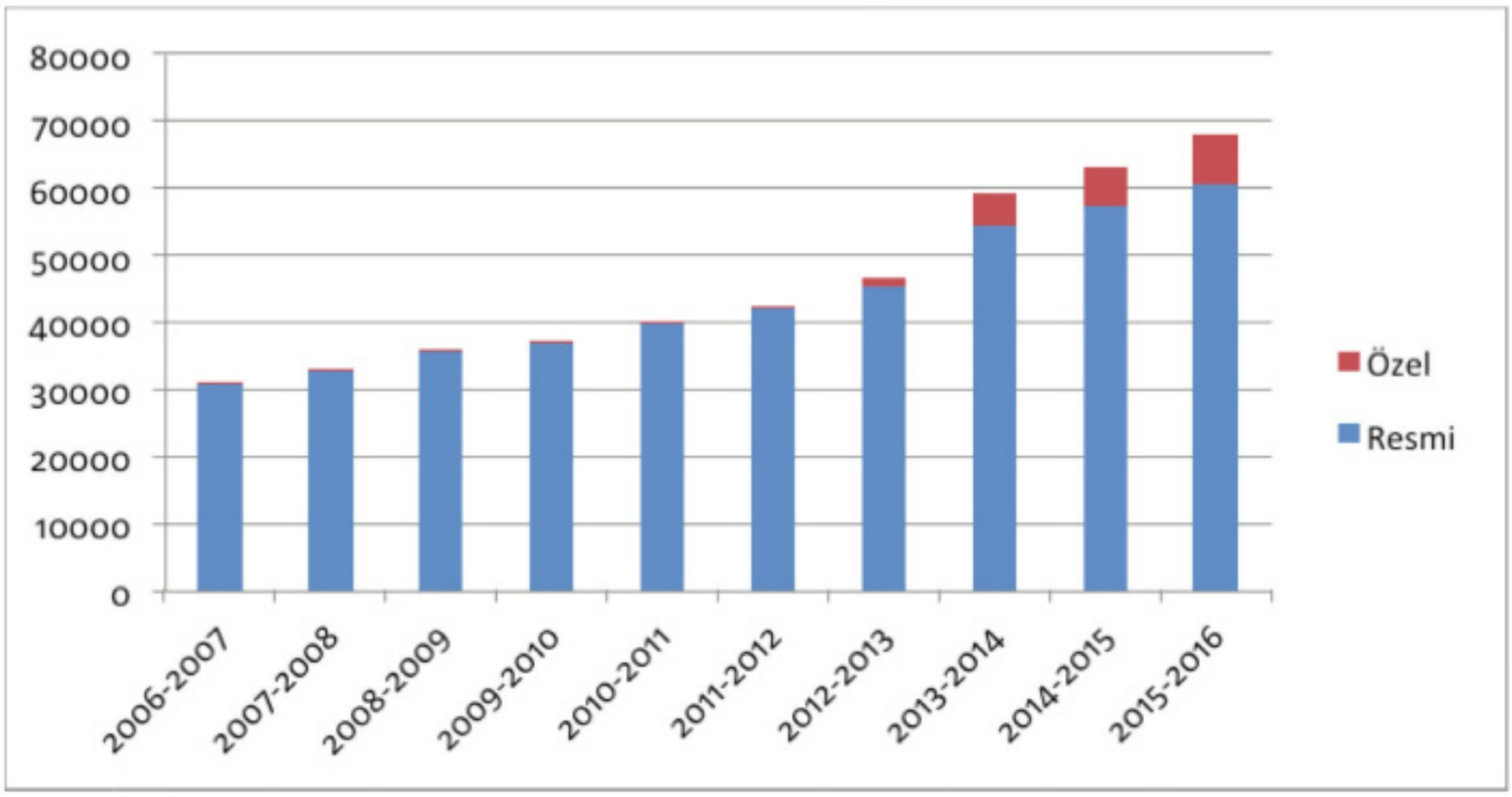

Şekil 2 *Yıllar itibarıyla mesleki ve teknik ortaöğretim derslik sayıları*

Bütçe artışı ve derslik yapımının katkısıyla öğrenci sayısında da ciddi bir artış olmuştur. Mesleki teknik ortaöğretimin genel ortaöğretim içindeki payı 2006-2007 eğitim ve öğretim yılında %36,1 iken 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı itibarı ile %44,0 olmuştur.

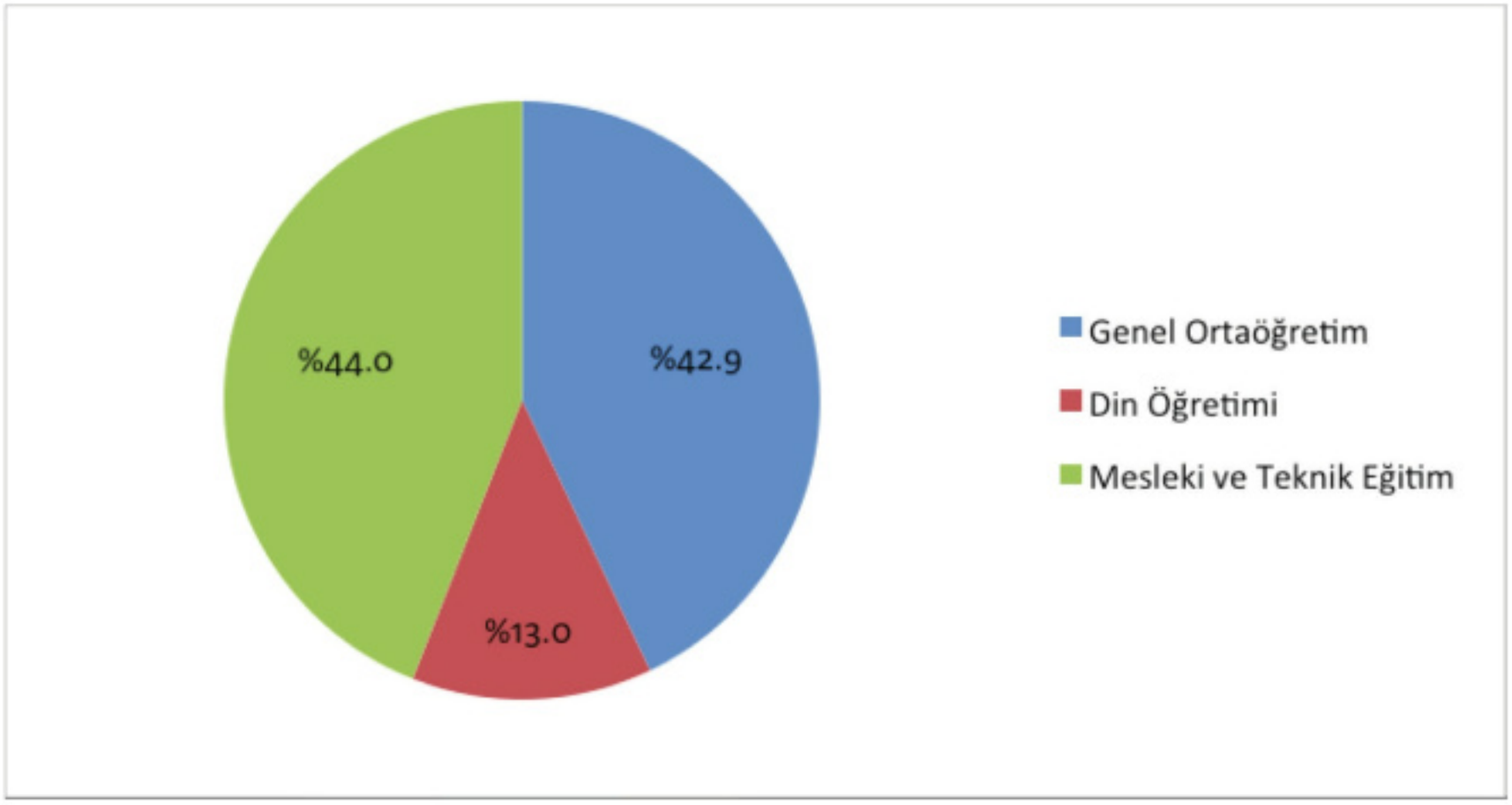

Şekil 3 *Ortaöğretim öğrenci dağılımı*

Fakat bu oranların Avrupa Birliği (AB) ülkelerine nazaran yeterli olmadığı da açıktır. Halihazırda Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin ortaöğretimdeki payı (%44) baz alındığında AB-26 ortalamasından (%48,5) daha düşük olduğu görülmektedir. Bakanlığın bu yöndeki teşvik uygulamalarında hedef ortaöğretim öğrencilerinin yarısının mesleki ve teknik eğitimde yer almalarını sağlamaktır.

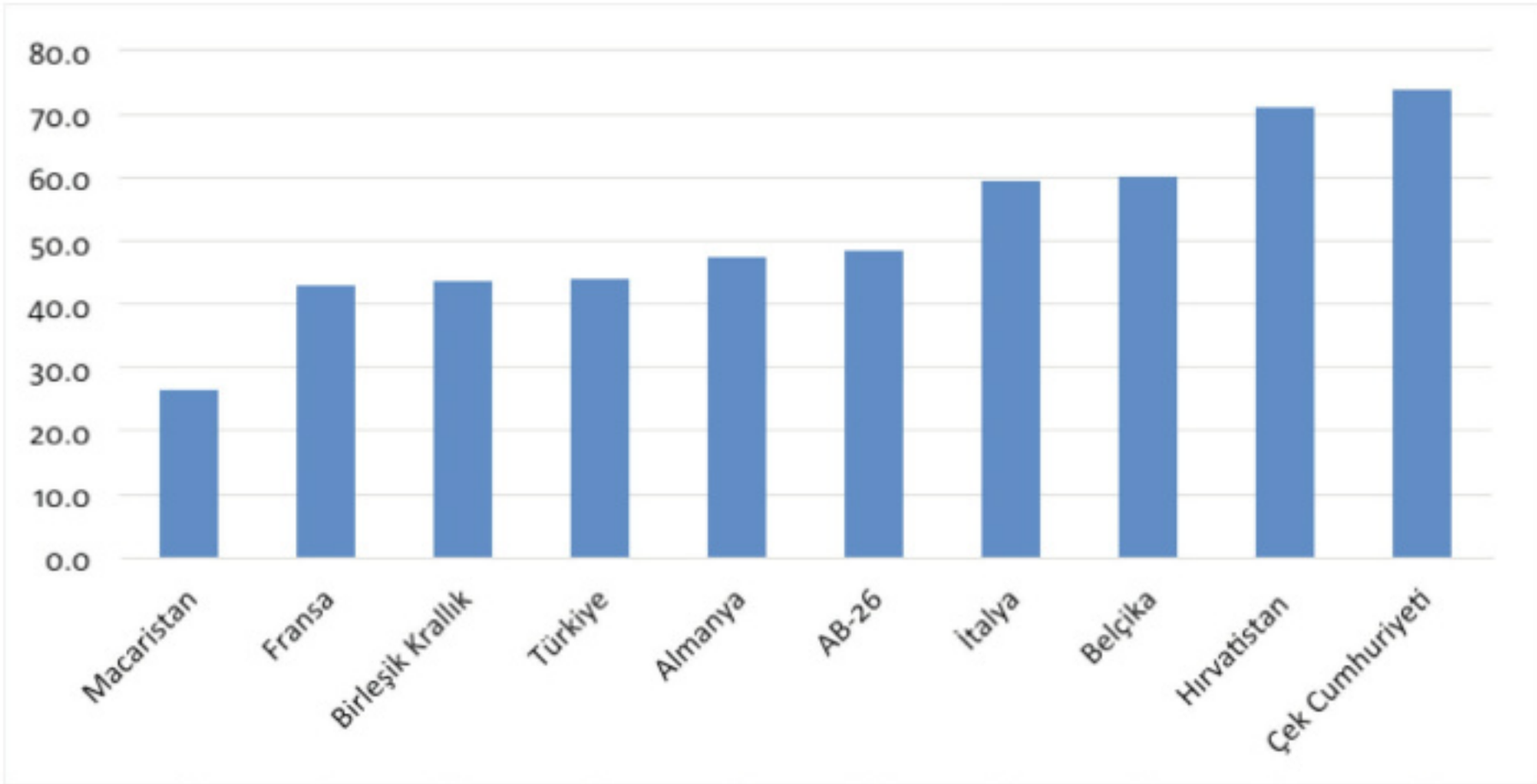

Şekil 4 *AB ülkelerinde mesleki eğitimin payı*

Not: *CEDEFOP. Spotlight on VET Belgium, Hungary, United Kingdom 2015 verilerinden uyarlanmıştır.*

Hem nicelik ve hem de nitelik itibariyle atılacak adımları tanımlamak ve yol göstermek üzere 2014 yılında Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile mesleki ve teknik eğitimdeki yol haritası niteliğindeki Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) hazırlanmış ve bu metne uygun olarak bir politika süreci oluşturulmuştur. (MEB, 2014b).

Hem bu belgenin üretilmesi ve hem de öngördüğü politikaların hayata geçirilmesinde üniversiteler, meslek oda ve birlikleri, sektör temsilcileri ve sivil toplum ile ortak bir çalışma süreci yürütülmüştür. Bu çerçevede atılan önemli adımlardan bir tanesi mesleki eğitim için çok önemli bir adım olan çıraklık eğitiminin yeniden organize edilmesidir. Çıraklık eğitimi nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde ülkemizin önemli bir ihtiyacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak son yıllarda toplum tarafından çıraklık eğitimine önem atfedilmemesi ve çıraklık eğitiminin zorunlu eğitimin dışında kalması gibi sebeplerle çırak sayısı 178.000'den 75.000'e düşmüştür. Çıraklık eğitimini güçlendirmek ve istenilen düzeye çıkarmak amacı ile kanun tasarısı hazırlanmıştır. TBMM gündeminde olan kanun tasarısı ile birlikte çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve çıraklara ödenecek ücretin 3/2'sinin devlet tarafından karşılanması hedeflenmektedir. Ayrıca tasarıdaki maddelerin kanunlaşması halinde mesleki ve teknik ortaöğretime devam eden öğrencilerin staj ve işletmede beceri eğitimini daha nitelikli yapabilmesi ve bu konuda özel sektöre destek olunması amacı ile staj ve işletmede beceri eğitimi yapan öğrencilerin ücretlerinin 3/2'si devlet tarafından karşılanacaktır.

Mesleki ve teknik eğitimde kamu yatırımlarının yanı sıra özel sektör yatırımları da dikkat çekmektedir. Özellikle son yıllarda verilen teşvikler ile birlikte mesleki ve teknik eğitimde özel öğretimin payı yükselişe geçmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde özel sektörün istediği nitelikteki işgücünü yetiştirebilmesi amacıyla 2013 yılından itibaren organize sanayi bölgeleri (OSB) içinde açılan okullara öğrenci başına teşvik verilmektedir. Uygulamanın istenilen hedeflere ulaşması sonucunda OSB dışındaki mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına da teşvik verilmeye başlanmıştır. Bugün itibari ile OSB içerisinde 28, OSB dışında 8 olmak üzere 36 okul teşviklerden faydalanmaktadır. Bu okullarda öğrenim gören öğrencilere eğitim yapılan alanın özelliklerine göre yıllık 4.270 ile 6.675 TL arasında eğitim ve öğretim desteği verilmektedir.

Sıra No	Alan Adı	2016-2017 Destek Tutarı (TL)
1	Yenilenebilir Enerji Teknolojileri	6.675,00
2	Makine Teknolojisi	6.300,00
3	Elektrik Elektronik Teknolojisi	6.300,00
4	Matbaa Teknolojisi	6.300,00
5	Motorlu Araçlar Teknolojisi	6.300,00
6	Plastik Teknolojisi	5.875,00
7	Kimya Teknolojisi	5.875,00
8	Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri	5.875,00
9	Metal Teknolojisi	5.765,00
10	Gıda Teknolojisi	5.765,00
11	Tekstil Teknolojisi	5,605,00
12	Biyomedikal Cihaz Teknolojileri	5.340,00
13	Mobilya ve İç Mekan Tasarımı	5.150,00
14	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	5.160,00
15	Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi	4.590,00
16	Tarım Teknolojileri	6.300,00
17	Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı	4.800,00
18	9. Sınıf	4.270,00

Kaynak: *27 Ağustos 2016 tarihli ve 29814 sayılı Resmi Gazete*

Ayrıca mesleki ve teknik eğitimde alanında uzmanlaşmış nitelikli işgücü yetiştirmek amacı ile tematik okul açma çalışmaları da tamamlanmıştır. Tematik okullarla birlikte büyük işletmeler kendi bünyelerinde belli bir alana odaklanmış meslek lisesi açabilecek ve o alanda uzmanlaşmış insan gücü yetiştirebileceklerdir. Bu kapsamda her ilde en az bir tematik okul açılması için çalışmalar devam etmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimin en önemli aktörleri olan öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi gelişimlerini sağlamak için çalışmalar yapılmaktadır. Öğretmenler göreve başladıklarında sınıflara girmeden önce bir eğitim ve öğretim dönemi süresince mesleğe uyum sağlamak ve okul ortamını tanımak için eğitimler almaktadır. Öğretmenler bu eğitimleri tamamladıktan sonra öğrencilerin karşısına çıkmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin bilgi ve becerilerini güncel tutmaları ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeleri için mesleklerine devam ettikleri süre içinde de eğitim almaları gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler yapılmaktadır. Bu eğitimler hem teorik olarak sınıf ortamında hem de sektörle yapılan protokoller kapsamında sanayide üretim ortamlarında uygulamalı olarak yapılmaktadır.

> “Mesleki ve teknik eğitimde önemli bir yer tutan ahilik kültürünün ve meslek ahlakının öğrencilerimize kazandırılması amacı ile mesleki ve teknik eğitim programlarına ahilik ve meslek ahlakı modülü eklenmiştir. Modülde ayrıca 15 Temmuz demokrasi şehitlerimizin mücadelesine de yer verilmiştir.”

Ülkemizin bir diğer önemli konusu olan Suriyeli vatandaşların eğitimi için de çalışmalar devam etmektedir. Suriyeli öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime kazandırılması için mevzuat çalışmaları tamamlanmış ve bu öğrencilere mesleki ve teknik eğitim verilmeye başlanmıştır.

> “Tüm bu gelişmeler ışığında mesleki ve teknik eğitimin güncel sorunları ve geleceğiyle ilgili fikir alışverişinde bulunmak, belirlenen konulardaki bilimsel çalışmaları paylaşmak ve bu sayede mesleki ve teknik eğitimi geleceğe güçlü bir şekilde taşımak için ortak bir bilinç oluşturmak amacıyla 24-25 Ekim 2016 tarihlerinde, Antalya ilinde, yaklaşık 766 kişinin katılımı ile ''Eğitimden Üretime Sektörle İş Birliğine'' temalı II. Eğitim Kongresi yapılacaktır.”

Milli Eğitim Bakanlığı son üç yıl içinde Türkiye'deki normalleşme sürecinin devamı niteliğinde mesleki ve teknik eğitimi hem nicelik ve hem de nitelik olarak reforme edecek yenilikleri hayata geçirmeyi kendisine hedef edinmiştir. Bu kapsamda genel bütçeden ayrılan pay artırılmış, derslik yapımına hız verilmiş, mesleki ve teknik eğitimdeki öğrenci ve öğretmenleri teşvik edici tedbirler alınmış ve sektörün ihtiyaç duyduğu eğitim prosedürü için sivil toplum örgütleri, meslek odaları ve üniversiteler ile reform sürecinde iletişimi güçlendirecek mekanizmalar üretilmiştir. Mesleki eğitimde sektör ve istihdam bağlantısının iyileştirilmesi sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için oldukça önemlidir. Bunun sağlanabilmesi için de mesleki ve teknik eğitimin en iyi şekilde yapılmasına ve toplumun tüm kesimlerince sahiplenilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

YÜKSEKÖĞRETİMDE OKULLAŞMA ORANI

Prof. Dr. Durmuş Günay*

Yirmi birinci yüzyılın başında başlayan gelişmiş ülkelerin yaşadıkları "bilgi toplumu" ve "bilgi ekonomisi" gibi adlandırmalarla anılan süreçte, ülkelerin rekabet gücü; insan yetiştirme, bilim ve teknoloji üretme ve inovasyon kapasitesiyle ölçülmeye başlanmıştır. İnsanlığın yaşadığı bu süreci doğuran ana dinamik teknolojidir. Teknolojinin doğurduğu diğer iki ana dinamik küreselleşme ve rekabet ile birlikte teknoloji, hayatın bütün alanlarını ve bu bağlamda yükseköğretim alanını da yeniden şekillendirmektedir. Bu süreçte üniversiteden ve/veya yükseköğretimden beklentiler artmış, yükseköğretimin rolü daha çok önem kazanmıştır. Yükseköğretimde yatay ve düşey gelişmeler yaşanmaktadır. Yükseköğretimin yatay büyümesiyle niceliksel büyüme; yani ülke içi ve mobilite yoluyla daha geniş yaş grubuna ve daha çok öğrenciye eğitim verilmesi kastedilmektedir. Yükseköğretimdeki düşey gelişme ile; niteliksel gelişme veya derinleşmeye işaret edilmektedir. Derinleşme; kalite güvencesi, hesap verebilirlik, etik değerler ve şeffaflığı kapsamaktadır. Yükseköğretimde yatay büyüme ve derinleşme ülkelerin önemli eğitim politikalarından biri haline gelmiştir. Burada bir noktaya da işaret etmek gerekmektedir: Yatay ve düşey gelişmeler birbirinden bağımsız değildir. Yatay/niceliksel (sayısal) büyüme belirli ölçekleri aştığında, aynı zamanda yükseköğretimin mahiyetini, niteliğini de değiştirmektedir. Sayısal büyüme (niceliksel artış); çeşitliliği, esnekliği, kalite güvencesini, etik değerlerin önemini ve finans sorunlarını daha çok etkilemektedir.

Yükseköğretim politikası belirlenmesinde, niceliksel büyüme, genellikle sistemin yapısında daha güçlü bir rol oynamaktadır. Birçok ülkede genişlemeyi göstermek için yaygın olarak üniversite sayısı, öğrenci sayısı, akademik personel sayısı ve araştırma faaliyetlerinden daha çok okullaşma oranlarına önem verilmektedir (Teichler, 2004). Sadece eğitim kurumlarına kayıtlı ya da devam eden öğrencilerin toplam sayısı gibi ham verileri eğitim analizlerinde kullanmak gerekli çıkarımları yapmak için

* Maltepe Üniversitesi

yeterli olmayabilir. Ancak ham veriler göstergeleri belirlemek ve eğitim hakkında anlamlı sonuçlar çıkarmak ya da karar almak için gereklidir. Gösterge haline getirilmiş ham veriler eğitim politikalarında alınan/alınacak kararlara birer destek aracı olarak işlev görmektedir (Mehta, 2004) . Bu kapsamda, günümüzde, okullaşma oranı (enrolment rate/schooling ratio) en önemli eğitim göstergesi haline gelmiştir ve basitçe ilgili eğitim düzeyine (okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim) kayıtlı tüm öğrencilerin, ait olduğu eğitim düzeyindeki nüfusa bölümü olarak tanımlanmaktadır. Okullaşma oranları, farklı eğitim düzeyleri itibariyle ülkelerdeki eğitime katılımı, erişimi veya eğitimin yaygınlığı hakkında bilgi veren ve buna dayalı olarak ülkelerin eğitim çağındaki nüfusun eğitim ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayabildiğini gösteren göstergelerdir. Ayrıca dünyadaki farklı eğitim sistemlerinin yapısı ve bu sistemlerde eğitime erişim fırsatları hakkında bilgi verir (OECD, 2004). Bu çerçevede, yükseköğretim okullaşma oranları da, ülkelerdeki yükseköğretimin yaygınlığı ya da erişimi hakkında bilgi veren; yükseköğretim çağındaki nüfusun eğitim ihtiyaçlarının ülkeler tarafından hangi ölçüde karşılanabildiğini anlatmak için tanımlanmış önemli eğitim kavramları veya göstergeleridir. Dünya'da yükseköğretim için yaygın olarak brüt okullaşma oranları hesaplanmaktadır. Brüt okullaşma oranı; yaşları ne olursa olsun, belli bir öğretim yılında, belirli bir eğitim düzeyine kayıtlı toplam öğrenci sayısının, o eğitim düzeyine ait teorik yaş grubu nüfusuna oranıdır. Türkiye'de yükseköğretim okullaşma oranı hesaplamalarında kullanılan teorik yaş grubu 18-22'dir. BOO hesaplanmasında, teorik yaş grubu 18-22 olmakla birlikte, o eğitim düzeyinde bulunan öğrencilerin yaşları, 18-22 yaş grubu dışında öğrenciler de olabilir. Bu yüzden brüt okullaşma oranının %100'ün üzerinde de çıkabileceğine işaret etmek gerekir.

Ülkemizde yükseköğretimde genişleme eğiliminin tarihsel gelişimine dair sayısal veriler şöylece sıralanabilir: Türkiye'de üniversite sayısı yükseköğretim ile ilgili yasaların çıkarıldığı 1933'de 1, 1946'da 3, 1960'da 7, 1973'de 12 ve 1981'de 19'dur. YÖK'ün kuruluşundan bu yana ise 1992 ve 2006 yıllarının Türk yükseköğretiminin genişlemesi açısından dönüm noktaları olduğunu söylemek yanlış olmaz. 1992 yılında 24 üniversite (23 devlet üniversitesi ve 1 vakıf üniversitesi) ve 2006 yılında da 16 üniversite (15 devlet ve 1 vakıf) kurulmuştur.

Türkiye'de yükseköğretim talebi, sistemin arzına göre çok yüksekti. 2003 yılından itibaren öteden beri çözüm için bekletilmiş ve/veya ertelenmiş toplumsal yükseköğretim talebi siyasi iradenin de vizyonuyla karşılanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda siyasi iktidar ve YÖK her şehre bir üniversite açma ve vakıf üniversitelerinin yaygınlaştırılmasına yönelik bir stratejik tutum sergilemiştir. Bu amaçla 2003 yılında ülkemizde 53'ü devlet ve 24'ü vakıf olmak üzere toplamda 77 olan üniversite sayısı günümüzde 109'u devlet ve 76'sı vakıf olmak üzere 185'e ulaşmıştır. Üniversite sayısındaki bu artışa paralel olarak da kontenjanlar da artmış ve toplam yükseköğretim öğrenci sayısı 6 689 185'e yükselmiştir. Bu stratejik tutum, sürdürülebilir ülke ekonomisi, iktisadi ve sosyo-kültürel kalkınma adına "yükseköğretimde okullaşma oranını artırmak" gibi çok etkin bir hedefe işaret etmektedir. Nitekim bu doğrultuda Türkiye'de 1980 yılında yaklaşık %6, 2003 yılında %28.93 olan yükseköğretim brüt okullaşma oranı, günümüzde %94'e ulaşmıştır. Bu oranın %56,27'sini lisans düzeyindeki brüt okullaşma oranı, %31.22'sini önlisans düzeyindeki brüt okullaşma oranı ve %6.51'inide lisansüstü düzeyde brüt okullaşma oranı oluşturmaktadır. Diğer taraftan, ülkemizde yükseköğretimde açıköğretim brüt okullaşma oranı %44.02 iken yüz yüze eğitim brüt okullaşma oranı %49.98'dir.

Yükseköğretimin genişlemesiyle ilgili en popüler kavramlar Trow (1974) tarafından tanımlanmıştır. Trow (1974)'a göre bir ülkede eğer yükseköğretim brüt okullaşma oranı %15'den az ise "elit yükseköğretim (elite higher education)", yükseköğretim brüt okullaşma oranı %15 ile %50 arasındaysa "kitlesel yükseköğretim (mass higher edu-

cation)" ve yükseköğretim brüt okullaşma oranı %50'den fazla ise "üniversal yükseköğretim (universal higher education)" vardır. Trow 'un yükseköğretimin genişlemesiyle ilgili yaptığı klasik hesaplar elit, kitlesel ve üniversal yükseköğretim formlarına oldukça farklı fonksiyonlar yüklemektedir. Böylelikle yükseköğretimin fonksiyonlarına göre elit formlar "egemen sınıfın zihin ve karakterlerini şekillendirmeyi"; kitlesel formlar "becerilerin aktarılmasını, teknik elitlerin rollerini daha da genişleten bir hazırlığı"; üniversal yükseköğretim ise "bütün nüfusun hızlı sosyal ve teknolojik değişimlere adaptasyonunu" içermektedir (Brennan, 2012). Trow'a göre kitlesel yükseköğretim elit yükseköğretimi de içerirken üniversal yükseköğretim hem elit hem kitlesel yükseköğretimi içermektedir. Buna göre, ülkemiz yükseköğretimi %90'ını aşan brüt okullaşma oranı ile üniversal yükseköğretim aşamasında yer almaktadır. Bu kapsamda, günümüzde yükseköğretimde kitlesel ve üniversal okullaşma oranı düzeyine ulaşmasının eğitim kalitesini düşürdüğü şeklindeki eleştiriler bir algı yanılsamasıdır. Şöyle ki bir toplumun elit eğitim aşaması ile kitlesel veya üniversal eğitim aşamasında bulunma durumları karşılaştırıldığında kitlesel veya üniversal aşamada kalitenin düştüğü söylenemez. Çünkü yukarıda işaret edildiği üzere kitlesel ve üniversal aşama zaten elit aşamayı içermektedir.

Türkiye'nin yükseköğretim okullaşma oranı itibariyle dünyadaki yerini ortaya koymaya çalışmadan önce önemle belirtmek gerekir ki; ülkemiz için hesaplanan yükseköğretim brüt okullaşma oranlarıyla diğer ülkeler için hesaplanan yükseköğretim brüt okullaşma oranlarını doğrudan karşılaştırmak doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü her ülkenin eğitim sistemi farklı olduğundan, her ülkede resmi olarak kabul edilen zorunlu eğitimin bitiş yaşı ve buna bağlı olarak yükseköğretime başlangıç yaşı değişmekte olduğundan her ülkenin yükseköğretim okullaşma oranlarının hesaplamalarında kullandığı teorik yaş grupları farklılık göstermektedir. Ayrıca ülkelerin yükseköğretim programlarının sürelerinin farklı olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Diğer taraftan, yükseköğretim brüt okullaşma oranlarını öğrenci sayısı ile birlikte ülkelerin nüfus yapılarının da belirlediği unutulmamalı ve ülkelerarası karşılaştırmada nüfuslarda göz önüne alınmalıdır.

2013 yılında gelir gruplandırmasına göre ülkelerin yükseköğretim brüt okullaşma oranlarına bakıldığında düşük gelirli ülkelerde okullaşma oranı %9.08, orta gelirli ülkelerde %29.48 ve yüksek gelirli ülkelerde ise %73.49 düzeyindedir. Türkiye'de, 2015 yılında, %94 yükseköğretim brüt okullaşma oranı ile üst orta gelirli ülkeler grubunda (kişi başına milli gelirin 4086$ - 12 615$ arasında olduğu ülkeler) yer almaktadır. Bu tablodan Dünya'da ülkelerin gelir düzeyi arttıkça okullaşma oranlarının da arttığı yorumu yapılabilir. Diğer yandan, Dünya'da birçok ülkede eğer kişi başına milli gelir (GDP per capita) 1000$'dan az ise yükseköğretim brüt okullaşma oranı %15'den az iken, eğer kişi başına milli gelir 15 000$'den fazla ise yükseköğretim brüt okullaşma oranı %50'den fazladır (World Bank, 2011). Fakat Türkiye bu genel eğilime uymamaktadır, çünkü Türkiye'de 2015 yılı itibariyle kişi başına milli gelir 9261$ ve yükseköğretim brüt okullaşma oranı %50'nin üzerindedir (TÜİK, 2015). Öte yandan, aynı dönemde, coğrafi bölge gruplandırmasına göre ülkelerin yükseköğretim brüt okullaşma oranları Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde %71.41, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da %76.57 ve Arap Ülkelerinde ise %28.12 düzeyindedir. Türkiye Orta ve Doğu Avrupa grubunda yer almakta ve 2015 yılında ulaştığı %94 yükseköğretim brüt okullaşma oranıyla bölge ortalamasının üzerinde bir orana sahiptir.

2013 yılı itibariyle Türkiye'nin İslam İşbirliği Teşkilatına (OIC) üye ülkeler arasında en yüksek yükseköğretim brüt okullaşma oranına sahip olduğu görülmektedir. OIC'ye üye ülkeler arasında Türkiye dışında %50'nin üzerinde yükseköğretim brüt okullaşma oranına sahip ve üniversal yükseköğretim evresinde olan ülkeler yalnızca İran

(%57.85), Arnavutluk (%62.55), Suudi Arabistan (%54.88) ve Kazakistan (%50.13)'dır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve G20 üyesi ülkelerdeki 2013 yılına ait yükseköğretim brüt okullaşma oranlarına bakıldığında ise %50'nin altında orana sahip ülkeler Çin (%30.16), Endonezya (%31.29), Hindistan (%23.89) ve Meksika (%29.21)'dır. Bu durumda özellikle Çin ve Hindistan'ın artan öğrenci sayısına rağmen nüfus büyüklüklerinden dolayı okullaşma oranında istenilen artışa ulaşamadıklarını söylemek yanlış olmaz. Yükseköğretim brüt okullaşma oranının en yüksek olduğu ülke ise Yunanistan'dır (%110.16). %100'ün üzerinde yükseköğretim brüt okullaşma oranına ulaşan Yunanistan'daki bu hızlı büyümenin ülkede yaşanan büyük ekonomik krizden kaynakladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Buradan krizin yol açtığı istihdam sorunları, bireylerde istihdam edilebilirlik niteliğini artırma ve zaman değerlendirme eğilimi ile açıklanabilir. Genel olarak 2013 yılı itibariyle Türkiye'nin %79.65'lik yükseköğretim brüt okullaşma oranı ile Yunanistan (%110.16), Kore (%97.12), Finlandiya (%91.07), ABD (%88.81), Avustralya (%86.55), Şili (%83.82), Arjantin (%79.99) ve Yeni Zelanda (%79.71)'nın ardından dokuzuncu sırada olduğu görülmektedir. 2015 yılıyla %94 yükseköğretim brüt okullaşma oranına ulaşan ülkemizin bu sıralamada günümüzde daha üst sıralara yükseldiğini öngörmek mümkündür.

Sonuç olarak Türk yükseköğretim sistemi, 1981 yılında, 19 devlet üniversitesine, yaklaşık %6 brüt okullaşma oranına, 237 000 öğrenciye sahip iken, Haziran 2016 itibariyle 109'u devlet ve 76'sı vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 185 üniversiteye, yaklaşık 6.6 milyon öğrenciye ve %94 brüt okullaşma oranına ulaşmıştır. Böylelikle, ülkemizin 18-22 yaş grubundaki tüm gençlerine yükseköğretim verebilecek kapasiteye sahip olduğu görülmektedir. Yükseköğretim sistemimiz bugün sahip olduğu hacmi ve yapısı itibariyle hem büyük ve kompleks bir yapıya hem de üniversal aşamaya ulaşmış bir yükseköğretim sistemidir. Yaşanan hacimsel büyüme ve sisteme egemen olan bu genişleme eğiliminin kurulma süreci devam etmekte olan yeni devlet ve vakıf üniversiteleri ile süreceği öngörülmektedir (Günay, 2014). Dolayısıyla, 2013 yılı verilerine göre dünyada yükseköğretim okullaşma oranına göre dokuzuncu sırada olan ülkemizin çok yakında daha üst sıralarda olacağını ve hatta yükseköğretim okullaşma oranı olarak %100'ü geçeceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

YÜKSEKÖĞRETİMİN FİNANSMANI: DÜNYA ÖRNEKLERİ VE BİZ

Prof. Dr. Öktem Vardar*

Günümüzde yükseköğretimin finansmanı hükümetlerin öncelikleri arasında değildir; sağlık, temel eğitim, sosyal güvenlik gibi alanlar daha geniş kesimleri ilgilendirdiği için daha popülerdir ve kaynakları çekmektedir. Bu tüm dünyada, özellikle son 15-20 yılda göze çarpan bir olgudur.

Benzer genellemeler yükseköğretimin kitleselleşmesi, küreselleşmesi, çeşitlenmesi, üniversitelerin sadece eğitim-öğretim ve temel araştırma değil, uygulamalı araştırma ve sonuçların ticarileştirilmesine dahil olmaları ve en azından bulundukları yörenin itici gücü olmalarının beklenmesi konularında da yapılabilir.

Üniversitelere daha fazla kaynak aktarmakta hevesli olmasalar bile, veya olmadıkları için, hükümetlerin gayreti özerk ve piyasaya duyarlı üniversiteler yaratmak; onların da kamu çıkarına hizmet ederken kendi mali süreklilik ve sürdürülebilirliklerinin sorumluluğunu almalarını sağlamak yönündedir. "Mali sürdürülebilirlik" tam maliyetlerini karşılayarak, fiziki, insan ve entellektüel altyapılarına, gelecekteki üretken kapasitesini stratejik planındaki çerçevede koruyup, öğrenci ve diğer paydaşlarına hizmete devam etmeye imkan veren ölçüde yatırım yapabilmek demektir. Giderek daha yarışmacı hale gelen bir ortamda üniversitelerin hedeflerini ve mali kaynaklarını karmaşık portfolyolar çerçevesinde yönetmeleri bekleniyor. Eğitim-öğretim kalitesinden ödün vermeden bu stratejik mali yönetimin kurumun uzun vadeli profilini, diğer benzer kurumlardan farklılıklarını veya benzerliklerini oluşturması ve kalıcı kurumsal kimliğe dönüştürmesi isteniyor. Uygun fiyatlandırma/ maliyetlendirme gibi yönetim araçları; bütçe fazlası yaratmak, borç almak, yatırım yapmak, risk almak gibi özerklik unsurlarının birarada bulunması yükseköğretim camiasının öncelikleri arasına girmiştir. 'Çok kaynaklı gelir yapısı' özerkliğin farklı bir tanımı olarak kullanılmaktadır.

Üniversite finansmanı Bologna sürecinin parçası olarak gündeme gelmemiştir; birbirlerinden ayrı konular olarak ele alınmışlardır. Bu, Avrupa'da baskın finansman kayna-

* TED Üniversitesi Kurucu Rektörü

ğının kamu olması (%50-90) ile açıklanabilir. Kuzey Amerika modelinin giderek Avrupa'da da benimsenmesiyle yükseköğretimin finansmanı kapsamında özellikle şu iki ilkenin öne çıktığı söylenebilir:

(1) finansman ihtiyacının, maliyetin paylaşılması yoluyla daha fazla hizmeti kullanan bireylerden karşılanması,

(2) kamu kaynaklarından aktarılan desteğin daha seçici ve hedeflere ulaşma aracı olarak kullanılması

Maliyetin Paylaşılması

Yükseköğretimin kamu malı olma niteliği ilk ve orta öğrenime kıyasla daha azdır; çünkü ileride bu hizmeti alan kişiye gelir olarak dönme niteliği daha fazladır. Üstelik vergi adaletsizliği olan hemen her ülkede vergi ödeyen (düşük gelirli) ile yükseköğrenim gören (yüksek gelirli) farklı kesimler olmaktadır. Dolayısıyla bu hizmeti alanların karşılığını ödemesi hep gündemde olmuştur. 1980 ve 90'larda yükseköğretimin maliyetini kimin karşılaması teması uluslararası akademik toplantılarda tartışılırken 2000'lere gelindiğinde genel kabul yükseköğretimin "paralı" olması gerektiği, kabaca "mali durumu müsait olanın ödemesi, mali durumu müsait olmayanın kabiliyetli ise burs alması, değilse borç alması" şeklinde idi. Ancak bu ilkeyi uygulamanın politik bir boyutu olması nedeniyle nihai kararın hükümetlerin politik duruşuyla ilgili olduğu sonucuna varıldı.

Bu konuda Ergüder, Şahin, Terzioğlu, Vardar'ın kaleme aldığı "Neden Yeni Bir Yükseköğretim Vizyonu?" raporu ve Onuncu Kalkınma Planı, Yükseköğretim Sisteminin Yapılandırılması Özel İhtisas Komisyonu ayrıntıları içermektedir. Özellikle Komisyon raporu nettir: "Öğrenim ücreti gelirleri açısından ele alındığında, öğrencilerin öğrenim masraflarına katılmaları gerekmektedir. Türkiye'de uygulanan vergi politikası ve gelir dağılımındaki sorunlar dikkate alındığında, parasız eğitimle sosyal adalet arasında ilişki kurulması söz konusu olamamaktadır."

Tabii 'paralı eğitimin' önkoşulu adil ve etkin bir burs ve borçlanma sisteminin daha önce yaratılmasıdır. Ama ülkemizde öğrenimi destekleyecek kredi sistemi ve kişinin gelecekte ödemek üzere eğitim masraflarına sahip çıkma kültürü gelişmemiştir.

Kamu Kaynaklı Desteğin Politika Aracı Olarak Kullanılması

Muhtelif aşamalardaki çıktılara göre fon sağlanması sadece adil kaynak dağıtımı yöntemi olarak değil, belirli performansların teşvik edilmesi için de kullanılmaktadır. Giriş kısmında vurgulandığı gibi giderek üniversitelerden farklı beceriler/etkinlikler beklenmektedir ve hükümetler gelişmenin motoru olarak üniversitelerden faydalanmak durumundadır. Onlardan bekledikleri:

- Öğrenci, iş dünyası ve toplumun farklı ihtiyaçlarına cevap verebilecek çeşitliliğin sağlanması
- Yükseköğretim kurum ve programlarının farklı profiller sergilemesi, ülkenin farklı ihtiyaçlarının paylaşılarak sahiplenilmesi ve tekrarların en aza indirilmesi .
- Mezunların istihdam edilebilme kapasitesinin artırılması,
- Şeffaflığın ve hesap verebilirliğin artması; bilinçli seçim/tercih imkanının tüm paydaşlara verilmesi
- Kalite güvence sistemlerini çalışır kılarak kamuoyuna güven verilebilmesi,

veya sadece

- Verimli güneş paneli geliştirmek gibi çok somut bir hedef olabilir.

Listeyi uzatmak kolaydır; önemli olan bu ve buna benzer hedefleri yakalamakta yönlendirici olmak için hükümetlerin finansmanı bir kaldıraç olarak kullanmasıdır. Diğer bir deyişle, finansman sağlarken ek bazı gelişmeleri tetiklemek, bazı politikaların hayata geçmesini teşvik etmektir. Dolayısıyla kamu kaynakları;

- Girdi temelli göstergeler, tarihsel nedenler (input indicators, historical allocations) yanında
- Çıktı ve süreç temelli göstergeler (output and process indicators),

• Performans temelli sözleşmeler (performance contracts),
• Yarışmacı fonlar (competitive funds) vasıtasıyla, veya
• Mükemmeliyet yaratmak için (for excellence)
dağıtılmaktadır.

Girdi temelli gösterge kullanımı Avrupa'da hala en yaygın yöntemdir (örneğin, incelenen 28 sistemin 13'ünde, EUA). Çünkü yıllar boyu kullanılmış, en kolay uygulanan ve adaletli olduğu nispeten az tartışılan bir yöntemdir. Çıktı ve süreç temelli göstergeler kullanımı, eğitim, araştırma veya dış paydaşlarla olan etkileşimin muhtelif aşamalarındaki çıktılara göre aktarılan fonlardır (mezun sayısı, yayın ve atıf sayıları, dış kaynaklardan alınan araştırma tutarları gibi). Performans temelli aktarım olarak da ifade edilen bu yöntem teşvik ve yönlendirme unsuru olarak kullanılmaya en müsait olanıdır. Performans temelli sözleşmeler, belirli bir sonuca ulaşmak üzere "ısmarlanan işbirliklerini" hayata geçirmek için aktarılan fonlardır; üniversite sanayi işbirliğini geliştirmek üzere bir yıl içinde 10 start-up şirketi açmak ve 3 yıl içinde 3M$ ihracat yapmak gibi. Yarışmacı fonlar ilan edilen projelere yapılan "en doyurucu" başvuru sonucu aktarılan kaynaklardır (TÜBİTAK projeleri gibi). Mükemmeliyet yaratmak üzere hükümetler en uygun üniversitelere/bölümlere bir fon aktararak orada ülkenin uzmanlık geliştirmesine, dünya çapında rekabet edebilmesi için yoğunlaşmasına fırsat verebilmektedir. 'Excellence initiative' adı altında Almanya, Avusturya, Fransa, İngiltere, İspanya , Finlandiya, Norveç, Polonya'da uygulanmıştır.

Kaynak aktarmanın politika aracı olarak kullanılması ayrıntılı, girift ama bütünleşik, neredeyse kuruma özel hazırlık, çalışma ve uygulamalar içermektedir. Bu sürecin şeffaf ve siyasi etkilerden uzak, populizmden uzak, hakça yapıldığının tüm verileri paylaşılarak yürütülmesi fevkalade önemlidir.

Ülkemizdeki Klasik İkilem

Ülkemizde vakıf üniversiteleri kurgulanırken akademik yapının aynen korunması, mali yapının ise çok farklı olması benimsendi. Vakıf üniversitelerine devlet yardımı adı altında formüle edilen cüzi ve sembolik bütçe desteği ve devlet üniversitelerindeki öğrenci payları ortadan kalktığından beri vakıf üniversiteleri hemen tamamen öğrenciden alınan eğitim ücreti ile, devlet üniversiteleri ise devlet bütçesinden gelen kamu kaynakları ile finanse edilmektedirler (Gelişmişlik düzeyine göre üniversitelerin sağladığı araştırma fonları ve topluma hizmet kategorisinden uzmanlıkların pazarlanarak girdi sağlanması bu denklemin dışındadır). Halbuki sistemin en yarışmacı olduğu Kuzey Amerika modelinde her iki grubun (devlet ve kar amacı gütmeyen özel üniversitelerin) bütçeleri hem özel, hem kamu kaynaklarından, üstelik birbirlerine çok yakın oranlarda, beslenir. Yükseköğretimimizde henüz özel üniversiteler yok. Ancak özel üniversiteler kurulmasına imkan tanıyacak yeni kanun taslakları bolca mevcut. Bu taslaklar vasıtasıyla devlet-vakıf-özel üniversitelerin konumları hususundaki yaygın kanı daha belirgin ortaya çıkmaktadır. Bu özel üniversite taslaklarında da vakıf ve özel üniversiteler birbirine yakın, devlet üniversitelerinden çok farklı kurgulanmaktadır. Halbuki olması gereken devlet ve vakıf üniversitelerinin birbirine benzer ve yakın, özel üniversitelerin tamamen uzak/farklı konumlanmasıdır. Devlet ve vakıf üniversitelerinin gelir yapısı kamu ve özel fonları içermelidir; temel gelir kalemi tabii ki, devlet üniversitelerinde devlet bütçesinden gelmeli ama sadece %40'larda kalmalı, vakıf üniversitelerinde öğrenci öğrenim ücreti olarak gelmeli ama %40 mertebesinde kalmalıdır. Vakıf üniversitelerindeki devlet gözetimi, sağlanan fonların ve bu fonların koşullarının denetimi olmalıdır. Aksi halde 21. yüzyılın "kolaylaştırıcı- facilitator" felsefesine uymayan bir "merkezi emir ve komuta- central command and control" tablosu oluşur.

Vakıf üniversitelerine devlet yardımı adı altında formüle edilen cüzi ve sembolik bütçe desteği parasal değerinden çok prestij sağlamak, performansı iyice olanları takdir etmek gibi yan avantajlar sunuyordu. Kamuoyunu bilgilen-

dirme, tercihlerin daha bilinçli yapılmasına yardımcı olabilirdi. Bu gibi ince bilgilendirme mekanizmaların eksikliği, üniversiteleri "sıralama/ranking" çıkmazına itmektedir.

Yükseköğretim Sistemimiz İçin Öneriler

Ülkemizde yerleşik kanaat "üniversitenin" jenerik olması, yani bu adla anılan kurumların standart işleri benzer şekillerde yapmalarıdır. Çeşitlilik kavramı yeni yeni kullanılır olmuş ama hala hem üniversitelerin kendileri, hem mali bürokrasi hem de hukuk sistemimiz çeşitlilikten pek hazetmemektedir. Halbuki yukarıda da değinildiği gibi artık dünya çeşitlilik ekseninde gelişmektedir. Gündemdeki uzmanlık alanları seçimi ve bu alanlarda mükemmelleşmek, doğru ama çeşitlilikten ziyade araştırmada etkinleşme, stratejik ve öncelikli konularda destek arama yönelişleridir. Mevcut finansal sistem de benzerliği, standart davranışları destekler mahiyettedir. Yapılması gereken, en başta anlatılan iki ilkeyi hayata geçirmektir; yani maliyetin paylaşılması ve kamu kaynaklı desteklerin politika araçları olarak kullanılmasıdır. Böyle bir değişiklikte hem sistemin baştan tasarımı, hem de uygulanma aşamasındaki öğrenme çizgisi (hatalardan öğrenerek sistemi sürekli düzeltmek, düzeltirken paydaşları bilinçlendirmek, eğitmek) çok önemli olacaktır. "Doğru" bir finansman modelini çalıştırmak/uygulamak fevkalade büyük riskleri de beraberinde getirmektedir. Doğru modelin değerlendirmeler ve tercihler içermesi nedeniyle yanlış uygulamalara yol açmaması için şeffaf ve yansız olmasının garantileri geliştirilmelidir. Kamu kaynaklı desteklerin politika araçları olarak kullanılmasında kurumun kalite güvence sistemi mutlaka dikkate alınmalıdır.

Maliyetin paylaşılması konusunda kurumların kendi programları için bir öğrenim ücreti tespit etmeleri, Avustralya'daki gibi fiş (voucher) sistemi veya ABD'deki federal kredi tipi destek mekanizmaları düşünülebilir. Öğrenci desteklerinin taşınabilir kılınması, farklı eğitimlere farklı maliyet çıkararak öğrencilerin üniversiteler arasında doğal bir rekabet ortamı yaratmaları ve bunu destekleyecek mali güçlerinin sağlanması hedeflenmelidir. Başlangıçta katkı payları düşük tutularak sistemin gelişme aşamasındaki sorunlar giderilebilir. Onuncu Kalkınma Planı, Yükseköğretim Sisteminin Yapılandırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporu önerileri dikkate değerdir.

Kaynak aktarımında en azından torba bütçe ve çok yıla yayılan bütçe tercih edilmelidir. Kontrol ve denge mekanizmasını mümkün olduğunca paydaşlara ve piyasaya bırakmak gerekir; torba bütçe kullanımının şeffaf olarak paydaşlarca bilinmesi, hesap verme mekanizmalarının konması, kamuoyunun şeffaflığı değerlendirmeye davet edilmesi benimsenmelidir. Üniversiteler 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu dışına alınmalıdır.

Araştırma gelirleri - yarışmacı fonlar bütçe içinde yer almalı ve yıllar içinde takip edilmelidir. Ülkemizde kurum dışı araştırma projelerinin/desteklerinin kurum bütçesi ile ilişkilendirilme geleneği yerleşik değildir; yıl içinde takibi, diğer bütçe kalemleriyle dengesi, beklentileri karşılama oranı gündemde değildir. Bu kopukluk kayıt dışı proje yürütülmesini de kolaylaştırmaktadır. Büyük çaplı araştırma desteklerinin kurum stratejik planı ile ilişkilendirilmesi, biten yılın araştırma harcamalarının ve başlayan yılın bütçesinin kamuoyu ile paylaşılması ve bu hususa YÖK tarafından işaret edilmesi ve kamuoyunun bilinçlendirilmesi atılabilecek nispeten kolay bir adımdır.

Tam maliyet muhasebesi (full cost accounting) kullanımı özendirilmelidir. Bilinçli ve gerçekçi stratejiler yapmanın yolu doğru maaliyetlendirme verilerinin olmasına bağlıdır; ancak üstünkörü yapılacak maliyet dağıtımlarının akademik değerleri ve öncelikleri yıpratmamasına da özen göstermek gerekir.

DİJİTAL DÜNYA VE DEĞİŞEN YÖNETİM ANLAYIŞI

Prof. Dr. Muzaffer ELMAS*

Akıllı nesne, akıllı bina, dijital işletme, sanayi (veya Endüstri) 4.0, akıllı üniversite, akıllı şehir ve e-devlet gibi tanımlamalar hızla yaygınlaşmakta ve dünyadaki tüm aktiviteleri kapsamaya başlamaktadır. Genel olarak bakıldığında birbirinden farklı gibi görünen ve algılanan bu kavramlar ve bunların getirdiği yeni dijital tanımlamalar insanları yormakta, geleceği şekillendirecek bu yeni kavramların içi boşalmakta ve jenerik anlam kazanmaktadır. Doğamız gereği bize sunulan her yeniliği hayretle karşılamaktayız. Basit olan bu anlayışı biraz da biz uygulayıcılar karmaşık hale getirmekteyiz. Bu yenilikler aslında uzun zamandır yaşanmakta olan bir sürecin ürünü olup karmaşık bir durum yoktur. Bir bütün olarak bakıldığında ise her şeyin basit olduğu ve bunun üzerine yapılandırıldığı görülmektedir. Konfüçyüs'ün dediği gibi "Hayat gerçekten basittir, biz onu karmaşık hale getirmek için çabalarız."

Büyük veri, sensörler, entegre yazılım, nesnelerin interneti, akıllı robotlar, artırılmış gerçeklik, siber ağ, yapay zeka kavramları uygun olarak nesnede, binada, işletmede, şehirde ve ülkede uygulandığında, bu sistemler veya yapılar için akıllı eşya, akıllı bina, akıllı işletme, akıllı üniversite, akıllı şehir, akıllı devlet kavramlarını kullanabiliriz. Burada varılmak istenen hedef, karar alma süreçlerini ve üretim süreçlerini hızlandırmak, esnek ve rekabet eden sonuç odaklı sistemler kurmaktır.

Bunun yanında bütün hayatımızın düzenini bozacak ve dünya ekonomisini bir kez daha sarsacak olan, robotikten genetik bilimine kadar günlük hayatımızda etkilerini göreceğimiz bir teknoloji karışımı ve birleşimi ile karşı karşıyayız.

Üniversiteler ne yapmalı?

Dijital çağın içinde olmak için üniversitelere üç görev düşmektedir:

Birincisi bu yetkinliklere uygun mezunlar yetiştirmektir. Bu eğitimin kalitesini garantilemek ancak çok-disiplinli bir ortamda mümkündür. Ancak bu şekilde seviyesi ne olursa olsun bütün seviyelerde birbirinin dilini (mecazi anlamda) anlayabilir ve çok-disiplinli takımlarda performans gösterebilirler. Önümüzdeki beş yılın becerileri, karmaşık sorunların çözümü, eleştirel düşünme, yaratıcılık, insan yönetimi, başkalarıyla koordine olma, duygusal zekâ, muhakeme ve karar alma, bilişsel esneklik olarak sıralanmaktadır. Dördüncü sanayi devrimi aynı zamanda bize yeni bir meta-trendi getiriyor: Daha hızlı bir değişim. Hiç şüphesiz teknolojik eğilimler ve yukarıda sayılan beceriler bir sonraki beş yıl içinde değişmeye devam edecektir. Uyum sağlamak günümüzün düzeni olacaktır. Her düzeydeki kişi için yeni bilgi öğrenme ve yeni beceriler kazanmaya devam etmek yaşamları boyunca şart olacaktır.

İkincisi laboratuvarlar ve model ölçeklinin yanı sıra disiplinler arası gerçek çalışmalar yapılmalıdır. Burada ayrıca üzerinde durulması gereken kavram akıllı işletme fabrika veya Endüstri 4.0 tanımıdır. Rekabet içinde olan sanayinin, hızlı üretim pazarlama hammadde satış süreçlerini robotlar sensörler ve nesnelerin interneti ile ilişkilendirmesi esasına dayalı entegre sistemler kurması kaçınılmaz olacaktır.

Öncelikle, yarının üniversitesi eleştirel düşünme, yaratıcılık, iş birliği ve karmaşık problem çözme gibi bilişsel ve çapraz-fonksiyonel becerilerin verilmesine odaklanır. Öğrenciler, derslerde öğrendiklerini hem dersler için geliştirilmiş uygulamalı "laboratuvarlar" ve staj gibi pratik uygulamalarla birleştirerek öğrenir. Eğitim ve iş deneyimi ile ilgili alternatifler yaratan ortak eğitim yaygınlık kazanacak.Tasarım atölyeleri gibi yeni modeller de büyümeye ve gelişmeye devam edecek.

Üniversiteler daha fazla danışmanlı araştırma yapma yoluna gidebilir, öğrencilerden bütünleşik bir çalışmayı ya da bir tezi tamamlamalarını bekleyebilir (zaten çoğu bunu yapıyor) ya da bütünüyle yeni bir seçenek geliştirebilir. Disiplin farkı gözetmeksizin üniversiteler temel becerileri öğrencilere aşılayamaya çalışacaklardır. Örneğin; yeni bilgi kaynakları nasıl bulunur, alanında uzman kişiler nasıl bulunur ve nasıl etkili sorular sorulur gibi. Buna güncel iki örnek olarak; bilişim bilimlerinde yaşanan ilgi patlaması ve pek çok disiplinde bilişim bilimleri teknikleri-

*Sakarya Üniversitesi Rektörü

nin kullanımının artmasını söyleyebiliriz.

Üçüncüsü ise kurumlar tüm işlemlerinde akıllı sistemlere yönelerek bürokrasiyi azaltıp açık şeffaf hızlı karar alabilen sistemler kurmalıdır. Bireyden başlayıp devlete kadar yapılmakta olan işlerin karşılaşılan problemlerin çözümüne yönelik olarak büyük veri, yapay zekâ, sensörler, nesnelerin interneti gibi kavramları süreçlerin içinde uygun bir şekilde kullanarak kolay yaşanabilir ortamlar öne çıkacaktır.

Yarının Üniversitesi Burada "Gelecek zaten burada- sadece eşit bir şekilde yayılmamış" dedi William Gibson. Bu ifade özellikle de üniversiteler için geçerli, pek çok üniversite aslında yukarıda sayılan eğitim öğelerini bünyesinde barındırıyor ve çoğu da yeni değil. Sosyal bilimlerdeki ilk "lab" dersleri on yıllardır uygulamada. Eğitimde düşünceyi geliştirmek için iyi sorular sormayı öğretme geleneği Sokrates'e kadar dayanmaktadır. Tasarım atölyeleri gibi yeni dediğimiz modeller bile on yıldan fazladır etrafımızda.

Ancak pek çok üniversite bu modelleri hiç kullanmıyor; diğer bir kısmı ise kullanamıyor ya da her disiplindeki öğrenciye sunamıyor. Önümüzde duran ilk görev, bunları daha evrensel ve ulaşılabilir hale getirmektir. Artık karmaşık sorun-çözümünün ya da yaratıcılığın sadece en baştaki bir kaç lidere ya da en elit üniversitelerdeki öğrencilere öğretildiği yolları çoktan geçtik. O zamanların çok ilerisindeyiz. İhtiyacımız olan çoğu araç zaten önümüzde. Bize sadece onları iyi bir şekilde kullanmak kalıyor.

Dijital Üniversite; Sakarya Üniversitesi 4.0'a Doğru

Özellikle son on yılda pek çok yükseköğretim yasa taslağı ve rapor yayımlanmıştır. Bu yayınların hemen tamamında temel ilkeler olarak çeşitlilik, kurumsal özerklik ve hesap verebilirlik, uluslararasılaşma, rekabet, mali esneklik ve çok kaynaklı gelir yapısı ve kalite güvencesi kavramları esas alınmaktadır. Ayrıca bu kavramlar stratejik planlama, iç ve dış kalite süreçleri, kurumsal değerlendirme, akreditasyon, hayat boyu öğrenme ve şeffaflık gibi uygulamalarla desteklenmektedir. Üniversitelerimizde bu kavramlar çerçevesinde birçok çalışma yapılmaktadır. Ancak bu kavramların bir çerçeve bütünlüğüyle sistemleşmesi ve organik bir yapılanmaya yönelme konusunda bir gelişme görülmemektedir.

Türkiye'nin kurumlarının güçlü ve çevik bir yönetim sistemine ihtiyacı vardır. Bu şekilde kararların hızlı ve sağlıklı bir şekilde alınması ve alınan kararların uygulanması kolaylaşır. Mevcut sistemin buna göre yapılandırılması gerekir.

Yönetim Modeli

Günümüzün dijital dünyasında, bir kurumu yönetmek, bir işletmeyi yönetmek veya farklı fonksiyonlar içeren bir işi yönetmek arasındaki fark giderek azaldı. Bunun ana hatları; içinde bulunulan durumu iyi analiz etmek, buradan yola çıkarak hedefler belirlemek, sonuçları kıyaslamak, değişime göre gözden geçirmek ve geleceğe doğru sağlam adımlarla ilerlemektir.

Dünyada bu adımları değerlendiren, akredite eden ve kalitesini inceleyen çeşitli mükemmellik modelleri vardır. Bu modellerin isimleri ve ülkeleri farklı olsa da yaptıkları işler ana hatlarıyla giderek birbirine benzemektedir.

Bu sistemlerde liderler hiyerarşik yapılardan ziyade hedeflerle birlikte merkezde yer alırken, bunun etrafında ise başta insan kaynakları olmak üzere, tüm paydaşlar ile finansal kaynaklar, süreçler ve bilişim teknolojileri gibi temel bileşenler yer alır. Tüm bu bileşenler birbiriyle ve liderle etkileşim halindedir. Bu yapı Endüstri 4.0 kavramı içerisinde yer alan yatay ve dikey entegrasyona karşılık gelmektedir.

Bu sistemlere daha çok özel sektör kuruluşları rağbet etmekte, işletmeler bu sistemleri kullanmak için seferber olmakta ve çok emek harcamaktadır. Çünkü hedefleri vardır ve ayakta kalabilmek için rekabet etmek, hızlı karar vermek ve sonuç almak zorundadır.

Sistem Değişimi; Vizyoner Liderlik

İş yapma konusunda mevcut olan iki yaklaşım vardır. Birincisi mevcut hiyerarşi içinde işlerin yürümesini sağlamak ve risk almadan konumunu muhafaza etmektir. İkincisi ise ülkesini, dünyayı gözleyen, izleyen ve buna göre hedefler koyup sonuç almak isteyen ve bunun için gerektiğinde risk alan vizyoner liderlik yaklaşımıdır. Bu konudaki tartışma başka boyutlarda ele alındığında karmaşık durum ortaya çıkmakta, sağlıklı ve düzeyli bir tartışma yapmak yerine gerilim ortamı oluşturularak olayın kendisi unutulmaktadır.

Yukarıda anlatılmaya çalışılan gelecek dünya ortamları için üniversiteler sadece teknik alanlarda değil beşeri ve sosyal alanlarda da bu konularla ilgili çalışmaları ve disiplinler arası çalışmaları artırmak zorundadır. Tüm bireyler aktif olarak bu sistemin bir şekilde içinde olacaktır.

Sonuç olarak geleceğin dijital dünyasında bireyden kurumlara kadar zihniyet ve sistem değişikliği gerekmektedir. Bu devrim değil dönüşümdür. Farkına varmak yeterlidir.

"YENİ YÖK" İLK **'ULUSLARARASI PROJE DESTEĞİ'**NİNİ BAŞLATTI

Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı kapsamında desteklenmesi uygun bulunan projelerin sözleşmelerinin imzalanması için YÖK Başkanlığında bir tören düzenlendi. YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç'ın katıldığı törene, projeleri kabul edilen üniversitelerin rektörleri ve proje yürütücüleri katıldı.

YÖK Başkanı Saraç, yaptığı konuşmada, YÖK tarafından ilk kez gerçekleştirilen Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı ile araştırma kapasitesinin artırılması, uluslararası iş birliklerinin geliştirilmesi, uluslararasılaşma süreçlerine katkı ile yurt dışındaki üniversitelerle öğrenci ve öğretim elemanı değişiminin amaçlandığını söyledi.

YÖK'ün başlattığı ve birçok ülkeye örnek olan Mevlana Değişim Programı'nın geçmişte sadece öğretim elemanı ve öğrenci hareketliliğini içerdiğini anlatan Başkan Saraç, yeni YÖK'ün 2016-2017 döneminden itibaren programı "ülke odaklı", "alan odaklı" ve "proje tabanlı" olmak üzere üç kategoride yürütmeye başlayacağına dikkati çekti.

Saraç, ilk kez 2016-2017 öğretim döneminde başlayacak Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı ile ülkenin öncelikli alanlarında yükseköğretim kurumları arasında iş birliğini teşvik etmeyi ve güçlendirmeyi amaçladıklarını da bildirdi.

Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı Kapsamında, Yükseköğretim Kurumlarının 19 Ülkenin İş Birliğinde Gerçekleştireceği 23 Bilimsel Projenin Sözleşmesi İmzalandı

Program kapsamında, YÖK tarafından belirlenen alanlarda hazırlanan projeler için gerçekleştirilecek değişim faaliyetinin, yurt içi ve dışındaki yükseköğretim kurumlarının öğrenci ile öğretim elemanlarını kapsadığını belirten Saraç, konuşmasına şu şekilde devam etti.

"2016-2017 öğretim yılı için yükseköğretim kurumlarımızdan başkanlığımıza toplam 152 proje ulaşmıştır. Projeler, ilgili alanlardaki uzman kişilerden oluşan panelistlerin yer aldığı panellerde değerlendirmeye alındı. 3 Ağustos 2016 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu kararıyla, 18 yükseköğretim kurumumuzun 19 farklı ülkeyle değişimini öngören toplam 23 projenin desteklenmesi ve bu projeler için ilgili yükseköğretim kurumlarımızın özel Mevlana hesaplarına kaynak aktarılması uygun bulunmuştur."

Desteklenecek alanlar ve proje sayıları hakkında bilgiler veren YÖK Başkanı, program kapsamında "sağlık ve moleküler-hücresel mühendislik"te 6, "sürdürülebilir çevre yönetimi teknolojileri, ekosistemler ve sürdürülebilir yapılı çevre"de 6, "malzeme bilimi ve mühendisliği"nde 4, "bulut teknolojileri, nesnelerin interneti, sosyal ağlar, büyük veri"de 3, "enerji teknolojileri"nde 2, "gıda teknolojileri"nde 1, "havacılık ve uzay" alanında da 1 projenin desteklenece-ğini vurguladı.

Başkan Saraç, programda iş birliği yapılacak ülkelerin ABD, Arnavutluk, Bosna Hersek, Çin Halk Cumhuriyeti, Fransa, İngiltere, İran, İspanya, Japonya, Kanada, Kazakistan, Kırgızistan, Malezya, Norveç, Pakistan, Polonya/Rusya, Tayland, Ukrayna ve Yunanistan olduğunu bildirdi.

YÖK tarafından proje kapsamında yurt dışına gidecek öğrencilere bin-bin 200 lira, ülkeye gelecek öğrencilere ise bin liraya yakın burs verileceğini belirten Saraç, proje çerçevesinde gelen ve giden öğretim elemanlarına yol masrafları dahil maddi destekte bulunulacağını da kaydetti.

"Yeni YÖK olarak, Türk yükseköğretim tarihinde ilk kez akademisyenlerimizin uluslararası projelerini desteklemeye başlamış bulunmaktayız. Bu devam edecek." ifadelerini kullanan Saraç, şöyle konuştu:

"Kurum olarak yaşadığımız mutluluk ve gururu da ifade etmek isterim. Bugünden sonra da yurt içi ve yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarıyla değişimi öngören proje çağrılarına devam edeceğiz. Yeni YÖK olarak bütün faaliyetlerimizin ölçülebilir, amaçlı ve odaklı olmasına özen gösteriyoruz. Bu önemli projemizin oluşumunda ve yürütülmesinde katkı sağlayan tüm personelimize teşekkür eder, projelerini bizimle paylaşarak değerlendirmemizden geçen tüm akademisyenlerimizi ve bağlı bulundukları üniversitelerin rektörlerini de tebrik ederim."

YÖK, Desteklenecek İlk Uluslararası Bilim Projelerinde İmzaları Attı

Açılış konuşmanın ardından Saraç, üniversite rektörleri ve proje yürütücüleriyle tek tek desteklenecek proje sözleşmelerini imzaladı.

Böylece YÖK tarafından ilk kez akademisyenlerin uluslararası projeleri, Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı kapsamında desteklenecek. Malezya'da 3, Japonya'da 2, Tayland'da 2, diğer 16 ülkeyle de birer projeyle değişim yapılacak.

Değişim Yapılacak Ülkeler

ÜLKE	PROJE SAYISI
Malezya	3
Japonya	2
Tayland	2
ABD	1
Bosna Hersek	1
Arnavutluk	1
Çin Halk Cumhuriyeti	1
Fransa	1
İngiltere	1
İran	1
İspanya	1
Kanada	1
Kazakistan	1
Kırgızistan	1
Norveç	1
Pakistan	1
Polonya/Rusya	1
Ukrayna	1
Yunanistan	1

7 farklı alanda proje desteklenecektir. Bunlar:

ALAN ADI	PROJE SAYISI
Sağlık ve Moleküler-Hücresel Mühendislik	6
Sürdürülebilir Çevre Yönetimi Teknolojileri, Ekosistemler ve Sürdürülebilir Yapılı Çevre	6
Malzeme Bilimi ve Mühendisliği	4
Bulut Teknolojileri, Nesnelerin İnterneti, Sosyal Ağlar, Büyük Veri	3
Enerji Teknolojileri	2
Gıda Teknolojileri	1
Havacılık ve Uzay	1

SOSYAL İŞBİRLİKLERİ BÖLGESİ (SOSYOPARK)

Prof. Dr. Gülfettin Çelik*

20. Yüzyıl katılımcı demokrasi, piyasa ekonomisi ve bireysel özgürlükler temelinde şekillenen toplumsal sistemlerin bir parçası olarak üniversiteciliğin de yeni işlevler üstlenme, kurumsal dönüşüm ve faaliyet yürütme gündemleri ile karşı karşıya kaldıkları bir dönem olarak tamamlanmıştır. 21. yüzyıl ise bu çerçevede yerel ve küresel ölçekte yaşanan gelişmelere paralel olarak girişimci-piyasa ekonomisi üniversiteciliğinin ötesinde, sosyal alanı da dikkate alan, toplumsal sorumluluk yaklaşımı ile kendini örgütleyen ve toplumsal alanı doğrudan ilgi olarak görüp buna göre faaliyet yürüten, yeni bir üniversite konsepti yaklaşımının artan bir ihtiyaç olarak algılandığı bir ileri dönem olma gündemi ile gelişmektedir. Yeni küresel şartlarda kamu kesimi (yerel-merkezi idare) birimleri, sivil toplum kuruluşları ile özel teşebbüs kuruluşlarının sosyal alanı da ilgilendiren boyutu ile örgütlenme ve faaliyetlerine ilişkin ihtiyaç duydukları teorik ve pratik bilginin üretim, paylaşım ve kullanım süreçleri üzerine tasarlanarak müşahhas hale gelmesi beklenen bu yaklaşım ilgili diğer kurum ve kuruluşlar ortamlarında, yeni çözümleme arayışları ortaya çıkarmış, bu çerçevede Sosyal İşbirlikleri Bölgesi (Sosyopark)'ın oluşumu doğal bir çözümleme olarak gündeme düşmüştür.

SOSYAL İŞBİRLİKLERİ BÖLGESİ (SOSYOPARK)'NI TANIMLAMAK

Sosyal İşbirlikleri Bölgesi (Sosyopark); yerel-merkezi idare birimleri, sivil toplum kuruluşları veya özel teşebbüs kuruluşlarının örgütlenme ve faaliyet alanlarına dair bilgi ve uygulamaya ilişkin üretim, paylaşım ve aktarım süreçleri üzerine tasarlanmış, üye-kiracı olarak kabul edilen kurum ve kuruluşların ihtiyaç duydukları bilgi ve uygulama, araştırma ve geliştirme desteğini elde edebildikleri, bu çerçevede ilgili kurum ve kuruluşların karşılıklı olarak ayrıca üniversitenin akademik kadrolarından, araç gereç ve sair materyalinden, bilgi birikiminden istifade imkanı buldukları, bütün bunlara destek sağlayacak bir yönetim fonksiyonuna sahip bir işbirliği ortamı/bölgesi olarak tanımlanabilir.

Yapılan tanımlama çerçevesinde, bir ihtiyaç olarak ortaya çıkışına neden olan en önemli husus, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin yaşanan dönüşüm, sivil toplumun öne çıkışı, özel sektör işletmeciliğinde yaşanan gelişmeler ve bu kapsamda üniversitelerin üstlendiği/üstlenmesi beklenen roldür.

İlk bakışta, dış dünyada üniversite dışındaki ortamlara ilişkin dışsal koşullardaki değişim ve dönüşümler olarak görülebilecek olan gelişmeler, Türkiye'de yükseköğretimin, dolayısı ile bu öğretimi yerine getiren üniversitelerin de tartışma ortamına girmesine neden olmuştur.

*Yükseköğretim Kurulu

1980'li yıllardan başlamak üzere, özellikle 2000'li yıllarda gittikçe yükselen bir trend ortamında toplumsalın yeniden oluşumu sürecinde sivil toplum örgütleri, merkezi ve yerel idare birimleri, özel sektör ve üniversitelerin bir biri ile oldukça kesişen ancak her kurumun-kuruluşun tanımlanmış varlık alanları etrafında toplumun gündem maddesi olan alanlarda sempozyum, kongre, konferans, çalıştay vb. organizasyonlar tertip edip; kısa, orta ve uzun vadeye yayılan faaaliyetler yürütmektedirler. Bu çerçevede ortaya çıkan sonuçlardan olarak çeşitli faaliyetler yapılmış, matbu materyal yayınlanmış, ilgi ortaklıkları kapsamında merkezler-birimler ihdas olunmuştur. Ancak, birçok faaliyette ortak hareket etmeye çalışan bu kurum ve kuruluşların yaklaşım, planlama ve uygulama süreçlerinde işbirliği ve koordinasyon boyutunda önemli problemlerle karşılaştıkları söylenebilir. İlgili kurum ve kuruluşların aynı muhatap kitlelerine hitap eden, birbirinin tekrarına düşen, seviye kademelemesinin olmadığı bir faaliyet kargaşası yaşadıkları, bazı alanların/konuların ise gündeme bile düşmediği görülmektedir. Yeni fırsatlar ve yeni tehditler ortamında bu hususlar, sosyoparkın oluşum zaruretlerini ortaya koyduğu gibi, gelişmeyip başta üniversiteler olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşların süreçten uzak kalmalarının maliyetine işaret etmektedir. Mevcut durumun kamusal hizmetler boyutundaki toplumsal alanın zaruretlerini gidermeye yetmediği gerçeğinden hareketle, ilgili kurum ve kuruluşların kendi asli fonksiyonlarını icra etmelerini sağlayacak yeni bir katılımcı, paylaşımcı ve işbirlikçi bir yaklaşıma ihtiyaç olduğu aşikardır.

Bu nedenlerle Sosyopark ayrıca toplumsal alanda ortaya çıkan gelişmelerin sağlıklı algılanması ve sebep-sonuç ilişkisinin kurulması süreçlerinde etkin olma potansiyeli taşıyan bir oluşum olarak da görülmelidir. Çoklu katılımlı bir ortam olan sosyopark; karar alıcılar, uygulayıcılar ve oluşan çıktıdan etkilenenlerin bir araya gelebildiği bir ortam olarak bu potansiyele en çok sahip ortamlardan birisi olacaktır. Toplumsal alanın düne göre daha karmaşık hale gelişi bu imkanı göz ardı edilemez bir gündem maddesi haline getirmektedir.

ÜNİVERSİTE AÇISINDAN SOSYOPARK'IN ÖZGÜNLÜĞÜ/ FAYDA ÜRETME POTANSİYELİ

Türkiye'de üniversiteler, onların bünyesinde kurulan uygulama ve araştırma merkezleri, araştırma yaparak bilgi toplayan, analize dayalı raporlama yapan, stratejik çözüm yaklaşımları geliştiren akademik-yarı akademik ortamlar olarak tasarlanmış birimlerdir. Bir kısmı doğrudan üniversite tüzel kişiliği altında, bir kısmı ise şirket, dernek ve vakıf tüzel kişiliği altında üniversiteler ile yan yana bu faaliyetlerini yürütmektedirler.

Yurtdışında ise üniversiteler ortamında kurulu bulunan araştırma merkezleri/enstitüler, kendi branş alanlarında, yaptıkları araştırmaların yayın ve etkinlikler yolu ile toplumsal çıktı boyutu daha fazla önemsenen, sosyal politikaların üretiminde aracılık etme hedefi daha açık olan birimlerdir. Batıda, bu kapsada gelişen "Social Science Park" tanımı ise, sosyal bilimlerin ticarileştirilmesi esasına dayalı bir akademik girişimcilik[1] olarak sosyopark tanımından uzak bir yaklaşımdır ve bilimsel disiplinlerin bir bütünlük içinde, birbirinden istifade ederek daha sağlıklı yaklaşımlar geliştirmesi esasına dayalı olarak akademik bilginin kamu yararına kullanımına ilişkin yaklaşımlara dönüşmüş ise de bunların hiçbirisi Sosyopark'la eşitlenebilecek, onun benzeri sayılabilecek durumlar olarak değerlendirilemez. Zira, bir merkez olarak kurulması planlanan "Sosyal İşbirlikleri Bölgesi (Sosyopark)" sosyal bilimlerin imkanlarından istifade ile toplumsal alanda var olan kurum ve kuruluşları sosyal zaruretlerde katılımcı, paylaşımcı ve işbirlikçi bir yaklaşımda buluşturup, ortak bir çözümleme etrafında katkı oluşturur nitelikte bir araya getiren yeni bir yaklaşımdır.

1 Adam Price, "Social Science Parks- A new tool for public innovation", Paper prepared for the Summer School of the University of the Basque Country- 14th July 2014, p. 3.

KURUMLARA VERECEĞİ KATKI

A. Üniversitelere Vereceği Katkı

Üniversite için öncelikli olan husus eğitimin çerçevesi ve düzeyidir. İlgi/faaliyet alanı ve kaliteyi içeren bu hususlar bilgiye erişim, bilgiyi elde etme, bilgiye anlam ve yorum katma, kendine mal etme, kullanma süreçlerini içine almak üzere çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç, sadece bilginin elde edilmesini değil aynı zamanda onun kullanım becerisini ve hatta bu becerideki yetkinliği de kapsayan bir nitelik arz eder. Türkiye'de üniversiteler bu süreçleri önlisans, lisans ve lisansüstü olmak üzere üç düzeyde, sadece kendi imkânlarını değil dışsal paydaşları da sürece dâhil ederek yönetmeye çalışırlar.

Uluslararasılaşma ve bu çerçevede küresel ölçekte gelişen standartlar, üniversiteleri kendi kendisi ile yetinen kurumlar olmaktan çıkmaya zorlayan bir belirleyicilik düzeyine ulaşmıştır. Bu mecburiyete ragmen, Türkiye'de üniversiteler dış dünya ile entegre olma imkânları bakımından oldukça büyük zorluklar içindedirler. Mühendislik-fen alanında "teknopark"lar bu alanda önemli bir imkân olmuştur. Yükseköğretim kurumlarının dış dünya ile nasıl bir ilişki geliştirebilecekleri esaslarında katkı oluşturan teknoparkların kuruluş ve gelişimini sağlayan en önemli amil, hem üniversitenin hem de dış paydaşların karşılıklı yarar elde etmesidir.

Bu örnekliğe rağmen sosyal bilimlerde bugüne kadar kurumsal ölçekte teknoparklara benzer böylesi bir çözümleme geliştirilememiştir. Sosyopark yapısı, sosyal alanda benzer fırsat sunan bir örgütlenme ve faaliyet modeli olarak hem üniversitelerin hem de diğer üyelerin katılımını sağlayan, bu katılımı uzun süreli işbirliklerine dönüştürme istidadı gösteren bir imkândır. Üniversite bu örgütlenme ve faaliyet biçiminin her aşamasında büyük yararlar elde edecektir. Bu yararları ana hatları ile sıralayacak olursak şu başlıklar ortaya çıkarılabilir:

- Eğitimde önemli bir alt yapı olan genel ve özel ilgi alanına ilişkin bilgi ve materyal elde etme
- Elde edilen bilgi ve materyali eğitim sürecine katma
- Öğrenci ve öğretim elemanları için teorik bilgi yanında pratik bilgi ve tecrübeye ulaşma
- Dış paydaşları doğrudan ve dolaylı bir şekilde eğitim sürecine katabilme
- Elde edilen sonuçları akademik ortamlar ve ilgili diğer yararlanıcılara sunma
- Bilginin, toplumsal sorumluluk misyonuna uygun olarak, kamuoyu yararına kullanımını sağlama
- Bilgi ve materyal temini, araştırma yapma, proje geliştirme ve yürütme süreçlerine ilişkin kadro, mekân, finans ve zaman maliyetlerini azaltma
- Toplumsal ölçekte, ortak çalışma ve işbirliği yapma kültürünü geliştirme
- Elde edilen gelirle otofinansmana destek olma
- Toplumsal sorumluluk esaslı üniversiteciliği geliştirmeye öncülük yapma.

Sosyopark, üniversite bünyesinde oluşan kurumsal üniteler arasında koordinasyon sağlama işlevini de yerine getirecek, âdeta üst çatı vazifesi de görecektir. Her merkezin, araştırma biriminin sosyal alana dair bilgi ve materyal ihtiyacına da kaynaklık edecektir. Ayrıca bu çerçevede, sosyopark aracılığı ile üniversite akademik ve idari kadroları, öğrencileri dış ortamla temas kurma kolaylığı elde edecekler, sosyopark bu sayede ilişki kurmanın aracısı rolünü de üstlenecektir.

B. Yerel İdare Organlarına Vereceği Katkı

Yerel idarenin hizmet alanının genişlemesi karşısında, sahip olduğu kadroların niteliği aynı ihtiyaç oranında artırılamamaktadır. Son dönemde merkezi idarenin daha önce üstlendiği birçok hizmeti yerel idarelere devretmesi, kamu hizmetlerinin verimliliği ve yerindeliği bakımından çok önemli bir adım olmuştur. Yine birçok nedene bağlı olarak

yerel idarelerin hizmet gereklerini karşılama zorunluluğu-zorluğu da artmış durumdadır. Bunlardan konumuz ile ilgili olanlarından başlıcaları şöyle sıralanabilir:

- Nitelikli personel istihdamı sorunu
- Hizmetlerin ifası için gerekli bilgi, beceri ve yetkinlik sorunu
- Gerekli araç-gereç ve sair materyal sorunu
- Hizmetlerin daha kolay ve düşük maliyetle temini sorunu.

Yetişme sürecindeki akademisyenin, staj yapma ihtiyacında olan lisans ve lisansüstü öğrencisinin ihtiyacı olan pratik tecrübenin elde edilebileceği ortamlara olan ihtiyacı, yerel idareler ile akademik ortamın sosyopark bünyesinde buluşması sayesinde bir ölçüde karşılanabilecektir. Bu, sosyopark'a olan ihtiyacın üniversite yönünden bir gereği gibi düşünülebilirse de diğer taraftan, yerel idare organları da bazı hizmetlerini başka kurumların kadro imkânları ile yerine getirme imkânını elde etmiş olacaklardır. Bu, hem toplumsal kaynakların maksimum verimlilikle kullanımına imkân verecek hem de yerel idarelerin politik söylemleri ile de örtüşen (katılımcı demokrasi, üniversite ile işbirliği vb.) bir çözüm üretme başarısı anlamına da gelecektir. Üniversite kadrolarının Türkiye'nin eğitimli insanının barındığı ortamlar oluşu, sosyopark'ta üretilecek çıktıların isabetliliği için önemli fırsat olarak da ayrıca değerlendirilmelidir.

Yerel idare organları sosyopark bünyesinde öncelikle, üstlendikleri görev alanına giren hizmetlerin üretimi öncesinin, üretim sürecinin ve üretim sonrasının sosyal yönlerini görmede bir avantaj elde edeceklerdir. Üniversite ve onun öncülüğünde kurulacak sosyopark, sahip olduğu kadro, bilgi birikimi ve bu hususlarda ihtiyaç olana ulaşma kapasitesi itibariyle önemli avantajlar oluşturacaktır.

C. Sivil Toplum Örgütlerine Vereceği Katkı

Sosyopark, Osmanlı kültürünün çok önemli bir mirası olarak 21. yüzyıl Türkiye'sine miras olarak kalan vakıf anlayışının çağdaş-modern örgütlenme ve işleyiş şartlarını kuşanabilmeleri, bu standartlara göre kendilerini uyarlayabilmeleri hususunda öncülük yapması beklenen bir kurumdur.

Türkiye'nin çok önemli bir zenginliği olan vakıf ve derneklerin, Avrupa ve Amerika gibi modern Batı dünyasında gelişmiş sivil toplum örgütlerinin standartlarında faaliyet üretebilmeleri önemli bir problem alanımızdır. İslam-Osmanlı geleneğinde belirli bir mülkün yararlanma hakkının belirli bir hizmete tahsisi şeklinde, kişisel bir hayır hizmeti olarak gelişen vakıflar, modern dünyada yer alan sivil toplum örgütlenmesinde var olan örgütlenme, faaliyet, denetlenme standartlarına uygunluk problemi içindedir. İnsanımızın hayır yapma, hizmet etme yaklaşımının önemli bir tezahürü olan vakıf müessesesinin bu standartlara uygunluk elde etmesi, hayır ve hizmet duygularının geliştirilmesi, faaliyetlerin verimliliği, dolayısı ile devletin ifa etmediği/edemediği birçok ihtiyacın giderilmesi devamlılığının temini açısından önemlidir.

Sosyopark'ta ortaya çıkacak olan bilgi, materyal birikimi ile yeni kurulacak olan sivil toplum örgütlerine rehberlik edilecektir. Herhangi bir sivil toplum hizmeti ile buluşmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin bu birikimden istifade ile adım atmalarına imkân verecektir sosyopark. Hangi altyapı ile hangi alanda ne tür ihtiyaçların olduğu, ne tür sivil toplum zaruretlerinin daha öne çıktığı gibi hususlarda yol gösterici ve yardım edici bir işlev üstlenecektir.

Daha önce yaşanan tecrübelerden istifade etmek isteyen sosyal alan müteşebbisleri, sosyopark'ın desteğinde daha sağlıklı adımlar atarak sivil toplum faaliyeti sürecine dâhil olabileceklerdir. Hatta sosyopark, hazırlayacağı standart materyaller ile hangi süreçte neler yapılması gerektiği, nasıl uygulamalar içinde olunması gerektiği vb. hususlarda yapacağı yayınlar ile ilgili kurum ve kuruluşları aydınlatacak ve onlara destek olacaktır.

Bunun yanında, sosyopark kurulmuş bulunan sivil toplum örgütlerinin birikimlerinin arşivlendiği bir ortam olması nedeniyle, hangi alanlarda boşluklar olduğu, hangi alanlarda yığılmalar olduğu gibi hususlarda sahip olduğu bilgi birikimini ilgili kurum-kuruluşlar ile paylaşacağından aynı kulvarda yer alan sivil toplum örgütlerinin birbiri ile temas ve işbirliğine aracılık edecek, kaynakların daha etkin ve verimli kullanımına katkıda bulunacaktır.

D. Özel Sektör İşletmelerine Vereceği Katkı

Özel sektör işletmelerinin sosyopark'a üye olma, bünyesinde proje yürütme veya sosyopark'ta üretilen bilgi ve sair materyali edinme işlemini öncelikle kâr saiki ile gerçekleştireceği söylenebilir. Çünkü sosyopark, özel sektör işletmeciliği için düşük maliyetle yüksek fayda temin etmenin bir yoludur. Bunun böyle oluşunun en önemli nedeni sosyopark bünyesinde oluşan bilgi ve materyal alt yapısı ve bunları değerlendiren akademik kadroların yetkinliğidir. Uzmanlık esaslı değerlendirmelere dayalı bu veriler, bir taraftan kullanıma açılırken, diğer taraftan da yapılan yeni araştırmalar ile daha da güvenilir hale gelmektedir. Sürekli revizyona tabi tutulan ve isabetlilik oranı yükseltilen sonuçlar özel işletmeler için anlamlı ve kullanılabilir bir bilgi niteliği taşır. Kendi imkânları ile benzer araştırmaları yapabilecek önemli miktarda işletme var ise de elde edilen bilginin, tecrübenin birçok yan alandan da beslenen sosyopark, bu süreci daha etkin hale getirme yolu olarak, birçok işletmenin tercih edeceği bir imkândır.

Özel sektör işletmeleri ayrıca sosyal sorumluluk projelerinde yer alma isteklerine cevap bulabilecekleri bir ortam olarak bu işletmelerin faaliyetlerindeki etkinliği artıracak bir imkandır.

SOSYOPARK, sahip olacağı bilgi altyapısı, beceri ve yetkinliğinin ötesinde, ortaya çıkaracağı sinerji ile (Ahilik kurumunun Osmanlı toplumsal sisteminde oluşturduğu etki-ye benzer şekilde) ilgili kurum ve kuruluşlara beş konuda doğrudan katkı oluşturması beklenir:

1. Kurumsal hukuki danışmanlık desteği
2. Araştırma-proje üretme ve uygulama desteği
3. Kariyer planlama desteği
4. Kadroların eğitimi desteği
5. Faaliyet süreçlerinin yönetimi desteği

Birim, üye kurum ve kuruluşların (A) örgütlenme ve (B) faaliyet süreçlerine ilişkin olmak üzere süreklilik arz eder nitelikte iki temel alanda katkı oluşturacaktır:

A. Kurum ve Kuruluşların Örgütlenme Süreçlerine İlişkin Katkısı

a. Kuruluş sürecinde ihtiyaç duyulan destek katkısı
b. Gelişim süreçlerine dair ihtiyaç duydukları destek katkısı

B. Kurum ve Kuruluşların Faaliyet Süreçlerinin Yürütülmesine İlişkin Katkısı

a. Faliyet planlama desteği
b. Faaliyet uygulama desteği

BİR CUMHURİYET ÇINARI: ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Prof. Dr. Doğan Atılgan*

Ankara Üniversitesi'nin temeli, bizzat Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk tarafından 5 Kasım 1925'de açılan Hukuk Mektebi ile atılmıştır (resim 1). Hukuk Mektebi 1927 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Hukuk Fakültesi olmuştur.

Hukuk Fakültesini, Cumhuriyetin 10. yılı kutlamaları çerçevesinde yine Ankara'da 30 Ekim 1933'de eğitime başlayan Yüksek Ziraat Enstitüsü izlemiştir(resim 2). Enstitü bünyesinde Ziraat, Ziraat Sanatları, Tabii İlimler ve Baytar Fakülteleri yer almıştır. Bu fakültelerden Ziraat ve Baytar Fakülteleri 30 Haziran 1948'de Üniversite'ye katılmıştır.

Fotoğraf 1 *Hukuk Mektebi*

*Ankara Üniversitesi

Fotoğraf 2 *Yüksek Ziraat Enstitüsü*

Türk Tarihi ve Türk Dili konularında çalışmalar yapmak üzere 1935'de açılan Dil ve Tarih–Coğrafya Fakültesi, Ankara'nın doğrudan "Fakülte" olarak kurulan ilk yüksekokuludur. Bizzat Atatürk'ün isteği ile kurulan Fakülte, 1946 yılında yeni "Üniversiteler Kanunu" uyarınca Ankara Üniversitesi'ne bağlanmıştır. (resim 3)

İstanbul'da faaliyet gösteren Mülkiye Mektebi, Atatürk'ün öngördüğü Siyasal Bilgiler Okulu adını benimseyerek, öğrencileri 5 Kasım 1936 günü Ankara'ya gelmiş ve 1950 yılında Ankara Üniversitesi'ne katılmıştır (resim 4).

Ankara'da bir Fen Fakültesi kurulması düşüncesi II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı 1940'lı yıllarda gündeme gelmiş, ancak 17 Eylül 1943 yılında kurulabilmiştir (resim5).

Mülkiye Mektebi

Başkentte bir Tıp Fakültesi kurma fikri 1937 yılında başlamış ancak II. Dünya Savaşı nedeniyle çalışmalara ara verilmiştir. Tıp Fakültesi, ancak 1945 yılında Abdülkadir Noyan tarafından hayata geçirilebilmiştir (resim 6).

13 Haziran 1946 tarihinde kabul edilen "Üniversiteler Kanunu" ile Ankaradaki Hukuk, Dil ve Tarih-Coğrafya, Fen ve Tıp Fakültelerini içine almak üzere 18 Haziran 1946 tarihinde Ankara Üniversitesi kurulmuştur. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren gündemde olan Ankara'da bir üniversite kurma düşüncesi böylelikle gerçekleşmiştir. Ankara Üniversitesi 22 Haziran 1946 günü ilk rektör seçimini yapmış, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi öğretim üyesi Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu rektör olarak seçilmiştir. Üniversite Senatosu da ilk toplantısını 4 Temmuz 1946'da yapmıştır.

Türkiye genelinde bilim ve yönetim özerkliği ve tüzel kişiliğe sahip üniversitelerin kuruluş ve çalışma biçimleri de aynı yasayla belirlenmiştir.

Ankara Üniversitesi bünyesinde 1949 yılında İlahiyat Fakültesi, Türkiye Cumhuriyetinin ilk 'Eczacılık Fakültesi' de 1960 yılında kurulmuştur. 1963 yılında kurulan Diş Hekimliği Yüksekokulu kurulmuş ve 1977 yılında Diş Hekimliği Fakültesi adını almıştır. 1965 yılında ilk Eğitim Fakültesi, 1968 yılında da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olarak Basın Yayın Yüksek Okulu açılmıştır. Basın Yayın Yüksek Okulu 1992 yılında İletişim Fakültesi olmuştur. 1996 da Türkiye'nin ilk Sağlık Eğitim Fakültesi, 1997 yılında da Güzel Sanatlar Fakültesi, 1998 yılında da Devlet Konservatuvarı Ankara Üniversitesine bağlı olarak kurulmuştur.

Mühendislik Fakültesi, kökleri 1930'lu yıllara dayanan ve daha önce Fen Fakültesi bünyesinde bulunan elektronik, fizik, jeofizik, jeoloji ve kimya mühendisliği bölümlerinin 2001 yılında bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Fakülte bünyesine daha sonra bilgisayar, gıda, makine, inşaat, biyomedikal, çevre ve enerji ve malzeme mühendisliği bölümleri katılmıştır.

Ankara Üniversitesi Cumhuriyet'in ilk üniversitesi olarak eğitim ve bilim hayatına katkı verirken Genç Cumhuriyetin bilim ve yükseköğretim hayatına desteğini sürdürmüş ve ülkenin pek çok yerinde yükseköğretim kurumunun oluşumuna destek vermiştir. Bu amaçla Üniversitemiz, Hacettepe Üniversitesi'nin, Diyarbakır Üniversitesi'nin, İzmir ve Antalya'da ülkemizin üçüncü ve dördüncü tıp fakültelerinin kurulmasını sağlamıştır. Bunun yanı sıra Ziraat Fakültemizin, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Adana'da Çukurova Üniversitesi'nin kuruluşuna esas olan, Türkiye'nin üçüncü ziraat fakültesini, Veteriner Fakültemiz Elazığ ve İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakülteleri'nin, yine yalnız kendi öğretim üyeleriyle öğretime devam etmelerini sağlamıştır.

Üniversite Sanayi işbirliğine verilen önemin bir sonucu olarak Ankara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi 2006 yılında kurulmuş, 2013 yılında kapasitesi genişletilerek sağlık teknokenti alanında uzman kuruluşların ağırlıklı yer aldığı bir yapıya dönüşmüştür.(resim7)

> “Ankara Üniversitesini bir şehir üniversitesi olarak toplumun her katmanına hizmet götüren ve verdiği eğitim öğretim hizmetleri yanında toplumsal hizmetleri de yaygınlaştırmak amacı ile de Sürekli ve Uzaktan eğitim merkezleri, Türkçe Öğretim Merkezi TÖMER, 24 saat hizmet veren bilgi merkezleri Sağlıkta Mükemmeliyet Merkezi, üretme çiftlikleri, gözlemevi, müzeleri, WebTV si Bandosu, Yayınevi ile hizmetini yaygınlaştırmaktadır.”

Ankara Üniversitesi eğitim-öğretim ve araştırma hizmetleri yanında öğrencilerine sağladığı sosyal olanaklar ile de öncü olmak için çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda olimpik yüzme havuzu, rekreasyon alanları ile Ankara içi ve dışında öğrencilerine sosyal olanaklar sunmaktadır. (resim8)

Küreselleşmenin tüm hızıyla yaşandığı, bilimin de bu anlamda daha çok önem kazandığı çağımızda, uluslararasılaşma konusunda da Ankara Üniversitesi tarafından yurt dışında kurulmuş kültür merkezleri ile çalışmalarını sürdürmektedir. Kolombiya'dan Tayvan'a, Rusya'dan Kore'ye kadar birçok ülkede Türk Kültürü ve Tarihi, Üniversitemizin öğretim elemanları tarafından sürdürülmektedir.

Ülkemizin çağdaş bilim yuvası olarak, aydınlık geleceğimizin genç kuşaklarını yetiştirmeye devam eden Ankara Üniversitesi, bugün 17 fakülte, 13 enstitü, 10 meslek yüksekokulu, 1 yüksekokul, 1 devlet konservatuvarı, 41 uygulama ve araştırma merkezi olmak üzere 22 yerleşkede 4.000'e varan akademisyen, 5000 idari personeli ve 67 bin öğrencisi ile eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini sürdürmektedir.

KOÇ ÜNİVERSİTESİ

Koç Üniversitesi'nin öğretim hayatına başladığı 4 Ekim 1993 sabahı, öğrencilere verdiği ilk derste Sayın Vehbi Koç, "Koç Üniversitesi'nin amacı, sıradan olmayan gençlerin iyi yetiştirilmelerini sağlamaktır. Onların yeterli sayıda olmaları ve hak ettikleri liderlik noktalarına gelmeleri sonucu, ülkemizin geleceği güvence altına alınmış olacaktır. Ne kadar çok kaliteli insan yetiştirebilirsek, memlekete o nispette hizmet etmiş olacağız..." sözleriyle Üniversite'nin kuruluş amacını öğrenci ve öğretim üyeleriyle paylaşmıştı.

> Kurulduğu 1993'ten beri Koç Üniversitesi bu amaçtan taviz vermeden, bir "mükemmeliyet merkezi" çatısı altında nitelikli uzman-nitelikli insan bütünlüğünü sağlamak üzere, tüm öğrencilerine genel kültür müfredatını sunmayı, kaynaklarının önemli bir kısmını eğitime ve bilimsel araştırma-geliştirmeye ayırmayı ve lider karakterli, sorunlara çözümler üretme becerisine sahip gençler yetiştirmeyi ilke edinmiştir.

Vakıf üniversitelerinin ilk temsilcilerinden olan ve 200 lisans, 50 lisansüstü öğrencisiyle yola çıkan Koç Üniversitesi'nin bugün, yüzde 73'ü burslu olarak eğitim gören 6350 öğrencisi ve 10 binden fazla mezunu bulunuyor.

Koç Üniversitesi, kuruluşundan bu yana geçen 23 yılda Türkiye'nin en gözde üniversitelerinden biri konumuna geldi. Bugün İnsani Bilimler ve Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Fen, Mühendislik, Hukuk, Tıp ve Hemşirelik olmak üzere 7 fakülte, 4 enstitü, 16 araştırma merkezi, 4 araştırma ve eğitim forumu ve 112 laboratuvar ile Koç Üniversitesi eğitime hizmet ediyor; 430 tam zamanlı öğretim elemanı desteğiyle 22 lisans, 29 yüksek lisans ve 25 doktora programı vasıtasıyla Türkiye'de ve dünyada bilimin gelişmesine katkıda bulunuyor.

Her yıl yayımlanan Dünya'nın en iyi üniversiteleri sıralamalarında sürekli yükselişte olan Koç Üniversitesi, Times Higher Education sıralamasına 2015-2016 döneminde Dünya'nın en iyi üniversiteleri arasına Türkiye'den ilk sırada girdi. Yine 2016'da Koç Üniversitesi, 50 Yaşından Genç Üniversiteler sıralamasında 36., Asya Üniversiteleri sıralamasında 21. ve BRICS Ülkeleri ve Gelişmekte Olan Ülkeler üniversite sıralamasında 13. oldu.

Avrupa Araştırma Konseyi (European Research Council - ERC), desteği alan 16 projeden dokuzuna ve 663 dış kaynaklı projeye ev sahipliği yapan Koç Üniversitesi'nin 50'den fazla ülkede 230'dan fazla üniversite ile işbirliği bulunuyor. Yalnızca yurtdışında değil, ülkemizde de en prestijli ödüllere sahip olan Koç Üniversitesi, TÜBİTAK Bilim Ödülü sahibi 14, TÜBİTAK Özel Ödülü sahibi 1, TÜBİTAK Teşvik Ödülü sahibi 27, TÜBİTAK TWAS Ödülü sahibi 3, TÜBA Teşvik Ödülü sahibi 3 ve TÜBA GEBİP Ödülü sahibi 51 öğretim üyesini bünyesinde barındırıyor.

Her biri alanlarında çok başarılı, kendilerini eğitime ve araştırmaya adamış öğretim üyeleriyle bir araya gelen öğrenciler de, her zaman Türkiye'nin en iyileri arasından Koç Üniversitesi'ni tercih edenler oluyor. 2016 LYS yerleştirme sonuçlarına göre öğrencilerin yüzde 92,8'i ilk 50 binden gelirken, ilk 100'e giren öğrencilerin 44'ünün ve ilk 500'e girenlerin de 112'sinin tercihi yine Koç Üniversitesi oldu.

Koç Üniversitesine her yıl yerleşen yaklaşık 960 lisans öğrencisinin yüzde 73'ü bir şekilde burslu olarak okumakta olup Üniversite çapında tam-burs-eşdeğer bursluluk oranı son yedi yıldır yüzde 40 civarında seyrediyor. LYS yerleşim burslarına ek olarak çeşitli kuruluşların direkt bağış desteği ile her yıl tam-burslu-çıtasının hemen altında kalan son derece başarılı 60 kadar öğrenci de "Anadolu Bursiyerleri" olarak Koç Üniversite'sine yerleşiyor. Anadolu'nun en ücra köşelerinden gelen öğrencileri Koç Üniversitesi ile buluşturan bu program çerçevesinde şimdiye kadar yaklaşık 150 kuruluşun desteği ile 290 öğrenci Koç Üniversitesi'nde eğitim görmekte.

Koç Üniversitesi Ar-Ge projelerinin son yıllardaki olağanüstü başarısı, doktora öğrencisi gereksinimi de fazlasıyla artırdı. Son üç yıldır her yıl yarısı yurtdışından olmak üzere yaklaşık 120 yeni doktora öğrencisini bünyesine alan Koç Üniversitesi yakın zamanda ülkemizin en çok doktora mezunu verecek olan kuruluşu olma doğrultusunda emin adımlarla ilerliyor.

Koç Üniversitesi'nin 2010 yılında kurulan Tıp Fakültesi 2016 yılı Haziran ayında ilk mezunlarını verdi. Yaklaşık 310 milyon dolar'lık bir yatırım ile oluşturulmuş olan Koç Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ekim 2014'ten beri Topkapı Bayrampaşa mevkiinde hizmet veriyor.

Bir Vehbi Koç Vakfı kuruluşu olan ve kâr amacı gütmeyen Koç Üniversitesi'nin hedefi, eğitim anlayışı, öğrencileri, öğretim üyeleri ve araştırma programları ile Türkiye'de örnek bir eğitim ve bilimsel araştırma kurumu olarak tüm dünyada saygıyla tanınmak ve ülkemizdeki diğer yüksek öğrenim kurumlarına bir mükemmellik örneği teşkil etmektir.

TARIMSAL ÜRÜNLERDE İLAÇ KALINTISI:

"İNSAN VE ÇEVRE SAĞLIĞI AÇISINDAN TAŞIDIKLARI RİSKLER, ÖNLEMLER"

Prof. Dr. İbrahim Halil Elekcioğlu*
Doç. Dr. Naime Zülal Elekcioğlu**

Canlıların yaşamının temel dayanağı olan "gıda" insanlığın var olduğundan beri süre gelen yaşam mücadelesinin ana unsurunu oluşturmuştur. Başlangıçta sadece günlük yaşamında gerekli olan gıda gereksinimini sağlamak amacıyla çaba sarf eden veren insanoğlu için günümüzde gıda üretimi stratejik olarak çok önemli bir sektör haline gelmiştir. Gıda üretiminin doğal koşullara bağlı olması ise, insanların tam bir "gıda güvencesi" sağlamalarına engel olmuştur. Son yüzyılın ortalarından beri dünya nüfusunun hızla artması nedeniyle günümüzün en önemli problemlerinden birini beslenme sorunu oluşturmaya başlamıştır. FAO verilerine göre mevcut dünya nüfusunun %40'ı yeterli seviyede beslenememekte, bunun sonucunda da açlık ve sefaletten dolayı her yıl binlerce kişi ölmektedir. Beslenme sorununun çözümüne yönelik olarak, yeni tarım alanlarının açılmasının sınırlı olması, mevcut alanların ise amaç dışı kullanılması nedeniyle; birim alandan en yüksek verimin alınması ve verim düşüklüğüne neden olan sorunlarla etkin mücadele şart olarak ortaya çıkmaktadır.

Tarım halen doğaya bağlı olarak sürdürülen bir faaliyet olup teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin bu özelliğini kaybetmesi de mümkün görünmemektedir. İklim, tarımsal üretimin gerçekleşmesini sağlayan birinci faktördür. Bu nedenle, sıcaklık, yağış ve atmosferin karbondioksit içeriğindeki değişmeler, olağandışı olayların tekrarı ve deniz seviyesindeki yükselmeler tarımı önemli ölçüde etkilemektedir (Dellal ve Butt, 2005; Dellal ve McCarl, 2007; Dellal, 2008). Bazı varsayımlara göre iklim değişikliği ile birlikte tarımsal ürün verimliliğinde dünyada bazı bölgelerde artış bazı bölgeler ise azalışlar beklenmektedir. Türkiye'de ise tarımsal ürün verimliliğinin %15 ile %25 arasında azalacağı öngörülmektedir (Cline, 2007). İklim değişikliği gibi doğal olayları yönetebilmek bugünkü teknolojiye göre mümkün görünmemektedir.

Bu bağlamda tarımsal üretimde hastalık, zararlı ve yabancı otlardan kaynaklanan ürün kayıplarının engellene-

*Çukurova Üniversitesi
**Çukurova Üniversitesi

bilmesi için gerekli önlemlerin alınması çok büyük önem arz etmektedir. Kimyasal mücadele yöntemi halen günümüzde en yaygın kullanılan yöntem olup, bu yöntemin kullanılmaması durumunda, bazı ürünlerde ortalama % 35-100 civarında verim kayıplarının meydana gelebileceği tahmin edilmektedir. Örneğin, günlük besininin ortalama %40'ı ekmek olan Türkiye'nin buğday üretiminde, yabancı ot, sürme, süne, kımıl gibi etmenlerle tarımsal mücadele (önemli oranda pestisitlerle) yapılmadığı takdirde ciddi oranda ürün kayıpları oluşacağı bilinmektedir. Aynı durum mısır, çeltik, patates, sorgum gibi dünya genelinde temel besin maddelerini teşkil eden bitkilerde, kimyasal maddeler kullanılmadan insanların besin gereksinimini karşılamak mümkün olmamaktadır.

Günümüzde tarımsal üretimde sorun olan hastalık, zararlı ve yabancı otların olumsuz etkilerinden korunabilmek için tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kimyasal mücadele yöntemi uygulanmaktadır. Kimyasal mücadele yöntemi kapsamında kullanılan kimyasallar (pestisitler) ile diğer yöntemlerin (feromonlar, biyolojik mücadele etmenleri vb.) tümü genel olarak bitki koruma ürünleri (BKÜ) olarak adlandırılmaktadır. Yanlış pestisit seçimi ve kullanımı gereksiz masraflara neden olduğu gibi, başta direnç gelişimi, ürünler üzerinde kalıntı sorunu ve olumsuz çevresel etkilere yol açmaktadır. Bu nedenle, pestisitlerin toksikoloji ve çevre yönünden etkileri, kullanıldıkları ekosistem yönünden büyük önem arz etmektedir. Pestisitlerin uygulama aşaması çevre yönünden çok daha önemli olan bir konudur. Çünkü pestisit kullanılan çevrelerde suyun, havanın ve toprağın kirlenme olasılığı gibi sorunların çoğunluğu uygulamadan kaynaklanmaktadır. Pestisit kullanılan alanlarda mücadele edilen hastalık, zararlı veya yabancı ot dışında bu pestisitlerin arılar, balıklar, kuşlar, toprak solucanları ve faydalı diğer canlı türleri üzerine etkileri de söz konusudur. Bütün bu hususlar pestisitlerin çok geniş kapsamlı ve uzmanlık gerektiren önemli bir konu olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Bitki koruma ürünleri tavsiye edilen dozların üzerinde kullanıldıklarında, gereğinden fazla sayıda ilaçlama yapıldığında, gerekmediği halde birden fazla ilaç karıştırılarak kullanıldığında veya son ilaçlama ile hasat arasında bırakılması gereken süreye riayet edilmediği durumlarda gıda maddelerinde kalıntı bırakabilirler (Burçak ve ark., 2015). Yüksek dozda pestisit kalıntısı içeren gıdalarla beslenen insanlarda ve çevredeki diğer canlılarda akut veya kronik zehirlenmelere neden olabildikleri gibi, özellikle bazı ürünlerde aroma ve kalite değişimleri meydana getirebilirler.

Son yıllarda tarımda kullanılan kimyasallar ve bunların gıdalarda meydana getirdiği kalıntı nedeniyle oluşabilecek akut ve kronik zehirlenmelerle ilgili kamuoyunda bilgi kirliliği oluştuğu görülmektedir. Konu uzmanı olmayan kişilerin özellikle güncel olmayan literatür bilgileri ile kamuoyunu yanıltıcı bilgiler vermesi ve bunun yansımaları, tarım sektörüne özellikle tarımsal ürün ihracatını olumsuz etkilemektedir. Tarımda kullanılan pestisitler, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkililerince güncel olarak ele alınmakta ve özellikle gelişmiş ülkelerde yasaklanan ilaçlar Türkiye'de de yasaklanmaktadır. Bu kapsamda AB ülkelerinde yaklaşık 1000 adet pestisit etkili maddesi, 1993-2009 yılları arasında yapılan araştırmalar ve düzenlemeler sonucunda insan ve çevre sağlığı açısından yeniden değerlendirilmiş ve ancak 250 kadar etkili madde yeniden ruhsat alabilmiştir (Anonymous, 2009). Ülkemizde 2016 yılı itibariyle 5355 adet ruhsatlı bitki koruma ürünü ve 361 adet ruhsatlı etkili madde (pestisitler ve diğer bitki koruma ürünleri) bulunmaktadır. Son yıllarda yapılan düzenlemeler ışığında, pestisitlerin usulüne uygun olarak ruhsat aldıkları tavsiyeye uygun dozda kullanıldıklarında, tarımsal üretim faaliyetlerinde kullanımlarında bir sakınca görülmediği söylenebilir. Bir diğer yanlış algılama da özellikle yurt dışından geri gönderilen veya yurt içinde yapılan kontrollerde tespit edilen kalıntıların önemli bir kısmının pestisitler dışında mikotoksinlerden kaynaklandığını da burada belirtmek gerekmektedir. Bu makalede, insanoğlunun sağlıklı gıdaya ulaşabilmesi konusu ele alınarak, kamuoyunun güncel bilgilerle aydınlatılabilmesi amacıyla pestisitler ve bunların meydana getirdiği kalıntı sorunu hakkında genel bilgiler verilmiş ve bunlara karşı alınması gereken önlemler açıklanmıştır.

Gıda Güvencesi

Gıda güvencesi, bir ülkenin bir yılda ürettiği tarımsal ürün miktarının, ülke nüfusunun bir yılda tükettiği miktarı karşılaması olarak bilinmektedir. Ancak esas itibariyle "insanların sağlıklı ve aktif bir yaşam sürdürebilmeleri için, gerekli

olan besleyici ve yeterli gıdaya her an ve ekonomik olarak zamanında ulaşabilmesi", gıda güvencesi için en anlaşılır ve yalın tanım olarak verilebilir (DPT, 2001). Ayrıca İnsan Hakları Beyannamesi'nin 25. Maddesi'nde de her bireyin sağlığını ve refahını temin edecek yeterli gıdaya ulaşmaya hakkı olduğu vurgulanmaktadır.

Türkiye'de tarım sektörü, gıda temini, tarıma dayalı sanayiye hammadde sağlaması, milli gelir, ihracat ve istihdam açısından önemli bir sektördür. Milli gelirin ve ihracatın %9'u, istihdamın %20'si tarım kaynaklıdır (TÜİK, 2015). Ancak, Türkiye'de 2001 yılında 40.967.000 ha tarım alanı varken 2015 yılında bu alan 38.551.000 ha'a düşmüştür (TÜİK, 2015 a). Türkiye'de tarımsal üretimin tüketimi karşılama durumu incelendiğinde çoğu bitkisel ürünün gıda güvencesine sahip olduğu söylenebilir. Türkiye'nin yaklaşık 79 milyonluk nüfusunun gıda tüketim yapısı incelendiğinde daha çok bitkisel ürüne dayalı bir beslenme yapısının olduğu görülmektedir. Özellikle un ve unlu mamüller gıda tüketim yapısı içinde en fazla tüketilen ürünlerdir. Buğday tüketimi kişi başı yıllık 225,3 kg olup, bu oran AB'de 102, ABD'de 83 kg'dır (TÜİK, 2014). Türkiye'de gıda tüketim yapısı içinde yer alan bazı önemli tarım ürünlerinin üretimlerinin tüketimi karşılama oranı incelendiğinde, buğday, şeker, baklagiller, patates gibi ürünlerde tüketimin tamamı yada büyük bölümü yurtiçi üretimden karşılandığı görülmektedir. Bitkisel yağlarda ise üretim açığı bulunmaktadır. Bunlara ilave olarak yaş meyve sebzenin tümünde tüketimden daha fazla üretim gerçekleştirmektedir.

Tarımda Kullanılan Bitki Koruma Ürünleri ve Tarihçesi (BKÜ)

Bitki Koruma Ürünü; kullanıcıya farklı formlarda sunulan, bitki ve bitkisel ürünleri zararlı organizmalara karşı koruyan ve bu organizmaların etkilerini önleyen, bitki besleme amaçlı olanlar dışında bitki gelişimini etkileyen, koruyuculara ilişkin özel bir düzenleme kapsamında bulunmayan ancak bitkisel ürünleri koruyucu olarak kullanılan, istenmeyen bitki veya bitki kısımlarını yok etmek, istenmeyen bitki gelişimini kontrol etmek veya önlemek amacıyla kullanıcıya bir veya daha fazla aktif madde içeren bir formülasyon halinde sunulan aktif madde ve preparatları kapsamaktadır.

Günümüzde kullanılmakta olan pestisitlerin bazılarının ilk kullanılışı çok eski tarihlere dayanmaktadır. Antik çağda Sümerler (M.Ö. 4000-2000) doğal kükürdü böceklere karşı kullanmışlardır. Ortaçağda tarımsal ürünlerin zararlılardan korunması için arsenikten kurşuna kadar çeşitli kimyasallar uygulanmıştır. 19. yüzyılda ise daha çok doğal bileşiklere odaklanılmıştır. DDT'nin etkili bir insektisit olduğu 1939 yılında bulunmuş ve DDT'nin bulunması pestisit kullanımında bir dönüm noktası olmuştur. DDT ile birlikte diğer organik insektisitler de (klorlandırılmış hidrokarbonlular) keşfedilmiş ve yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Rachel Carson 1962 yılında yayınladığı "Silent Spring" (Sessiz bahar) adlı kitabında DDT ve klorlandırılmış hidrokarbonluların, çevre ve insan sağlığına olumsuz etkilerini açıklaması, tarım ilaçlarının öldürücü etkisine yapılan ilk tepki olması bakımından "çevre" konusunda bir dönüm noktası olmuştur. DDT'nin farelerde kanserojen olduğu ortaya konmuş, yetmişli yılların sonunda da kalıcılığı ve insan sağlığına etkisi nedeniyle 86 ülkede kullanımı yasaklanmıştır (Miller, 2002). Yabancı ot mücadelesinde 1942 yılına kadar kontakt (temas yoluyla etkili) herbisitler ve toprak sterilantları kullanılmıştır. 2,4-D'nin bulunuşuyla yabancı ot mücadelesinde bir dönem başlamıştır. Fungisit olarak ilk bakır, cıva ve kükürt bileşikleri kullanılmıştır. 1882 yılında bordo bulamacı, 1905 yılında kükürt-kireç karışımı kullanılmaya başlanmıştır. İlk pestisit yasası ABD'de çıkartılmış ve 1970 yılında Çevre Koruma Ajansı (EPA) kurulmuştur.

Tarımsal üretimde pestisit kullanımının tartışılmaz yararlarına karşı denetimden yoksun ve daha yüksek dozda ve sayıda uygulanması, hedef olmayan diğer canlılarda zehirlenmelere ve ölümlere neden olmakta, ekosistemlerin kirlenmesine ve besin zincirlerinin bozulmasına yol açmaktadır. Pestisitlerin yaygın olarak kullanılmasından kısa süre sonra bu ilaçların insan ve yabani yaşamda hedef olmayan canlılara zararlı etkileri ortaya konmaya başlanmıştır.

Pestisitlerle insanların teması, ilaç üretimi, taşıma, depolama, kullanma ve ilaç kalıntısı içeren ürünlerin tüketimi sırasında olmaktadır. Bu etkileşim sonunda insan vücuduna girmeleri ise ağız, deri ve solunum yoluyla olmaktadır.

Tarımsal ve ormanlık alanlar ile park ve bahçelere uygulanan pestisitler hava, su ve toprağa, buradan da bu or-

tamlarda yaşayan diğer canlılara geçmekte ve dönüşüme uğramaktadır. Bir pestisitin uygulandığı ortamdaki hareketlerini; kimyasal yapısı, fiziksel özellikleri, formülasyon tipi, uygulama şekli ile uygulandığı alandaki iklim koşulları ve toprak yapısı vb. tarımsal koşullar gibi faktörler etkilemektedir.

Tüketicilere yeterli ve güvenli gıda sağlayabilmek için hem yüksek verimli hem de nitelikli tarımsal ürünler yetiştirilmesi gerekmektedir. Ülkemizin farklı agroekolojik bölgelere sahip olması nedeniyle 80'in üzerinde ekonomik öneme sahip kültür bitkisi yetiştirilebilmektedir Ancak bu kadar çok kültür bitkisinde ekonomik düzeyde zarar yapan 600'e yakın hastalık, zararlı ve yabancı ot türü bulunmaktadır. Bunların 314'ü zararlı, 219'u hastalık etmeni ve 41'i de yabancı ot türüdür (Anonim, 2014). Bu etmenlerle mücadele edilmemesi durumunda verimde % 65'e varan kayıplar yaşanabildiği bildirilmektedir (Güngör, 2014). Bu nedenle; hastalık ve zararlılarla bulaşık olmayan, sağlıklı ve nitelikli üretim materyali kullanılması, iyi tarım uygulamaları, dengeli sulama ve gübreleme gibi çeşitli uygulamalar gerekli olsa da tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de BKÜ'nin kullanılma zorunluluğu vardır. BKÜ arasında en çok tercih edilen ürünlerin başında tarım ilaçları yani pestisitler gelmektedir.

Dünyada pestisit tüketimi yıllık 3,5 milyon ton olup, satış tutarı günümüzde 45 milyar dolara ulaşmıştır (Wenjun ve ark., 2011). Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de pestisit tüketimi giderek artış göstermektedir. Türkiye'de ise yıllık pestisit tüketimi ortalama 40.000 tona ulaşmış ve bu ürünlerin satış tutarı yaklaşık bir milyar dolar olmuştur.

Türkiye'de bölgelere göre pestisit kullanım oranı (%).

Pestisitler içerisinde insan ve çevre sağlığı açısından sorunlu olanların ele alınmasıyla, AB ülkelerinde yaklaşık 1000 pestisit etkili maddesi, 1993'te başlayan ve 2009'da sona eren bir süreçte, insan ve çevre sağlığı açısından yeniden değerlendirilmiş ve ancak 250 kadar etkili madde yeniden ruhsat alabilmiştir (Burçak ve ark., 2015). Bu gelişmelerden sonra, AB değerlendirmesini geçemeyen etkili maddeleri içeren preparatların ruhsatları Türkiye'de tedrici olarak iptal edilmeye başlanmıştır. 2009 yılında ilk olarak 75 etkili maddenin imalatı ve ithalatı yasaklanmış daha sonra, 49 etkili madde daha piyasadan çekilmiştir. 2016 yılı itibariyle Avrupa Birliği uyum çerçevesinde Türkiye'de insan ve çevre sağlığına sakıncalarından dolayı kullanımdan kaldırılan etkili madde sayısı 180'dir (Anonim, 2016 c). Ancak ülkemizdeki savaşımı zorunlu tür çeşitliliği de göz önünde tutularak, yasaklama sürecinde bazı pestisitlerin alternatiflerinin bulunup bulunmadığı da dikkate alınmaktadır.

Çevre Koruma Ajansı tarafından bazı pestisitler düşük

riskli ya da çevre dostu olarak nitelendirilmektedir (EPA, 1999a, b). Bu çevre dostu pestisitlerle ilgili, gerek ruhsatlandırılma gerekse kullanımlarına yönelik ülkemizde herhangi bir kolaylaştırıcı ve özendirici uygulama olmayışı da sistemimizin önemli eksikliklerindendir. ABD ve birçok AB ülkesinde çevre dostu pestisitlerin, örneğin biyopestisitlerin ruhsatlandırılması kolaylaştırılmış ve kullanımları için bazı teşvikler getirilmiştir.

Gelişmiş ülkelerin resmi örgütlerinin yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının da tarım ilaçları konusunda duyarlı oldukları ve çeşitli programları uygulamaya çalıştıkları görülmektedir. Buna en somut örnek olarak AB ülkeleri perakendecileri Tarım Ürünleri çalışma Grubunun 1 Ocak 2004'te yürürlüğe koyduğu "İyi tarım Uygulamaları Protokolü" (EUREPGAP) gösterilebilir.

Tarım ürünlerinde pestisit kalıntısı, sağlıklı ürün yetiştirme bakımından çok önemli bir konudur. Bu konuda tüm dünyada gerçek anlamda toplumsal duyarlılık son 15-20 yılda oluşmuştur. Bunun çok ciddi yansımaları sonucunda Dünya genelinde sakıncalı etkin maddeler yasaklanarak 1000 adetten 250 adede düşürülmüştür. Türkiye'de de bu konuda yetkili merciler tarafından gereken duyarlılığın gösterildiği ve 2016 yılı itibarı ile 361 adet pestisit ruhsatlı olarak kullanılmaktadır.

Son yıllarda tarımda kullanılan pestisitlerin gıdalarda meydana getirdiği kalıntı nedeniyle oluşabilecek akut ve kronik zehirlenmelerle ilgili kamuoyunda bilgi kirliliği oluştuğu görülmektedir. Konu uzmanı olmayan kişilerin özellikle güncel olmayan literatür bilgileri ile kamuoyunu yanıltıcı bilgiler vermesi ve bunun yansımaları, tarım sektörüne özellikle tarımsal ürün ihracatını olumsuz etkilemektedir. Tarımda kullanılan pestisitlerin meydana getirdiği sorunların son yıllarda daha iyi anlaşılması nedeniyle gelişmiş ülkelerde yürütülen çalışmalar sonucu çevre ve insan sağlığına zararlı olanlar uygulamadan kaldırılmıştır. Bu konuda uzman olmayan kişilerin güncel olmayan yani eski yıllara ait bilgilerle konuya yaklaşmaları çok ciddi karışıklıklara neden olmaktadır.

Bu konuda en çok dikkat edilmesi gereken konulardan biri de yurt dışından tarım ürünlerinde kalıntı nedeniyle gelen ürünlerde pestisitlerden çok toksin ve diğer kalıntıların önemli olduğu göz ardı edilmektedir. Pestisit bildirimlerinin sayısının, toplam kalıntı bildirimlere oranına bakıldığında %10-32 arasında değiştiği, yani toksin, küf, boya veya bakteriyel kirlenmenin oranı pestisitlerden çok daha fazla bulunmuştur.

Kalıntı konusunun kamuoyunda son yıllarda gündemde olması, yetkilileri bu konuda gereken önlemleri almaya zorlamıştır. Henüz yeterli olmamakla birlikte alınan önlemleri de küçümsememek gerekmektedir. Bu konuda yapılan çalışmaların olumlu yansıması yapılan çalışmalarla daha iyi görülmektedir.

Kalıntı sorununu çözmek için mutlaka pestisit kullanımı ile her ilaç ve her ürün için tespit edilen hasat zamanı arasındaki zaman konusunda üreticilerin aydınlatılması gerekmektedir. Aynı zamanda İl ve İlçe Tarım Müdürlüklerinin, sivil toplum örgütlerinin de gerekli denetimleri yaparak denetleyici rolü yerine getirmeleri gerekmektedir.

Üreticilerin bitkilerdeki hastalık ve zararlılara karşı yapacakları mücadelenin sadece kimyasal mücadeleden ibaret olduğunu zannetmelerinin yanlış olduğu, bunun yanında yeterli bilgiye sahip olunması gerektiği de önemli faktör olarak önümüze çıkmaktadır. Halbuki kimyasal mücadeleden önce herhangi bir masrafı gerektirmeyen kültürel ve fiziki önlemleri almak suretiyle hastalık ve zararlılara karşı etkili mücadele yapılabilir. Bugün ve bundan sonrada bitki hastalık ve zararlılarına karşı uygulanacak modern mücadele metodunun konusu (Integrated Pest Management-IPM) Entegre (Birleşik) savaş yöntemi olmalıdır. Yani bütün uygun teknik ve yöntemlerin kullanılabileceği bir strateji hedef alınmalıdır.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ BEYİN HİPOFİZ BEZİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ (KOUHAM)

Prof. Dr. Savaş CEYLAN*

Günümüz tıbbında multidisipliner yaklaşımın ön planda olmasından dolayı organa özgün merkezlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Multidisipliner yaklaşım gerektiren organlardan biri de hipofiz bezidir. Nöroşiruji, endokrinoloji, radyoloji, patoloji, genetik ve radyasyon onkolojisi bilim dalları hipofiz hastalıklarının tanı ve tedavisinde yer almaktadır. Tüm bu branşların ortak paydada çalışabilmesi ve gerekli eğitimlerin verilebilmesi adına hipofiz hastalıklarının tanı ve tedavisine tek çatı altında yaklaşacak bir merkezin kurulması gerekliliği ortaya çıkmıştır

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde Rektör Prof. Dr. Sezer Komsuoğlu'nun desteği ile Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç'ın merkezin kurulmasına gösterdiği ciddi katkılarla 5 Mayıs 2011 tarihinde Türkiye'deki ilk Hipofiz araştırma merkezi kurulmuş ve 4 Aralık 2013 tarihinde yayınlanan resmi gazetedeki yönetmelik ile amacımız, faaliyet alanlarımız belirtilmiştir.

Hipofiz cerrahisinde dönüm noktası 1992 yılında Jankowski ve arkadaşlarının ilk tam endoskopik hipofiz cerrahisini gerçekleştirmesi ile başlamıştır. Hem cerraha hem de hastaya büyük kolaylık sağlayan bu yöntem kısa sürede dünya çapında başarı sağlamıştır. Bu yöntem Türkiye'de 1997 yılından beri üniversitemizde uygulanmaktadır. İlk yıllarda yılda 20 vaka ile başlayan serimiz son yıllarda 300'ün üzerinde vaka ile Türkiye'nin en fazla endoskopik hipofiz cerrahisi yapan serisi unvanını kazanmıştır. Türkiye'nin tüm bölge ve illerinden hastalar kendi seçimleri ile merkezimize başvurmakta veya meslektaşlarımızca sevk edilmektedir. Merkezimizde takip edilen hastaların %87'si Türkiye'nin başka illerinden veya yurt dışından gelen hastalardır. Merkezimizde, hipofiz adenomlarının yanı sıra endoskopik yaklaşımla opere edilen kafatabanı yerleşimli diğer beyin tümörlü (meningioma, kraniofarengioma, kordoma vb.) hastalar da tedavi edilmektedir. Gittikçe artan vaka sayımız ile dünya üzerinde de sayılı merkezler arasına girmekteyiz. Bu yıl toplam vaka sayımız 1655'e varmış olup bu vakaların çoğunluğunu hipofiz adenomu oluşturmaktadır. Literatüre bakıldığında bu olağanüstü bir rakamdır.

*Kocaeli Üniversitesi

Gelişen teknoloji ile birlikte hipofiz tümörü tanısı da giderek artmaktadır. Çoğu hasta baş ağrısı, görme bozukluğu gibi semptomlarla başvurduğu merkezlerden hipofiz bezi tümörü tanısı alarak gelişmiş merkezlere yönlendirilmektedir. İşte bu noktada gelişmiş merkezlere olan ihtiyaç ön plana çıkmaktadır.

Dünyada bu tarz merkezlerin gerekliliği 2000'li yılların başında fark edilmiş olup, ABD'de Johns Hopkins, Mount Sinai gibi önde gelen eğitim kurumları, hipofiz araştırma merkezlerini kurmuşlardır.

Bu merkezlerin öncelikli üç hedefi bulunmaktadır. İlki hipofiz bezi hastalıkları için multidisipliner yaklaşım sunabilmek, ikincisi asistan eğitimini sağlayabilmek ve son olarak da hipofiz bezi hastalıklarında araştırma sahası yaratabilmektir. Bir hipofiz araştırma merkezinin önemini anlayabilmek için ACGME'nin verilerine bakmak yeterlidir. 2005 ABD verilerine göre eğitim programları dahilinde sadece 7 merkezde yıllık 100'den fazla transsfenoidal operasyon yapıldığı, ortalama sayının yıllık 39 transsfenoidal operasyon ile sınırlı olduğu ortaya konulmuştur. Bu verilere göre hedeflenen amaç bu eğitim programlarından birine dahil olan her asistanın 5-10 ameliyat yapmasıdır. Ayrıca bu alanda uzmanlaşmak isteyen asistanların ise bu eğitim programını tamamladıktan sonra yüksek volümlü bir merkezde 6-12 ay arası yan dal programına katılmaları Amerikan Beyin Cerrahisi Derneği (CNS) tarafından önerilmektedir. Bu şekilde hipofiz bezi üzerine uzmanlaşmayı hedefleyen bir cerrah daha fazla vaka görerek optimum standartlarda eğitim görmektedir.

> “Hipofiz Araştırma Merkezi aynı zamanda hipofiz bezi hastalıkları için araştırma olanakları sağlamaktadır. İster epidemiyolojik, ister genetik tabanlı olsun bu merkezlerde hipofiz bezi hastalıklarının tanı ve tedavisine ışık tutacak projeler üretilmekte ve hayata geçirilmektedir. Üniversitemiz mühendislik fakültesi ile birlikte teknoloji alanında da çalışılmış ve üretilen endoskopik robotik kol maket ve kadavrada deneysel olarak kullanılmıştır.”

Bu bağlamda Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesindeki Hipofiz Araştırma Merkezi olarak biz neler yapmaktayız. Kuruluşundan bu yana sonuçlandırılmış ve yürütülmekte olan çalışmalar, 18 adet yayınlanmış uluslararası dergilerdeki makale ile merkezimiz dünyadaki emsalleri ile kıyaslanabilecek bilimsel ortam oluşturmuştur. Uluslararası düzeyde yayınlanmış kitap bölümleri yazarlığımız (2 adet), ulusal ve uluslararası düzeyde yayınlanmış 200'ün üzerinde bildirilerimiz bulunmaktadır. Ayrıca çeşitli bilimsel merkezlerde 30'un üzerinde davetli konuşmalar yaptık.

Ayrıca eğitim programı dahilinde araştırma merkezimizce sempozyum ve konferanslar gerçekleştirilmiş olup halen üniversitemiz bünyesinde düzenlenmeye devam edilmektedir. Türkiye'nin farklı illerindeki farklı üniversitelerde ve eğitim araştırma hastanelerinde 22 adet endoskopik kafa tabanı cerrahisi kursu düzenlenmiş, bu kurslarda hipofiz

Prof. Dr. Savaş Ceylan çalışma arkadaşları ve kursiyerlerle...

26-28 Eylül 2014 tarihinde İleri Endoskopik Anterior Kafa Tabanı Kadavra Kursu Kocaeli Üniversitesi'nde gerçekleştirildi.

hastalıkları, beyin cerrahisi ve endokrinoloji branşlarında çalışmaları olan akademisyenlerle tartışılmıştır. Mesleki dernekler ve üniversitemizin katkılarıyla 3 kez kadavra kursu düzenleyerek, endoskopik hipofiz cerrahisinin eğitiminde ve yayılmasında rol aldık. Diğer merkezlerde çalışan ve endoskopik yönteme ilgi duyan 10'un üzerinde nöroşirurjiyen meslektaşımız merkezimizde operasyonlarımıza gözlemci veya aktif katılarak eğitim görmüştür ve halen bazıları görmeye devam etmektedir.

> “Kendimize ait internet sitemiz ve sosyal medya sitelerinden hastalarımız ve hipofiz konusunda bilgi edinmek isteyenler bize ait güncel haberlere, endoskopik yöntemle ilgili videolara ve görsellere, hastalarımızın hakkımızdaki görüşlerine ulaşabilmektedir.”

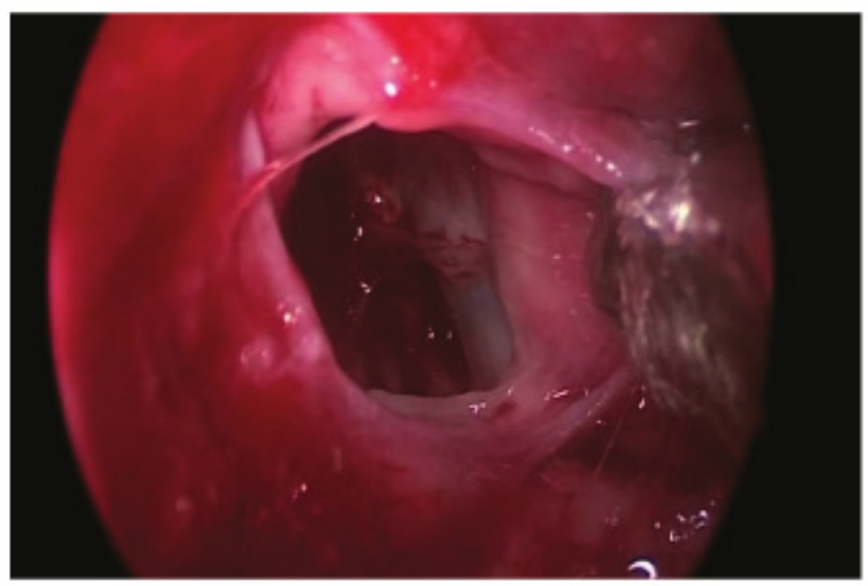

Ameliyat esnasında endoskop ile kaydedilmiş panoramik görüntüde sella içerisindeki yapılar izlenmekte

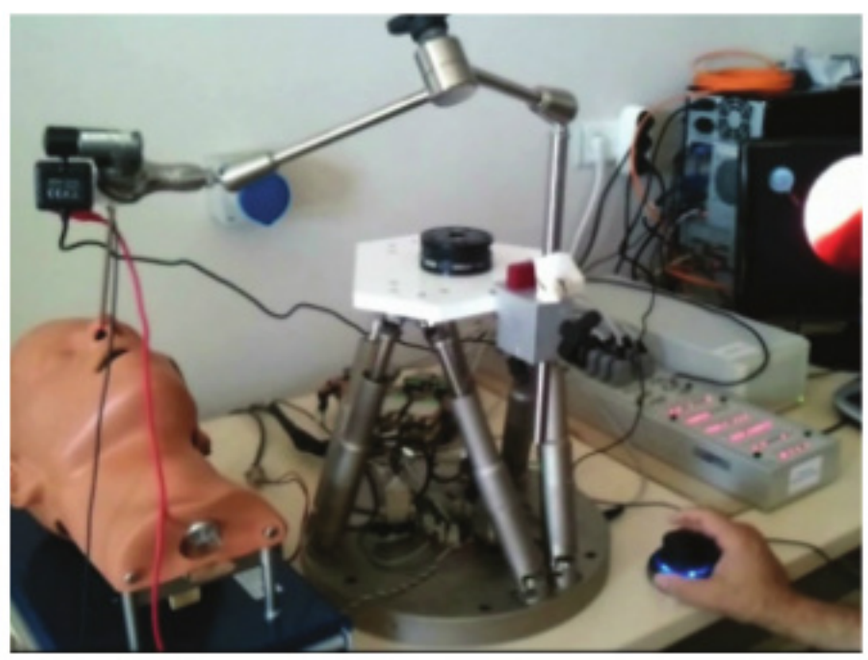

Üniversitemiz bünyesinde üretilen endoskopik robotik kolun maket üzerinde deneysel çalışması. (Hipofiz merkezi – mühendislik fakültesi çalışmalarından)

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LOGO OLUŞUM İMGELERİ VE ANLAMLARI

Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ*

Ardahan Üniversitesi'nin logosu; Kafkasya ve Orta Asya halkları tarafından sıkça kullanılan "koçbaşı" simgesinden kompoze edilmiş, ortasında insan figürü bulunan bir kar tanesidir. Logoyu oluşturan temel figürasyonların anlamı ve açılımı şöyledir;

KOÇBAŞI

Koçbaşı; Kafkasya ve Orta Asya'daki Turanî kavimlerin kullandığı temel bir motiftir. Halı, kilim, çorap, kazak ve diğer dokumalar ile bina süslemelerinde sıkça kullanılan bu motif; ölüme karşı yaşamın dinginliğini ve esenliğini simgeler. Muhataba, "Ölüm var ise, ona karşı merdane durmak gerekir" mesajını verir. Bir efsaneye göre de; cenaze merasiminde baskına uğrayan ve tamamı katledilen Türklerden geriye biri erkek, diğeri kız olmak üzere iki çocuk kalır. Bu çocukları düşmandan kaçıran ve Isık Göl'e getiren Buğu-Ene/Maral Ana, onlara "İşte sizin yeni yurdunuz burası. Burada toprağı ekin, balık avlayın, hayvan yetiştirin ve binlerce yıl huzur içinde yaşayın. Soyunuz, nesliniz çoğalsın. Analarınızın-babalarınızın dilleriyle konuşmaktan, şarkı söylemekten zevk alın. İnsan gibi yaşayın. Ben hep sizinle olacağım" der. Türkler bu kutsal gölün etrafında çoğalır ve dünyaya yayılırken Buğu Ene/Maral Ana'ya olan saygılarını ifade etmek için de onun boynuzlarını damga olarak kullanırlar. Bu damga, ölümün eşiğinden yaşamın sonsuz esenliğine açılmayı, umudu ve insanlığın kendisi olarak yaşama azmini simgeler. Her şeyin bittiği anda yeniden dirilmeyi ifade eder.

Üniversitemizin logosundaki koçbaşı veya maral boynuzu figürü, böylesi derin ve kapsayıcı bir kültür dokusuna gönderme yapar.

ORHUN YAZITLARINDAKİ "RE / RA" HARFİ

RE / RA harfi; Orhun alfabesindeki "RE / RA" harfidir ve Oğuz Boyu'nun ana damgasıdır. Oğuz boylarının bütünlüğünü ve dirliğini simgeler; birleştirici bir özelliği vardır. Üniversitemizin logosundaki bu figür; farklılıkların özündeki temel birliğe işaret eder.

* Logo Tasarım ve Metin Yazarı, Ardahan Üniversitesi Kurucu Rektörü

KAR TANESİ

Kar tanesi; tek başınalığı, biricik olmayı, safiyeti, masumiyeti, başkasına benzememeyi simgeler. Hiçbir kar tanesi birbirine benzemez; insanlar gibi. Milyarlarca insan, fiziksel olarak da ruhsal olarak da birbirini andırıp çağrıştırsa da asla birbirinin aynısı değildirler. Ayrıca, hiç bir kar tanesi gökyüzünden düşerken bir başka kar tanesine yapışmaz, hep kendi yolunda ve sınırlarında kalır. Bu durum insanların birbirinin varlık alanlarına duyduğu saygıyı ifade eder. Üniversitemizin amblemindeki kar tanesi figürü; kendine özgülüğü, bireyselliğin dokunulmazlığını, bütün yaşam boyunca başkalarının varlık alanlarına duyulan saygıyı ve kardeşçe yaşama felsefesini ifade eder. Ayrıca, tek bir kar tanesi düştüğünde kar yağmış sayılmaz ancak topluca ve sürekli bir oluşla ancak "kar yağma" edimi gerçekleşmiş olur. Kar tanesi, üniversitemizde yetişecek gençlerin, bireyselliklerini koruyarak toplumsal bir oluşun temel dinamiği olmaları gerektiğini de vurgular.

İNSAN FİGÜRÜ

İnsan kafasını simgeleyen nokta; bildiklerimizin bilmediklerimiz yanında bir nokta olduğuna ve her şeyin bir noktayla başladığını işaret eder.

Koçbaşı motifli "insan figürü"; insan merkezli bir yaşam felsefesini imler. Bilim yolundaki temel hareket noktamızın insan merkezli bir anlayışa sahip olduğunu gösterir.

DÖRT ANA VE ARA YÖN

Bir konumlama göstergesi olan yönler; bulunduğumuz yerden hareketle, dünyaya doğru yürümeyi, açılmayı ve dünyayı sistematik bir biçimde okumayı/anlamayı ifade eder. Ancak merkezinde insanın olduğu bir yönler göstergesi; hakikate ulaşmadaki yolların çeşitliliğine rağmen, başarıdaki asıl sırrın insana ait olduğunu gösterir. İnsan, dünyayı okuyup anladıkça kendini okur ve anlar. İnsan merkezli yönler figürü, üniversitemizin hümanist karakterini de ifade eder.

MAVİ RENK

Göksel bir kutsiyeti, özgürlük ve sonsuzluğu simgeleyen mavi renk, düşsel bir deriliği çağırdığı insana umudu ve ölmezlik duygusunu aşılar.

BEYAZ RENK

Masumiyeti, şeffaflığı ve asaleti simgeleyen beyaz renk, üniversitemizin şeffaf dokusuna ve bilimin mutlak egemenliğine olan inancına vurgu yapar.

"Işığa karışın..." İFADESİ

"ışığa karışın" ifadesi; insanın varlığı ile özü, dünya ile kendisi, geçmiş ve gelecek ile olan ilgisini kesintisiz devam ettirebilmesi için ışığa karışması, yani okuması, bilimin aydınlığında tinsel varlığını enerjiye/ışığa dönüştürerek mesafeleri böylesine büyük bir hızla aşması gerektiğini vurgular

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÖROLOJİK BİLİMLER VE PSİKİYATRİ ENSTİTÜSÜ (HÜNBPE)

Prof. Dr. Turgay Dalkara*

Hacettepe Üniversitesi Nörolojik Bilimler ve Psikiyatri Enstitüsü (HÜNBPE), klinik ve temel nörolojik bilimler alanında bilim insanı yetiştirilmesi ile bilim ve teknoloji üretimine katkıda bulunmak ve çok disiplinli çalışmalar için çatı işlevi görmek amacı ile kurulmuştur. HÜNBPE'nin öne çıkan özgün yönü klinisyen-bilim insanı yetiştirmesine öncelik vermesidir. Bu hedefler doğrultusunda HÜNBE ülkemizde pek çok özgün uygulamaya öncülük etmiştir.

Bunlardan ilki tıpta uzmanlık sonrası doktora kavramının hayata geçirilmesidir. Temel tıp bilimlerine olduğu gibi, uygulamalı tıp bilimlerinde de akademik kariyer için uzmanlık eğitiminin yanı sıra doktora eğitiminin de önemli olduğu görüşünü benimseyen HÜNBPE, nörolojik bilimler ve psikiyatri alanında uzman olanlara akademik kariyerlerinin başlangıcında nörobilim alanlarından birinde doktora yapma imkanı sağlamaktadır. Bu alanda elde edilen çok olumlu başarılar üzerine HÜNBPE, Tıp Fakültesi bünyesinde oluşturulan Tıp-Bilim Doktoru (MD/PhD) bütünleşik programının hayata geçirilmesi ve sürdürülmesine önemli rol oynamış böylece bilime ilgi duyan tıp öğrencilerinin bu sevgilerini yoğun tıp pratiği içinde kaybetmeden bilim eğitimiyle tamamlanmasını sağlamasına katkıda bulunmuştur. Bu programlardan bu güne kadar 47 mezun vermiş olup, halen 34 öğrenci doktora eğitimlerine devam etmektedir. Neuroscience (Temel Nörolojik Bilimler) doktorası ülkemizde hızla gelişen bu alanın 1991 yılında kuruluşunu sağlamış olup halen 18 mezunu 24 mevcut öğrencisi bulunmaktadır. Son olarak 2015 yılında ODTÜ Fen Bilimleri enstitüsü ile "Neuroscience and Neurotechnology" ortak doktora programı oluşturulmuş böylelikle hem fen bilimleri ve hem de nörobilime ilgi duyan üstün başarılı öğrencilerin çok disiplinli araştırmalar yapmak üzere genç yaşta yönlendirilmeleri hedeflenmiştir. Doktora programlarında gerçekleştirilen bu ilklerin yanı sıra nörolojik bilimler ve psikiyatri alanlarında yurt dışındaki "fellowship" programlarına eşdeğer tezsiz yüksek lisans programları ve çeşitli multidisipliner klinik uygulamalara yönelik sertifika programları oluşturulmuş ve çok sayıda mezun vermiştir. Ayrıca bu programlarda açılan lisan üstü derslerden üniversitemiz ve diğer üniversitelerden çok sayıda öğrenci özel öğrenci statüsünde yararlanmıştır.

*Hacettepe Üniversitesi

Mezunlarımızın durumları değerlendirildiğinde hemen hemen tümünün yurt içi ve yurt dışı üniversitelerde akademisyen olarak başarılı çalışmalarını sürdürdüklerini görmekteyiz. Mezunlarımız kolaylıkla yurt dışındaki Harvard, MIT gibi seçkin üniversitelerde doktora sonrası çalışma yapma imkanı bulmaktadır. Bunda Enstitümüzün Science, Nature Medicine, Nature Nanotechnology gibi yüksek etki güçlü dergilerde yaptığı yayınlar, öğretim üyelerimizin yurt dışında önde gelen üniversitelerle (Harvard, MIT, Universite Paris, École Polytechnique Fédérale de Lausanne gibi) ilişkilerinin gelişkin olması, dolayısıyla uluslararası görünürlüğünün yüksek olması önemli rol oynamıştır. HÜNBPE mensuplarınca 26 uluslararası ortak yayına dönüşmüş çalışma yapılmıştır. Bu olumlu görünürlük nedeniyle son yıllarda Avrupa ülkelerinden 6 yabancı araştırmacı HÜNBPE laboratuvarlarında çeşitli teknikleri öğrenmek üzere çalışmışlardır.

HÜNBPE'nin bu bilimsel başarılarında iyi yetişmiş akademik bir kadroya sahip olması ve yüksek nitelikli öğrencileri cezbedebilmesi önemli bir rol oynamaktadır. Bunların yanı sıra

HÜNBPE eğitim ve araştırmada da en ileri çağdaş yöntemleri uygulama çabası içindedir. Laboratuvarlarımız multidisipliner bir alt yapıya sahip olup araştırma imkanları öğretim üyesi tekelinde özelleştirilmemiştir. Doktora öğrencileri danışmanları dışında başka öğretim üyeleri ile de aktif bilimsel ilişki içinde bulunmakta ve tez projeleri dışında laboratuvarda yürütülmekte olan diğer araştırma projeler içinde de yer alabilmektedir. Doktora öğrencileri programa katıldıkları ilk günden itibaren kendilerini yürümekte olan çok sayıdaki bilimsel projenin mevcut olduğu bir ortamda bulmaktadır.

Doktora derslerinde, öğrencinin derse aktif olarak katıldığı, bilgi aktarımından çok bilgi üretiminin ve bilimsel araştırma mantığının öğretildiği eğitim program ve metotları izlenmektedir. Yüksek etki güçlü dergilerde yayınlanan güncel makalelerin derslerde temel eğitim aracı olarak kullanılmakta, çoğu yurt dışından olmak üzere konuk öğretim üyelerinin seminer ve grup çalışmaları ile öğrenci eğitimine katkıda bulunmaktadır. Son yıllarda bu amaçla her yarıyıl yurt dışından iki yabancı öğretim üyesinin Enstitümüze konuk olarak gelmesi hedefi gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerimizin yurtdışı bilimsel toplantılara katılmaları veya araştırmalarının bir kısmını gerçekleştirmek üzere yurtdışındaki seçkin üniversitelere kısa süreli gitmeleri için imkanlar yaratılmaktadır. Bütün bu nedenlerle sürekli olarak izlediğimiz öğrenci geri bildirimi yüksek memnuniyet düzeyi göstermektedir.

Enstitümüzün araştırma ve eğitim imkanları diğer üniversitelerden gelen araştırmacı ve öğrencilere ve kurumlar arası işbirliğine açıktır. Son yıllarda 48 yaz öğrencisi 12 kurum dışı araştırmacısı laboratuvarlarımızda çalışmıştır. Ayrıca 18 ulusal üniversiteler arası, 32 Hacettepe Üniversitesi fakülteleri arası yayına dönüşmüş ortak çalışma yapılmıştır.

HÜNBPE'nin hedefi uluslararası en üst standartlarda bir beyin araştırmaları merkezi düzeyine gelmek ve uluslararası alanda tanınan, öğrenci ve araştırmacılarca tercih edilen bir enstitü olmaktır.

BİR YAZMALAR HAZİNESİ: AMASYA ESKİ ESERLER KÜTÜPHANESİ

Metin Hakverdioğlu*

Bu makalede size, Amasya'nın ünlü eski yazma eserler kütüphanesini sunmak istedik. Belki, önce biraz Amasya'dan da bahsetmeliyiz...Kentin ve kütüphanenin ruhu özdeşleşiyor gerçekten...

Bir şehir düşünün ki ona tarih boyunca şu güzel isimler yakıştırılmış olsun: Medinetü'l-Hükemâ (Hükmedenlerin Şehri), Bağdâdü'r-Rûm (Anadolu'nun Bağdat'ı), Rûmiyye-i Suğrâ (Küçük Roma), Hısnü'l-Mir'at (Aynalı Hisar), Kubbetü'l-'Ulemâ (Âlimlerin Merkezi), Türbetü'l-Evliyâ (Evliyaların Kabri), Dâru'n-Nâsr (Zaferin Merkezi), Dâru'l-'İzz (Saadet Merkezi), Kasrü's-Selâtîn (Sultanlar Şehir), Hattatlar Şehri, Âşıklar Şehri, Şehzâdeler Şehri. Yine bir şehir düşünün ki bu isimleri 5500 yıllık ömründe şu devletlerde taşımaktan hiç yorulmamış olsun: Hitit, Frig, Kimmer, İskit, Lidya, Pers, Hellen, Pontus, Roma, Bizans, Danişmend, Selçuklu, İlhanlı, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti. Bu şehir Amasya'dır.

700 yıl Bizans egemenliğinde kalan Amasya, Melik Ahmet Danişmend Gazi tarafından 1075 yılında fethedilerek kentte ilk Türk–İslam Egemenliği kurulmuştur.

Amasya, tarihî zenginliğini, tabiat ve kültür hazineleri ile kazanmış bir şehirdir. Burada mükemmel bir şehrin sahip olması gereken 4K-1N formülü ilk bakışta görürüz. Kale (Harşena Kalesi), Kule (Saat Kulesi), Kubbe (Her adıma çil çil serpilmiş), Köprü (Şimdilik dokuz tane) ve bir Nehir (Yeşilırmak). İçinden nehir geçen şehirlerin halkının daha munis ve huzurlu olduğu hususunda tüm sosyal bilimciler hemfikirdir. Dünyadaki ünlü şehirlerin yukarıda saydığım 4K-1N şartına sahip oldukları bilinir; Londra, Paris, İstanbul gibi. Amasya bütün bu tabiatı ve kültürü ile huzurun ve ilmin merkezidir ve dünyadaki emsalleri ile her yönden boy ölçüşebilir..

Tabiatın ve kültürün kaynaşması Amasya'yı binlerce yıllık bir cazibe merkezi yapmış ve bu kubbeler şehrinde âlimler, şâirler, devlet adamları çıkmış da çıkmıştır. Buranın Şehzadeler Şehri olmasının hikmetini araştıranlara tek bir liste sunmak yeterlidir: Medreseler listesi. Aşağıya aldığımız Amasya Medreseleri Listesi, ünlü Amasya Tarihi'nin yazarı Hüsameddin Hüseyin Yasar'a aittir. Onun tespiti ile Amasya aşağıdaki kubbe kubbe serpilmiş şu ilim yuvalarına sahipti:

*Amasya Üniversitesi

- "Halfet Gâzi Medresesi
- Sultân Bâyezid Medresesi
- Kâşifîye Medresesi
- Sungurlu Medresesi (Burmalı Minare Yanı)
- Alaca Yahya Beg Medresesi
- Kadı Medresesi
- Gök Medrese (Torumtay Medresesi)
- Çöplüce Medresesi
- Tekye Medresesi-Osmaniye Medresesi (İçerişehir'de)
- Ata Beg Medresesi
- Bekir Paşa Medresesi
- Benderli Medresesi
- Burma Minâre Medresesi
- Büyük Ağa Medresesi
- Hacı Hamza Efendi Medresesi
- Hüsâmiye Medresesi
- Hızır Paşa Medresesi
- Halfet Medresesi (Halfet Gâzi)
- Hayriyye Medresesi (Yukarı Bakacak Medresesi)
- Dârü'l-Hadîs Medresesi
- Doğrakiye Medresesi
- Rahmâniyye Medresesi
- Serrâc-hâne Medresesi
- Sûfîler Medresesi
- İyas Aga Medresesi
- Tayyâr Paşa Medresesi
- Abdullah Paşa Medresesi
- Fâtimiye Medresesi
- Dizdariye Medresesi
- Dırağıye medresesi
- Feyziye Medresesi
- Kapancı-zâde Medresesi
- Küçük Ağa Medresesi (İlyas Ağa)
- Mehmed Beg Medresesi
- Mes'ûdiye Medresesi
- Narlı Bağçe Medresesi
- Yakub Paşa Medresesi
- Yörgüç Paşa Medresesi
- Firüz Ağa Medresesi
- Mustafa Ağa medresesi
- Fatma Hâtûn Medresesi
- Ebubekir Paşa Medresesi
- Hâcı Şâdgeldi Paşa medresesi
- Kasım Beg Medresesi(Hakale-Suluova)
- Muhyiddin Mehmed Beg medresesi (Hakale)
- Halil Paşa Medresesi (Gümüş)

• Rahmaniye Medresesi (Köprü)
• Abdulkerîm Ağa Medresesi (Köprü)
• İnel Beg medresesi (Merzifon)
• Verdi-zâde Medresesine (Merzifon)
• Hâcı Hasan Ağa'nın medresesi -Şifâ'iye (Merzifon)
• Sultâniye-i Merzifon
• Medrese-i Düriyye (Merzifon)
• Hâcı Ali Medresesi (Merzifon)"

(Kaynak: Hüseyin Hüsameddin, Amasya Tarihi, Yazma Metin, C. 1, s. 150-170.)

Tamı tamına 54 medresenin kubbe kubbe ördüğü şehirden daha uygun bir şehzade eğitim merkezi bulunabilir mi? İşte bu şehrin özellikle Selçuklu ve Osmanlı şehzadelerine yurt olmasının doğal sebeplerinin birincisi budur. Bu medreselerin her birinde sadece bir müderris (profesör) bulunduğunu düşünürsek neredeyse bugünkü Üniversitemizden daha geniş bir kadroya sahip olduğunu söyleyebilir ve bu şehre Osmanlı'nın Oxford'u denmesinin sebebini de anlayabiliriz.

Şehrin dağlar arasında olması da insana güven vermesi yönünden çok önemlidir. İnsanoğlu ile dağlar arasında güven duygusu yönünden bir ilişki olduğu bilinen bir gerçektir.

"

15.yüzyılın ünlü Amasyalı şairesi Mihrî Hatun da bu güzelliği fark etmiş ve şöyle demiştir:

''Şehr-i Amâsiyyede bir hûb u ra'nâ gül-'izâr
Her tarafda cân u dilden sad-hezâr 'uşşâkı var
Çevresinde dâ'ire çekmişdür anun kûh-sâr
Hâledür kim devr idüpdür mâh-ı tâbânı dürüst''

(Kaynak: Mehmet Arslan, Mihrî Hâtun Divânı, Amasya Valiliği, Yayın no:24, 2007, Ankara, s. 326.)

Etrafı dağlar tarafından güvenceye alınmış, ortasında huzur dağıtan bir nehre sahip, yüzlerce kubbesi ile ilimin beşiği olmuş bir şehirde yaşamak ve kafanızı kaldırdığınızda M.Ö. 300 yılında yapılmış Kral Kaya Mezarlarını görerek binlerce yıl öncesine gittiğiniz bir ortamı paylaşmak; hâlâ zenginlikler üretmek veya zenginlikleri muhafaza etmekte inat etmek, işte Amasya Şehri.

"

Kütüphane, Arapça "kitap" kelimesinin çoğulu olan "kütüp" ile Farsça "hâne" kelimesinin birleşmesinden türetilmiş birleşik bir kelimedir. Bu adlandırma yüzyıllarca Türk milleti tarafından tercih edilmiş ve günümüze kadar "kitaplık" kelimesi yerine kullanılmıştır. Tarihte yüzlerce ünlü kütüphane İslam coğrafyasında ismini duyurmuş, İslam'ın ilim ile birlikte anılmasına katkı sağlamıştır.

Kütüphaneler, bir kamu veya özel kurum tarafından ya da bireysel olarak kurulan ve desteklenen, belli bir sisteme göre düzenlenen bilgi, araştırma, kaynak ve hizmetlerin toplandığı, okuyucu ve araştırmacıların istifadesine sunulan yerlerdir.

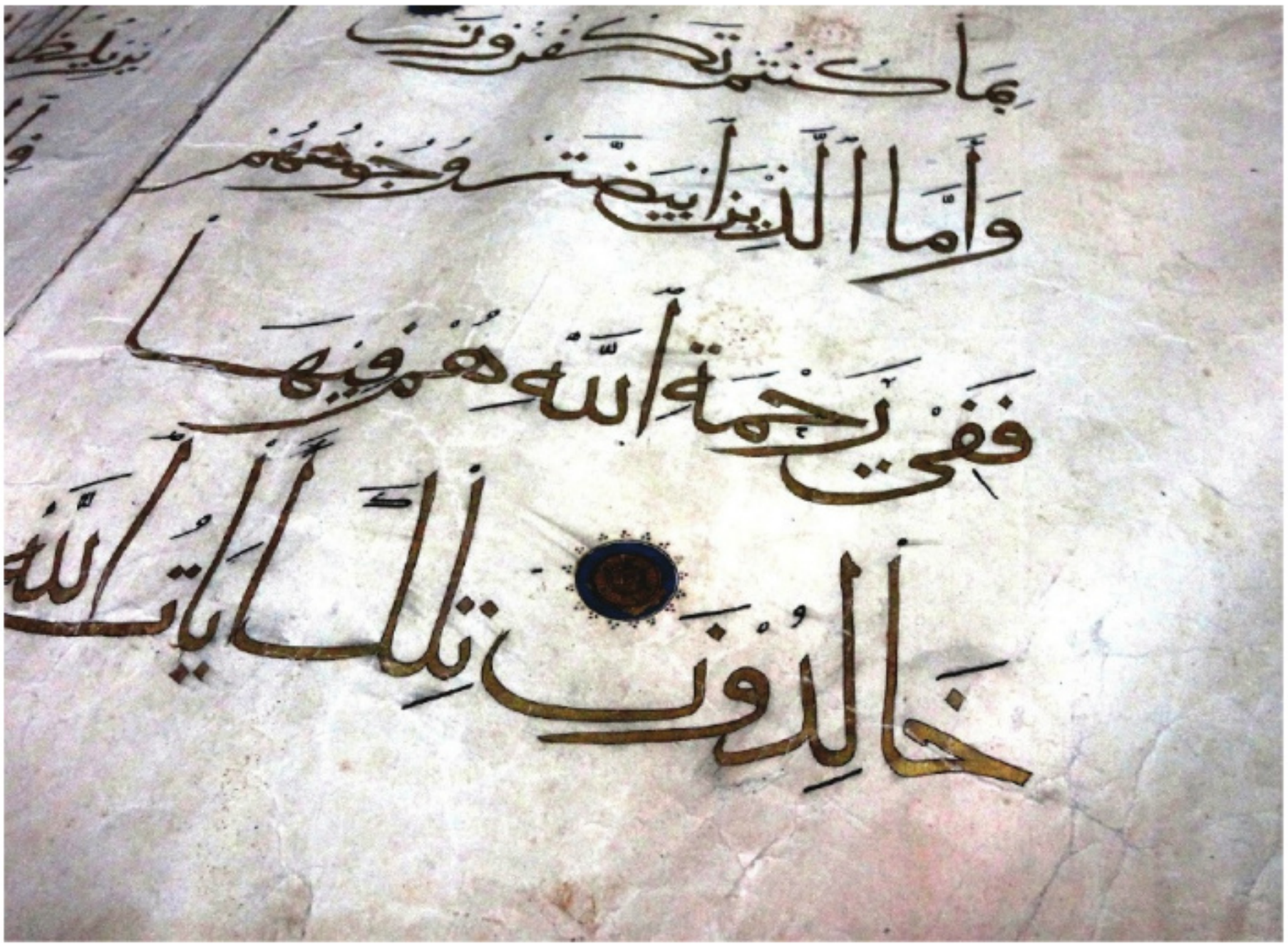

Ülkemizde "yazma eser" dediğimiz "el ile yazılmış" eserlerin toplandığı kütüphaneler mevcuttur. Bunlar Süleymaniye, Millî Kütüphane, Bayezıt, Hacı Selim Ağa, Millet, Selimiye, İnebey, Balıkesir Musasarrıf Ömer Ali Bey, Kastamonu, Konya, Ziya Bey, Hasan Paşa, Vahit Paşa, Erzurum, Yusuf Ağa, Ziya Gökalp, Raşid Efendi, Manisa ve Amasya Yazma Eserler Kütüphaneleridir.

Amasya Yazma Eserler Kütüphanesi zengin geçmişin en nadide eserlerini muhafaza etmesi yönünden günümüz entelektüelinin cazibe merkezi olmaya devam etmektedir. Bu kütüphane, Bayezid Camii Külliyesinin bir parçası olan II. Bayezid Medresesi binasında hizmet vermektedir.

Giriş eyvanıyla birlikte iki eyvanlı tek katlı, revaklı avlulu medreseler grubuna giren II. Bayezid Medresesi "U" biçimli bir plana sahiptir. Giriş cephesi dışında kalan cepheler öğrenci hücrelerinden oluşmakta ve hücre önlerinde revaklar yer almaktadır. Toplam on dört taş sütun üzerine oturmakta olan revakların sütun araları yuvarlak kemerlerle birbirine bağlanmış olup üzeri tonoz örtülüdür. Sadece ana eyvana geçiş olanağı veren revak kısmı kubbelidir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren Halk Kütüphanesi olarak hizmet veren ve yazma eserler için ayrılmış bir bölümü olan bina, son yıllarda "Yazma Eserler Kütüphanesi" hüviyetini almış ve araştırmacılara kapılarını açmıştır.

Kütüphanede şu an itibarı ile 6 bini aşkın yazma eser, 14 bini aşkın da eski yazı basma eser mevcuttur. Bu eserler her geçen gün artmaktadır; çünkü tüm Doğu Karadeniz'in tarihî kitapları bu kütüphaneye toplanmaktadır.

Bu kütüphanenin değeri yıllar geçtikçe çok daha fazla anlaşılacaktır. Amasya Üniversitesinde ilgili programlar çalışmalarını özellikle bu alanlara yoğunlaştırmış durumdadır. Kitapların yeniden tasnifi 2014 yılında Amasya Üniversitesi'nin katılımıyla yapılmıştır. Ancak, her kitabın ayrı ayrı içerik analizi ve fişlemesinin henüz gerçekleşememesi önemli

bir eksikliktir. Bu analiz yapıldığında pek çok eserin aslında farklı isimlerle o raflarda bulunduğu anlaşılacak ve Türk ilim dünyasına daha kolay hizmet edecektir. Bu kütüphanenin içindeki yüzlerce ciltlik eserler bir hazine hükmündedir. Pek çok mecmuanın sadece ismi Arapça diye Türk edebiyatı sahasına girmediği zannedilmiş ve içindeki pek çok Osmanlı Türkçesi bölümler karanlıkta kalmıştır. Kütüphane bu bâkir yönü ile geleceğin araştırmacılarını beklemektedir.

Tabii her tarihî kütüphanede olduğu gibi Bayezid Yazmalar Kütüphanesinde de tarihî değeri çok yüksek eserler mevcuttur.

Bunlardan en önemlisi, Hazret-i Osman Dönemi Kur'an'larından bir nüshadır. Bu Kur'an, Ali bin Muahmmed B. Yezd Hazret-i Ali B. Ebi Talip yazar ismi ve Ba01885 numarası ile kütüphanenin en değerli eseri kabul edilir. Bu Kur'an için her ne kadar Hazret-i Osman'ın kendi kullandığı Kur'an dense de bu bilgi doğru değildir. Eser Reyhanî hattı ile sonraki yüzyıllarda kaleme alınmıştır. Ancak dünyadaki en eski ve orijinal Kur'an'lardan birisi olduğu bilinmektedir.

Yine diğer bir orijinal Kur'an-ı Kerim, yazarı Osman B. Affan, numarası Ba01455 olarak kütüphanede dikkatleri çekmektedir. Sülüs hattı ile yazılan bu eser de dünya üzerindeki nadir Kur'an'lardan birisidir.

Mevlânâ'nın ünlü eseri Mesnevî'nin altı cildini tek ciltte toplayan II. Murad Dönemi eseri de ilgi çeken önemli hazinelerden birisidir. Bu eser 24 ayar altınla tezhiplenmiş, hattatı Ali Şaban bin Haydar'dır.

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN ve Amasya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Metin ORBAY Amasya Eski Eserler Kütüphanesinde bulunan eserleri incelerken...

Amasya'da uzun yıllar Şehzâde Mustafa'nın yanında hizmet veren Taşlıcalı Yahya Efendi Dukagin-zâde Yahya Bey'in Şah u Gedâ adlı Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eseri de bu kütüphanede meraklı gözlerle incelenmektedir. Nesih hattının en güzel örneklerinden bir olan eser, her yaprağında kuş ve bitki motifli bezemeleri ile farklı bir estetik güzellik sunmaktadır.

Bu kütüphanenin belki de en önemli yönü tüm Doğu Karadeniz'in, Artvin'den Sinop'a, bütün önemli yazma eserlerini bir araya getirmesidir. Şu anda üç bini aşkın yazma, iki bine yakın basma eseri bünyesinde bulunduran bu kütüphane, her gün yeni eserlerle beslenmektedir. Kitap sayısı her geçen gün artmakta ve ilim dünyasını şaşırtacak orijinal eserlerin gün yüzüne çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Mekân olarak İl Halk Kütüphanesiyle aynı binayı paylaşması kütüphanenin çözülmesi gereken en önemli sorunlarından biridir. II. Bayezid Medresesi olan bu mekânın sadece Yazma Eserler Kütüphanesi olarak geleceğe ulaşması Amasya'nın dileğidir.

Bir şehzadeler şehri olan Amasya'nın neden bu görevi ifa ettiğini anlamak için sadece Yazma Eserler Kütüphanesinin zenginliğine şahit olmak yeterlidir. Amasya Tarihi yazarı Hüsameddin Hüseyin'in adlarını tek tek saydığı medreselerin yadigârı olan kütüphanelerin kitapları ve onlara eklenmiş bağışlarla Amasya Yazmalar Kütüphanesi Amasya kadar zengin bir ilim, kültür ve sanat hazinesine sahiptir ve üniversitemizin ilgili bölümlerinin en önemli araştırma alanları arasındadır.

TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN YETİŞTİRMENİN SERENCAMI

Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK*

Türkiye öğretmen yetiştiren kurumların tarihi, bundan 168 yıl önce Dârülmuallimîn adı verilen erkek öğretmen okulunun İstanbul Fatih'te oldukça küçük sayılabilecek bir konakta, 40 öğrenciyle hizmete girmesiyle başlamıştır.

Osmanlı reformcularının, İmparatorluğun gerileme nedenlerinden biri olarak görüp kendi haline bıraktıkları yaklaşık sekiz yüz yıllık tarihî eğitim ve bilim geleneğinin temsilcisi olan medreselerin yanı başında inşa etmeye çalıştıkları yarı seküler Batı tipi eğitim sisteminin öğretmen ihtiyacını karşılamak için açılan bu mütevazi okul; bugün bazılarının öğrenci sayısı on bine yaklaşan yüz civarında eğitim fakültesini doğuran ulusal öğretmen yetiştirme sisteminin temel taşıdır. Bu dönemde Türkiye, çok önemli tarihî olaylara sahne olmuştur. Bunların en önemlileri, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü ve Modern Türkiye'nin doğuşudur. İmparatorluğun enkazı üzerinde yükselen Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş ve gelişim süreçlerinde de öğretmenlere stratejik bir rol yüklenmiştir. Kurucu önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e göre bu rol, milletin iki ordusundan biri olmaktır. "Maarif ordusu" olarak adlandırılan öğretmenler, yeni nesilleri öngörüldüğü gibi yetiştiremezse "asker ordusu"nun kazandığı zafer kalıcı olamaz. Hiç şüphesiz eğitim ordusunun bu görevi başarması, her şeyden önce öğretmelerin çağdaş meslekî yeterliklere sahip olacak şekilde yetiştirilmesine bağlıdır. Cumhuriyet hükümetleri bunu gerçekleştirmek için önemli girişimlerde bulunmuştur. Bu yazıda, söz konusu girişimlerin ne ölçüde başarılı olduğu, inşa edilen sistemlerin karakteristik özellikleri ana hatlarıyla ortaya konmaya çalışılacaktır.

TARİHÎ BİRİKİM

Dârülmuallimîn'in açıldığı tarihten beri Türkiye'de 37 farklı ad altında ve türde öğretmen yetiştiren kurum açılmıştır. Bunların öğretmen yetiştirdikleri alanların türüne göre dağılımında ilköğretim 1'inci kademeye öğretmen yetiştirenler ilk sırada (n= 14) yer almaktadır. Bu bulgu, Türkiye'de

*Marmara Üniversitesi

modern eğitimin gelişim sürecinin doğasıyla paralellik göstermektedir. Zira son yüz elli küsur yıldır ülkenin en önemli eğitim hedeflerinden biri, temel eğitimde okullaşmanın %100'e ulaşması olmuş; bu tercih öğretmen yetiştirmede de ilköğretime yönelik yatırımları öne çıkarmıştır. 21. Yüzyılın eşiğinde bu politik amaca ulaşıldığı söylenebilir.

Okul türü sayısına göre dağılımda ikinci sırada ise meslekî ve teknik eğitime öğretmen yetiştiren kurumlar (n=13) bulunmaktadır. Bu kategoriye giren kurumların Türkiye'nin tarım ekonomisinden sınaî ekonomiye geçiş yolunda kaydettiği ilerlemeye paralel olarak nicelik ve nitelik olarak geliştiği görülmektedir. Son yıllarda bu kurumların işlevsizleştiği, onların yerine belli bir teknik alanda lisans öğrenimini tamamlayanlardan öğretmen olmak isteyenlere pedagojik formasyon eğitimi verilmesinin daha doğru olacağı görüşü öne çıkmıştır. Bunun üzerine söz konusu fakültelerin kapatılmasına, yerlerine teknoloji fakültelerinin açılmasına karar verilmiştir. Böylece, teknik eğitime öğretmen yetiştirmede ardışık program yaklaşımına uygun yeni bir sisteme geçilmiştir.

Türkiye öğretmen yetiştirme tarihinin en önemli karakteristiklerinden biri de yukarıda sözü edilen sosyoekonomik değişme ve dönüşüm sürecinde köye özgü öğretmen yetiştiren kurumlar oluşturulmasıdır. Dünyadaki benzer modellerden de etkilenen bu kurumlardan köy enstitüleri, 20. Yüzyılın en büyük düşünürü ve teorisyenlerinden biri olan John Dewey'nin de takdirini kazanacak ölçüde başarılı olmuştur.

Kurum türü ve sayısı bakımından genel ortaöğretime öğretmen yetiştiren kurumlar üçüncü sırada gelmektedir. Yukarıda görüldüğü gibi, 1990'lı yıllara kadar, söz konusu kurumlar ortaöğretimin öğretmen ihtiyacını karşılayamamış, bu nedenle fen, edebiyat ve fen - edebiyat gibi alan fakültelerine de öğretmen yetiştirme görevi/yetkisi verilmiştir. Günümüzde ise eğitim fakülteleri mezunlarının dahi kimi zaman %90'lara varan bir bölümü MEB tarafından atanamamış; özel sektörde de kayda değer iş imkânları bulunamamıştır. Bu durum, söz konusu kurumların talebin çok üzerinde öğretmen yetiştirir bir hale geldiğini göstermektedir.

Sonuç olarak Türkiye zengin bir öğretmen yetiştirme tecrübesine sahiptir. Hiç kuşkusuz bu konuda fikir ve bilgi üreten yahut siyaset yapanlar için son derece değerli olan bu birikimin üzerinde durulması gereken bazı karakteristik özellikleri vardır. Bu özellikler üç maddede özetlenebilir:

1. Türkiye, Tanzimat'tan beri -eğitim fakülteleri örneğine benzer vakalar hariç- çağdaş öğretmen yetiştirme modellerini transfer etmeyi, uyarlamayı ve/veya geliştirmeyi başarmıştır.

2. Bu başarıya rağmen bu ülke, zaman zaman kurumsal kültür geleneğini/devamlılığını kaybetmiştir.

3. Bir buçuk asrı aşan tarihî süreçte öğretmen yetiştirme alanında yaşanan en büyük sorunlardan biri ve belki de en önemlisi niteliğin niceliğe feda edilmesi olagelmiştir.

Burada sözü edilen özellikler; yüzelli yılı aşkın bir süreye yayılan tarihsel birikimin, dönemin ileri felsefe, kuram ve modellerine sahip olma bakımından çağdaşlık; derin tarihî temellere, kurumsal kültür ve geleneğe sahip olma bağlamında kurumsallaşamama/geleneksizlik; ve nihayet kronik bir sorun olan nicelik–nitelik ikilemine vurgu yapmaktadır. Aşağıda Türkiye'nin alana ilişkin tarihî birikimi bu üç boyutta değerlendirilecektir.

ÇAĞDAŞLIK

Türkiye 165 yıllık öğretmen yetiştirme tarihi boyunca bu alanda gelişmiş ülkelerdeki gelişmeleri yakından izlemiş ve bunlardaki başarılı kurumsal modelleri ülkeye transfer etmede/uyarlamada oldukça büyük başarı göstermiştir. Burada iki boyutta başarıdan söz edilebilir:

1) Çağı yakalama
2) Model geliştirme/uyarlama.

Çağı Yakalama

Yalnız eğitimde değil başka pekçok alanda da Osmanlı Devleti, çağdaş gelişmeleri yakından takip etmiş ve bunları topraklarına transfer etmeye çalışmıştır. Spesifik olarak öğretmen okullarının açılması ve yapılandırılması, İmparatorluğun en başarılı olduğu alanlardan biri olmuştur. Mesela Bâb-ı Âli rüştiyelere öğretmen yetiştirmek için ülkenin ilk öğretmen okulu olan Dârülmuallimîn'i açtığın-

da (16 Mart 1848), Batı medeniyetinin merkez ülkelerinden dahi fazla geri kalmış değildi. Bu ülkelerde seküler/modern öğretmen okulları, Kilise başta olmak üzere farklı kurum ve grupların bir araya gelmesiyle ortaya çıkan gelenekçi cephenin sert direnişlerine ve/veya saldırılarına maruz kalmışlardı. Öyle ki, Belçika'da öğretmen koleji, ordunun himayesinde ayakta kalabilmişti.

1870'te ilk kız öğretmen okulu (Dârülmuallimât) açıldığında da Osmanlılar çağı yakalamış oluyordu. Peki, Osmanlılar çağı yakalamış idiyseler eğitim sorunları nereden kaynaklanıyordu? Cevap açık: Osmanlı medeniyet gelişim evreleri kronolojisinde merkez ülkelerinden oldukça geri kalmıştı; en önemlisi Batının Sanayi Devrimini önemli ölçüde tamamladığı Tanzimat Devri'nde Osmanlılar, sözü edilen ülkelerin geliştirdiği altyapıdan mahrum olarak modern bir üst yapıya sahip olmaya çalışıyordu. Bu tarihî çelişki her alanda vardı ve İmparatorluğun geleceğini karartan da buydu.

Model Geliştirme/Uyarlama

Tanzimat'tan itibaren Türkiye, Batıdaki gelişmeleri izleyip başarılı model ve uygulamaları uyarlamada ve/veya aynen almada oldukça başarılı olmuştur. Bu bağlamda en başarılı örneklerden biri Dârülmuallimîn-i Âliye - Yüksek Öğretmen Okulu geleneğidir.

Her şeyden önce şunu belirtmek gerekir ki Dârülmuallimîn-i Âliye ülkedeki Fransız etkisinin yansımalarından biridir. Zira, bu kuruma temel teşkil eden Dârülmuallimîn-i Kebîr'in kuruluş ilke ve esaslarını, teşkilât ve programını belirleyen Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (1869) Fransız sisteminden uyarlanmıştır. Bilhassa İkinci Meşrutiyet'in ilanını izleyen on yıl boyunca Paris'teki École Normalé de Superior bu kurumun şekillenmesinde başrolü oynamıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde Yüksek Öğretmen Okulu adıyla varlığını sürdüren bu kurum; bir taraftan 104 yıl ülkenin lise öğretmeni ihtiyacını karşılayan kurumları arasında en etkin ve saygın okul olarak tarihe geçerken diğer taraftan da bugün halen Batı ülkelerinde uygulanmakta olan iki öğretmen yetiştirme program yaklaşımını (ardışık program ve eş zamanlı program modelleri) hayata geçirerek Türkiye'ye bu alanda zengin bir birikim ve tecrübe kazandırmıştır.

Şüphesiz Türkiye üç eğitim kademesi ve farklı alanlarda öğretmen yetiştirmede de başka başarılı modeller geliştirmiştir. Bunların başında ilköğretmen okulları, eğitim enstitüleri (üç yıllık) ve köy enstitüleri gelmektedir. Maalesef Türkiye bu başarılı modellerden edindiği tarihî tecrübeden yeterince faydalanamamıştır. Bu durum, bir tür geleneksizleşmeyi / kurumsallaşamamayı beraberinde getirmiştir.

GELENEKSİZLİK/KURUMSALLAŞAMAMA

Türkiye öğretmen yetiştirmede Batının başarılı modellerini kendine uyarlamada gösterdiği başarıyı, gelenek oluşturmada yahut kurumsallaşmada gösterememiştir. Meselâ İkinci Meşrutiyet yıllarında Dârülmuallimîn-i Âliye'de uygulanan ardışık program modelinin Cumhuriyet Devri'nde devam ettirilememesi, bu program yaklaşımıyla ilgili bir geleneğin oluşumunu engellemiştir.

Son yıllardaki model arayışlarına kadar bu yaklaşım adeta unutulmuştur. Hâlbuki bu model günümüzde Batı ülkelerinde yoğun bir biçimde kullanılan ardışık modelin aynısıdır. İngiltere'de uygulanan 1 Pus Modeli, program tasarımı bakımından olduğu kadar, öğretim süresi (3+1=4 yıl) bakımından da Dârülmuallimîn-i Âliye'deki program deseniyle tam olarak örtüşmektedir. Kuzey Amerika ve AB ülkelerinde öğretmen yetiştirmede hakim yönelim, ardışık program modelinin giderek ulusal yaklaşım olarak benimsenmesi istikametindedir.

Cumhuriyet'in ilanının ardından Dârülmuallimîn-i Âliye'nin yeniden yapılandırılması suretiyle kurulan Yüksek Öğretmen Okulu'nda ise eş zamanlı program modeli kullanılmıştır. Günümüzde ABD başta olmak üzere birçok Batı ülkesinde uygulanmaya devam edilen bu model, söz konusu okulların 1978 yılında kapatılmasıyla birlikte uygulama dışı kalmış; onun yerini üç yıllık eğitim enstitülerinin üzerine kurulan yeni nesil yüksek öğretmen okullarında kullanılan kaynaşık program modeli almıştır.

Türkiye'de bu tarihî kırılmadan sonra, öğretmen yetiştirme alanında birçok sorun/tartışma yaşanmış ise de bunlar etrafında yapılan tartışmalarda yakın geçmişteki 54 yıllık tecrübe âdeta yok sayılmıştır. Böyle bir kurumsal hafıza fakirliği ile bir ülkenin tarihî devamlılığı/kültürü/gelenekleri olan yeni kurumlar inşa etmesi mümkün değildir.

Geleneksizlik/kurumsallaşamamaya bir başka örnek de üç yıllık eğitim enstitüsü modelinin 1978'den sonra unutulmuş olmasıdır. Öyle ki, ilköğretimin ikinci kademesine öğretmen yetiştiren bu kurumlar söz konusu tarihte kapatılınca yerine getirdikleri görev sahipsiz kalmıştır. 1997'deki yeniden yapılanma kapsamında aynı kademe/alanlara öğretmen yetiştiren ana bilim dalları kurulunca, söz konusu boşluk doldurulmuştur. Ancak, aradan geçen 20 yıllık geniş bir zaman dilimi, yaklaşık yarım yüzyıllık kurumsal kültürün, bugünkü nesle intikaline engel olmuştur. Köy enstitüleri başta olmak üzere başka bazı başarılı modellerin de kapatılmasıyla bu kurumsal birikim ve kültür de kaybolmuştur.

Geleneksizlik / kurumsallaşamamanın birçok olumsuz sonucu vardır. Bunlar arasında kurumsal kültürün yokluğunun yol açtığı kaynak ve zaman kaybı önemli bir yer tutmaktadır. Fakat, daha da önemli sonuçlardan biri tıkanan sistemi açmak üzere gerçekleştirilecek reformlar sırasında, geçmişte ülkenin uyguladığı modellerin benzerlerinin Batıdan ithal edilmesidir. Bunu önlemenin yolu, bu tür yapısal reformlar yapılırken çağdaş yönelimlerin yanı sıra ülkenin/dünyanın tarihsel tecrübesinin de değerlendirilmesinden geçmektedir.

NİCELİK – NİTELİK İKİLEMİ

Türkiye'de öğretmen yetiştirme politika ve uygulamalarını şekillendiren en önemli faktörlerden biri, öğretmen arzı ile talep arasında bir dengenin olmayışıdır. Tanzimat'tan 1990'lara kadar sınıf öğretmeni yetiştirme tarihinin en karakteristik özelliği, bu alanda birincil amacın, ilköğretimde bir türlü gerçekleştirilemeyen %100 okullaşma hedefine paralel olarak, öğretmen açığını kapatmak olmasıdır. Kimi zaman başka branşlarda -örneğin son yıllarda okul öncesinde- da görülen bu durum, bazen nicel hedefleri tutturmak uğruna niteliğin ihmal edilmesine yol açmıştır: Köy eğitmen kursları, mektupla öğretim, hızlandırılmış programlar, alan dışı öğretmen atamaları vd.

Günümüzde ise okullaşma hedeflerini tutturmaya yönelik kaygılar geri planda kalmıştır. Zira birkaç alanın dışında Türkiye, ihtiyaç fazlası öğretmen yetiştirir hale gelmiştir. Buna paralel olarak eğitim fakültelerinin birçok programında öğrenci kontenjanlarının personel, fizikî imkân ve araç – gereç durumuna göre çok yüksek olması da eğitimin kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Görüldüğü gibi Türkiye öğretmen yetiştirme alanında köklü bir geçmişe sahiptir. Bu geçmişe bakıldığında dünyadaki gelişmelerin yakından izlendiği, çağdaş yönelimlerin sisteme yansıtıldığı, buna paralel olarak başarılı modellerin geliştirildiği yahut aktarıldığı dikkati çekmektedir. Bununla beraber söz konusu başarılı modeller arasında kültür aktarımının sağlanamadığı, bu nedenle de alana özgü geleneklerin teşekkül edemediği görülmektedir. Bir buçuk asrı geçen köklü geçmişin bir başka karakteristik özelliği ise nicel faktörlerin şekillendirdiği uygulamaların niteliği erozyona uğrattığıdır. Son yıllardaki Pedagojik Formasyon Kursu uygulaması, bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu çerçevede Türkiye Cumhuriyeti'ni "ilelebet payidar" ve milleti "muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkaracak" nesilleri hazırlayacak öğretmenleri yetiştirmek için şu önlemlerin alınması gerekmektedir:

1) Öğretmen yetiştirme, devletin bekası için güvenlik kuvvetleri kadar önemlidir. Bu nedenle YÖK bünyesine faaliyet gösteren Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubunun yerine daha bağımsız ve etkin yeni bir kurul teşekkül ettirilmelidir. Bu kurulda yalnız MEB ve üniversitelerin değil, diğer paydaşların temsilcileri de bulunmalıdır.

2) Ulusal Öğretmen Stratejisi Belgesi yürürlüğe konmalıdır. Burada öğretmen yetiştirmenin ilke ve esasları kaydedilmelidir.

3) Bir Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sistemi kurulmalıdır. Bu yapılırken mevcut birikim ve altyapı değerlendirilmeli, alana özgü çağdaş yönelimler esas alınmalıdır. Öğretmenlik eğitimi öğretmen yetiştirmek için açılan kurumlar tarafından verilmeli, alan fakültesi ve yüksekokullarının mezunları da tezsiz yüksek programları vasıtasıyla sisteme entegre edilmelidir.

4) Öğretmen Eğitimi Kalite Güvence Sisteminin gelişimi sağlanmalıdır. Bunun için öğretmen eğitimi programlarının akreditasyonu cazip hale getirilmelidir.

UYUŞTURUCU İLE MÜCADELEDE

ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ VE KURUMLARARASI İŞBİRLİĞİ...

Prof. Dr. M. İ. Safa Kapıcıoğlu*

Uyuşturucuyla mücadele faaliyetlerine bilimsel olarak katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulunda YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç'ın katıldığı "Uyuşturucu ile Mücadelede Üniversitelerin Rolü ve Kurumlararası İşbirliği" toplantısı düzenlendi.

Toplantıya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Emniyet Genel Müdürlüğü, Yeşilay ve TÜBİTAK'tan yetkililer ve akademisyenler katıldı.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, yaptığı konuşmada uyuşturucu kullanımının aşağı yaşlara doğru indiğini belirterek uyuşturucuyla mücadelenin artık bir bilimsel boyutunun olması gerektiğini ifade etti.

* YÖK Başkan Vekili

Üniversitelerin toplumun huzuruna katkıda bulunan kurumsal yapılar olması gerektiğini dile getiren Saraç, uyuşturucu ile mücadelede de üniversitelerin bir rol üstlenmesi gerektiğini, bu konuda en önemli paydaşın da Sağlık Bakanlığı olduğunu, bakanlığın bu hususlardaki faaliyetlerine bilimsel olarak katkı sağlamanın üniversitelerin varlık sebebi olduğunu bildirdi.

Geçen yıl yayınlanan Dünya Uyuşturucu Raporu'na göre, 2013'te dünyada 15-64 yaş grubundaki her 20 kişiden birinin uyuşturucu kullandığı, yaklaşık 190 bin kişinin uyuşturucuya bağlı nedenlerden öldüğünün tahmin edilmektedir. Bu rakamlar sadece kayda geçenlerdir. Reel olanın ise bu rakamların çok daha üstünde olduğunu bilmekteyiz.

Uyuşturucu ile mücadelede her kurumsal yapının pozisyonunun olması gerekmektedir. YÖK'te düzenlenen bu toplantıdan çıkacak ve kurula düşecek karar alma süreçleri konusunda paydaşlarımıza sınırsız destek verilecektir. Toplantımızda, TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı Kütahya Milletvekili Vural Kavuncu da uyuşturucu bağımlılığı konusunda komisyonun çalışmaları hakkında bilgi verdi.

Uyuşturucu ile mücadelede, 2014'te Başbakanlık tarafından Uyuşturucu ile Mücadele İnisiyatifi ve Genelgesi yayımlanarak yeni bir döneme girildiğini belirten Kavuncu, genelge kapsamında Yüksek Kurul, Uyuşturucu ile Mücadele Kurulu, Taşra Kurulu, Teknik Kuruldan oluşan dörtlü bir şema oluşturulduğunu belirtti.

"Uyuşturucu ile Mücadele" Üniversite Müfredatına Giriyor...

Başta tıp fakültesi olmak üzere sağlık alanında lisans eğitimi veren programlar ile hukuk ve eğitim fakültelerinde ve gereken diğer lisans programlarının müfredatlarına uyuşturucu ile ilgili konuların eklenecektir.

Uyuşturucu ile mücadelede, "eğitim", "uygulama" ve "araştırma" boyutlarının hepsini ele alıyoruz.

Türkiye'de 23 Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi (AMATEM), 4 Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Eğitim ve Destek Merkezi (ÇEMATEM) ayrıca 26 da ayaktan tedavi merkezinde hizmet vermektedir.

Özellikle istihdam edilecek personele yönelik lisans ve lisansüstü programların neler olabileceği konusunda paydaşlarımızla görüş alışverişinde bulunuyoruz.

İş İmkânları için İŞKUR Üniversitelerle İşbirliği Yapacak!

Toplantıda AMATEM ve ÇEMATEM gibi merkezlerde çalışanların teşvik edilmesi konusunda başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarca birlikte birçok tedbirler alınmaktadır.

Yeşilay ve TÜBİTAK'ın yapılacak bilimsel çalışmaları, faaliyetleri ve özellikle uyuşturucu ile mücadele konusunda yapılacak Ar-Ge ve bilimsel faaliyetleri desteklemek üzere çeşitli fonlarının olduğu ve üniversitelerde yapılacak faaliyetleri projelerle desteklemek üzere hazırız. Ülkemizde yeni kurulmakta olan sosyal uyum merkezlerinin yine üniversitelerin katkısıyla yapılandıracağız.

BÖLGESEL KALKINMA ODAKLI MİSYON FARKLILAŞMASI VE İHTİSASLAŞMASI PROJESİ KAPSAMINDA

PİLOT YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI BELİRLENDİ

Prof. Dr. Hasan MANDAL*

Başkanlığımız tarafından koordine edilen ve Kalkınma Bakanlığımızla birlikte eşgüdüm halinde yürütülen "Üniversitelerimizin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması" temalı proje çalışması kapsamında, 5 pilot üniversitenin belirlenmesine yönelik değerlendirme süreci tamamlanmış ve sonuçları 18 Ekim 2016 tarihinde, 2016-2017 Yükseköğretim Akademik Yılı Açılış Töreninde Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanmıştır.

Bu kapsamda;

- **Bingöl Üniversitesi;** tarım ve havza bazlı kalkınma alanında,
- **Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi;** hayvancılık alanında,
- **Düzce Üniversitesi;** sağlık ve çevre alanında,
- **Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi;** tarım ve jeotermal alanında,
- **Uşak Üniversitesi;** tekstil, dericilik ve seramik alanında bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşması projesinin pilot yükseköğretim kurumları olarak belirlenmiştir.

Bu Aşamaya Nasıl Gelindi?

Üniversitelerin hem bulundukları bölgeye olan katkılarını arttırmak hem de belirli alanlarda ihtisaslaşmaya teşvik etmek amacıyla özellikle 2006 yılı sonrasında kurulmuş olan yükseköğretim kurumlarına yönelik "Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması" çalışması Haziran 2015'te YÖK ve Kalkınma Bakanlığının işbirliğiyle başlatılmıştır.

Çalışma kapsamında, 2015 yılı Haziran ve Ağustos aylarında Bingöl ve Ordu'da ilgili Üniversitelerin Rektörlerinin katıldığı bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiş; bu kap-

*YÖK Başkan Vekili

samda ilgili Üniversite Rektörlerinin görüşleri alınmış ve proje çalışmaları başlatılmıştır. Bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşmasını hedefleyen bu proje kapsamında teşvik amaçlı 5 pilot üniversite belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu sürecin ilgili paydaşlarla sistematik ve sürdürülebilir şekilde yürütülmesine ve izlenmesine yönelik olarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının koordinasyonunda bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyonda YÖK'ün dışında, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı temsilcileri ile konusunda uzman öğretim üyeleri yer almıştır.

9 Haziran 2016 tarihinde ilgili Üniversite Rektörleri ile Yükseköğretim Kurulu'nda toplantı gerçekleştirilmiş ve sonrasında "Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması" çalışmasında pilot üniversite olarak yer almak isteyen üniversitelerden niyet beyanları talep edilmiştir.

Niyet beyanında bulunması beklenen 2006 yılından sonra kurulan 40 üniversitenin, 24'ü bu süreçte yer alma isteklerini Senato Kararları ile birlikte iletmiş ve bu 24 üniversite, Komisyon tarafından belirlenen 3 ana kategoride "Bölgenin Mevcut Durumu, Üniversitenin Potansiyeli, Bölge-Üniversite İlişkisi", birçok parametre dikkate alınarak ve bölgesel normalizasyon çalışmaları da yapılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonrasında 15 aday üniversitenin yer aldığı bir liste oluşturulmuştur.

Belirlenen bu 15 üniversiteden, bölgesel kalkınma odaklı olarak öz değerlendirme raporlarını hazırlamaları ve 19 Eylül 2016 tarihine kadar YÖK'e iletmeleri bildirilmiş, aday olarak belirlenen 15 üniversiteden 12'si raporunu Komisyona iletmiştir.

Raporlar, Komisyon tarafından ayrıntılı olarak incelenmiş, 10 Ekim 2016 tarihinde ilgili 12 Üniversite Rektörü ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında bir araya gelinmiş ve her bir Üniversite Rektörü ile ayrı ayrı uzun mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Bu değerlendirmeler sonrasında; Bingöl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi belirlenen alanlarda bölgesel kalkınma odaklı pilot üniversite olarak belirlenmiştir.

Sürecin Bundan Sonraki Aşaması Nasıl Yürütülecek?

Sürecin bundan sonraki aşamasında, seçilen 5 pilot üniversitenin içinde bulundukları bölgenin kalkınma odaklı gelişimine yönelik olarak belirlenen alanlarda önerecekleri projeleri Komisyon tarafından ayrıntılı olarak değerlendirilecek ve YÖK'ün koordinasyonunda belirlenecek yöntemle desteklenecektir.

Araştırma Odaklı Misyon Farklılaşmasına Yönelik Yeni Çalışma Daha Başlatıldı

Yeni YÖK olarak yükseköğretim sistemimizin kalite ve ihtisaslaşma odaklı gelişimi sürecine büyük önem verdiğimiz "Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması" çalışmasının başarı ile gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda Sayın Cumhurbaşkanımızın yönlendirmesi ile araştırma odaklı misyon farklılaşmasına yönelik ikinci bir çalışma daha başlatılmıştır. Bu çalışma da aynı yöntemle sistematik olarak çalışılacak ve en kısa sürede sonuçlandırılacaktır.

YÖK'TEN KEŞMİR VE KOSOVA'YA UZANAN DOSTLUK ELİ

Prof. Dr. Rahmi ER*

YÖK, yabancı öğrencilere kendi ülkelerinde iş garantili öğrenim bursu verilmesi projesini hayata geçirerek bu yöndeki uygulamasını Azad Keşmir ve Kosovalı öğrencilerle başlattı.

YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç, YÖK üyeleri ve rektörlerden oluşan bir heyetle, 14-15 Nisan 2016 tarihlerinde yükseköğretim ve bilimsel araştırmalar alanında işbirliğini geliştirmeye yönelik görüşmelerde bulunmak ve bu yönde uluslararası işbirliği anlaşmasını imzalamak üzere Pakistan'a resmi bir ziyarette bulunmuş, bu çerçevede ayrıca Azad Jammu ve Keşmir Bölgesini de ziyaret etmişti.

Yapılan temaslar sonucu, "Yeni YÖK" olarak yaşama geçirilmesi tasarlanan ve mezuniyet sonrasında kendi ülkelerinde çalışma koşulunu esas alan "yabancılara yönelik öğrenim bursu" uygulamasının, ilk olarak Azad Jammu & Keşmir Üniversitesinin akademik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik başlatılması uygun görüldü ve ilk etapta 5'i lisans 7'si doktora olmak üzere toplam 12 öğrenim bursu tahsis edildi.

*Ankara Üniversitesi

YÖK'ün gerçekleştirdiği bu ilk uygulama ile YÖK bursunu almaya hak kazanan Keşmirli öğrenciler, Azad Jammu & Keşmir Üniversitesinde düzenlenen ve aralarında Azad Keşmir Başbakanı Raja Muhammad Farooq Haider Khan, Pakistan Yükseköğretim Kurulu (HEC) Başkanı Prof. Dr. Mukhtar Ahmed ve T.C. Pakistan Büyükelçisi Babür Girgin'in de bulunduğu üst düzey yöneticilerin katıldığı bir törenle Türkiye'ye uğurlandılar.

Hukuk, işletme, elektrik ve elektronik mühendisliği, bilgisayar mühendisliği ve sınıf öğretmenliği alanlarında İngilizce, Türkçe veya İngilizce-Türkçe eğitim görecek olan bu öğrenciler, yapılan ikili anlaşmalar gereği, mezuniyetleri sonrasında kendi ülkelerine dönecekler ve Azad Jammu & Keşmir Üniversitesinde istihdam edilerek mecburi hizmetlerini yerine getirecekler.

> Bu uygulamanın bir benzeri, YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç ile Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanı Prof. Arsim Bajrami arasında 14 Haziran 2016 tarihinde Kosovada imzalanan bir protokolle, Türk soylu Kosovalılara da sağlandı.

2016-2017 öğretim yılında, mezuniyetleri sonrasında Kosova'ya dönüp istihdam edilmek koşuluyla Türk soylu 20 Kosovalıya lisans öğrenim bursu tahsis edildi. Oluşturulan ortak komisyon marifetiyle belirlenen bursiyerler, tıp, diş hekimliği, eczacılık, veteriner hekimlik, hukuk, mimarlık ve mühendislik alanlarında lisans programlarına yerleştirilmiş olup, mezuniyetleri sonrasında mecburi hizmet yükümlülüklerini ülkelerinde çalışarak yerine getirecekler.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULUNUN ERASMUS + PROJESİ, "TURQUAS"

Prof. Dr. Tuncay DÖĞEROĞLU

Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA) reformlarının uygulanmasını teşvik etmek, kolaylaştırmak ve içselleştirilmesini sağlamak üzere Erasmus + Programı kapsamında 2016 yılında Üye Ülkeler ve Aday Ülkelere yönelik EACEA/28/2016 referans numaralı proje çağrısı yayınlamış olup, ilgili ülkenin yalnızca "Yükseköğretim Otoritesinin" başvurabildiği bu özel proje çağrısına, Yükseköğretim Kurulu olarak yapılan proje başvurusu yüksek bir değerlendirme puanıyla kabul edilmiştir.

Söz konusu projenin hazırlık ve yazım süreci Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Akademik Değişim Destek ve Lisans Tamamlama Birimi, Denklik Birimi ve Uluslararası İlişkiler Birimi ile Kalite Kurulu'nda görevli uzman ve yöneticilerin işbirliği ile tamamlanmıştır.

Yakın zamanda yürürlüğe giren Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği ile Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Yönetmeliği'nin gereklerini yerine getirmek üzere önemli bir motivasyon aracı olarak gördüğümüz Türk Yüksek Öğretim Sisteminde Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeniliklerinin Uygulanması ve bu Uygulamaların Sürdürülebilirliği başlıklı, kısa adı "TURQUAS" olan bu projenin iki yıl içinde tamamlanması planlanmaktadır.

Bu Projenin;

- Yükseköğretim kurumlarımızda kalite güvencesine ilişkin farkındalığın arttırılması ve kalite kültürünün yaygınlaştırılması ve içselleştirilmesinin sağlanması,
- Yükseköğretim kurumlarında kurumsal dış değerlendirme sürecinin yaygınlaştırılması
- Program akreditasyonuna yönelik sürecin tüm alanlara yayılımının sağlanması,
- Öğrenim ve öğretim süreçlerinin kalite odaklı İyileştirilmesi,
- Yükseköğretim kurumlarında AKTS ve Diploma Eki (DS) uygulamasının yaygınlaştırılması ve konu kapsamındaki farkındalığın arttırılması,
- Yükseköğretim kurumlarının tanınması ve diploma denklik süreci ve prosedürlerine ilişkin yükseköğretim kurumlarında iyileştirme ve farkındalık yaratılması,
- Derece ve kredi sistemi, ortak kalite güvencesi standartları, hareketlilik ve ortak diploma programları için işbirliği olanaklarının arttırılması ve sürecin yaygınlaştırılması
- Yükseköğretimden mezun olanların istihdam edilebilirliğinin teşvik edilmesi ve
- Yükseköğretim sisteminin dezavantajlı grupları da (engelliler, göçmen çocuklar vb.) içine alacak şekilde kapsayıcılığının arttırılması konularında önemli bir katkı sağlaması beklenmektedir.

Ayrıca, bu projenin, yükseköğretim sistemimize ilişkin hedeflerin Avrupa Yükseköğrenim Alanı (EHEA) hedefleriyle örtüşmesinin sağlanması, Bologna Sürecine dahil bir ülke olarak 2018'e kadar mutlaka tamamlamamız gereken eylem ve raporlandırmalara katkı sağlaması ve daha da önemlisi sürdürülebilir bir yükseköğretim kalite güvence sisteminin kurulması ve bu sürecin içselleştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA İNGİLİZCE: BİR DURUM ANALİZİ

Ayşen Güven*

British Council'ın TEPAV ile saha çalışmasını birlikte yürüttüğü 400 öğretim elemanı ve 4300 öğrenciyle yapılan anketler, 65 ders gözlemi, 350'den fazla öğretim elemanının yer aldığı odak grup çalışmaları ve üst düzey yöneticilerle gerçekleştirilen 72'den fazla mülakattan beslenen rapor, pek çok soruyu gündeme getirmekle kalmıyor, aynı zamanda Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında İngilizce öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin sahip olduğu güçlü yönleri ortaya koyuyor ve karşılaştıkları zorlukları ele alıyor. Dahası, Türk üniversitelerinde gerçekleştirilen ve yükseköğretimde İngilizce dili öğretimini iyileştirme taahhüdünü açıkça ortaya koyan çok sayıdaki başarılı girişimi de gözler önüne seriyor.

Araştırmanın amacı iki geniş kapsamlı soru ile belirtilmiştir: Türkiye'nin devlet ve vakıf üniversitelerinde yükseköğretim programları öncesinde ve esnasında hangi koşullarda İngilizce eğitimi veriliyor ve bu koşullar nasıl iyileştirilebilir? Temel araştırma sorularını geniş bir yorumla ele alan araştırmacılar İngilizce öğretimini birbiriyle ilişkili uluslararası bağlam (küreselleşme), ulusal bağlam (eğitim dili) ve kurumsal bağlam (İngilizce eğitimi ve eğitim dilinin İngilizce olması) altında inceledi.

Rapor, ülkenin ulusal ve uluslararası gelişim hedeflerine ulaşmada İngilizce'nin hangi içerikle, nasıl ve neden yükseköğretimde öğretilmesiyle ilgili önerilerde bulunuyor.

Raporda öne çıkan öneriler:

1) Uluslararası bağlam

Rapor son yıllarda Türkiye'nin niceliğe odaklanarak üniversite eğitimi alan öğrenci sayısını çok büyük ölçüde artırdığına dikkat çekiyor ve Türk hükümetinin Rusya, Çin, Hindistan ve Güney Kore gibi diğer G20 ülkelerinde olduğu gibi üniversitelerin kalitesini artırmaya yönelik projeler başlatması gerektiği yönünde tavsiyede bulunuluyor. Türkiye'deki üniversitelerin yabancı öğrenciler tarafından tercih edilmiyor olması ve küresel endekslerde alt sıralarda yer alması bulgularından yola çıkarak, üniversitelerin kalitesini ve sıralamadaki yerini yükseltmeye yönelik projelerin geliştirmesi gerektiğine vurgu yapıyor.

Uluslararası bağlamda iki öneri ön plana çıkıyor:

Araştırma üniversitelerinin desteklenmesi: Rapor Türkiye'deki üniversitelerin küresel sıralamalarda ilk 200'de yer alan yüksek kalitede araştırma üniversiteleri belirleme ve destekleme amaçlı bir projenin geliştirilmesi ve finanse edilmesi yönünde tavsiyede bulunuyor. Bu sayede, Türkiye'nin en iyi üniversitelerinin sıralamadaki yerlerini korumaları ve yükseltmelerine sağlayabileceğine değiniyor. Aynı zamanda akademik kadronun İngilizce yeterlilik düzeyinin de iyileştirilmesini gerektiğine dikkat çekiliyor. İngilizce seviyesinin iyileştirilmesin şu imkanları doğuracağına değiniyor:

- Uluslararası araştırma işbirliklerinin kurulması
- Araştırma yayınları ve bu yayınların yaygınlaşması

* British Council Türkiye İngilizce Direktörü

• Yeni lisansüstü programların geliştirilmesi
• Türk dilleri/Türkçe konuşulan bölge dışından daha fazla yabancı öğrenci çekilmesi
• Yabancı eğitimci çekilmesi

Araştırma konusunda faal olmayan üniversitelerin desteklenmesi

Bir diğer öneri, URAP sıralamasında şu anda ilk 1.000'in dışında kalan çok sayıda üniversitede öğretim, araştırma ve kaynak kalitesini iyileştirilme amaçlı bir projenin geliştirilmesi ve finanse edilmesi. Bu tarz bir projenin, bu üniversitelerin akademik kalitesini ve araştırma kapasitesini iyileştirmeyi amaçlayacağına değiniliyor. Bu durumun akademik kadronun İngilizce yeterlilik seviyesinin daha da iyileştirilmesini gerektireceğine, İngilizce akademik kaynaklara erişimi kolaylaştırarak Türkçe dilinde eğitim ve araştırma kalitesini de arttıracağına vurgu yapılıyor.

2) Ulusal bağlam: Eğitim Dili

Ulusal bağlamda eğitim dili Türkçe (EDT) olan programlara daha çok yoğunlaşılması, itibar edilmesi ve kaynak sağlanması öneriliyor. Eğitim dili İngilizce (EDİ) programların kademeli olarak müfredattan çıkarılması yerine, paralel EDT programlar açılması (Türkiye'nin kimi üniversitelerinde yapılmaya başlandığı şekilde) ve öğrencilere programlara erişim imkanı verilerek, yerine, paralel EDT programlar açılması (Türkiye'nin kimi üniversitelerinde yapılmaya başlandığı şekilde) ve öğrencilere programlara erişim imkanı verilerek, değerlendirmenin bir ya da her iki dilde yapılması öneriliyor. Paralel EDT-EDİ modelinin mevcut çift dilde uygulanan programlardan daha uygun maliyetli olacağına vurgu yapılıyor.

3) Kurumsal bağlam: Dil eğitimi

Raporda kurumsal dil eğitimi bağlamında üç alanda sistemsel değişiklik önerilmektedir:

• Uygunluk ve standartlar: Hazırlık sınıfları isteğe bağlı olmalı ve normalde yalnız EDİ programların öğrencilerine açık olması. Hazırlık okullarına hem girişte, hem de mezuniyette uygulanan alt sınırlar yükseltilmeli ve dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dört becerinin birden değerlendirmeye alındığı geçerli sınavlar yoluyla değerlendirilmesi, böylelikle standartların karşılanması ve korunması sağlanması. Bu standartları karşılamayan öğrenciler, EDT programlarına ya da üniversitelere geri yönlendirilmesi.

• **Müfredat:** Müfredatın odağı, Genel Amaçlı İngilizceden (GAİ) öğrencilerin akademik uzmanlık alanlarına özel ihtiyaçları karşılayacak şekilde özelleştirilmesi gerektiği. Lisans eğitiminin son yılında, iş arayanlar için seçmeli Mesleki İngilizce (MİI) dersi verilmesi. Tüm bu programların müfredatının eksiksiz bir ihtiyaç analizi temelinde hazırlanması.

• **Dağılım:** Kredili İngilizce dil dersleri, lisans ve lisansüstü programların her aşamasında devam ettirilmesi ve bu derslerin tüm EDİ öğrenciler için zorunlu, EDT öğrenciler için ise seçmeli olması önerilmektedir.

4) Departmansal bağlam: İngilizce öğretimi

İngilizce öğretim elemanları, bir kalite güvencesi ve akreditasyon planı kapsamına alınarak, mesleki gelişim fırsatlarına daha fazla erişim sağlayabilmelidir. Özellikle de şu iki temel alanda eğitimler verilmesi önerilmektedir:

Akademik Alanda İngilizce (AAİ): Tüm İngilizce öğretim elemanları AAİ alanlarında kısa süreli, yoğun bir eğitim programına katılmalı ve her üniversiteden seçilecek öğretmenlere, kimi üniversitelerin uzaktan sağladığı gibi daha uzun dönemli eğitimler verilmelidir.

Konuşma becerilerinin öğretilmesi: Tüm öğretim elemanlarına, öğrenciler arası etkileşimi, konuşmayı ve dili kullanmayı dersin her aşamasına katma ve dahil etme konusu vurgulanmaktadır.

5) Departmansal bağlam: Eğitim Dili İngilizce

Araç dilin İngilizce olduğu eğitimde yaklaşım, çoğu Avrupa ülkesindeki gelişmeler paralelinde, EDİ'den Dil ve İçerik Bütünleştirilmiş Eğitim'e (DİBE) kaydırılmalıdır.
EDİ akademisyenleri çeşitli eğitimlere tabi tutularak, öğrenimi kolaylaştıracak dizi dil ve teknoloji odaklı stratejiler benimsemeleri ve bu sayede öğrencilerinin öğreniminde daha fazla sorumluluk almaları sağlanmalıdır.

Genel olarak rapor, üniversitelerin çoğunda, öğrencilerin ihtiyaçları ve müfredatın birbiriyle örtüşmemesi sorununu yaşadığına dikkat çekiyor. Bu konunun da öğrencilerin ve öğretim elemanlarının motivasyonunun düşmesine neden olduğunu vurguluyor.

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ERDAL PANAYIRCI'YA

IEEE ICC 2016 EN İYİ MAKALE ÖDÜLÜ

Üniversitemiz Mühendislik Fakültesi, Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Erdal Panayırcı, IEEE'nin telekomünikasyon alanındaki en prestijli konferansı olarak kabul edilen International Conference on Communications (ICC)'de En İyi Makale Ödülü almaya hak kazandı. Bu ödüle "Çok Girişli - Çok Çıkışlı Görünür Işıkla Haberleşme Sistemleri İçin Genelleştirilmiş LED İndis OFDM Modülasyonu" (Generalized LED Index Modulation Optical OFDM for MIMO Visible Light Communications Systems) başlıklı makalesi ile layık görüldü.

> "Yılda bir kez yapılan bu konferansa yaklaşık 3500 makale sunulmakta ve bunlardan yalnız 750 tanesi sözlü sunum için kabul edilmektedir. Kabul edilen bu makaleler arasından da, saygın araştırmacılardan oluşan bağımsız bir Seçim Kurulu, gerek makalenin hakem puanlarını ve gerekse güncelliğini göz önüne alarak, En İyi Makaleyi belirlemektedir."

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

OTİZMLİ ÇOCUKLAR İÇİN "ÖZEL EĞİTİM" PROJESİ

Uludağ Üniversitesi, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Bursa Ticaret ve Sanayi Odası iş birliğinde 2015-2016 eğitim, öğretim yılında Baha Cemal Zağra Otistik Çocuklar İş ve Eğitim Merkezi'nde "Özel Eğitim Projesi" yürütüldü. Proje kapsamında Uludağ Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü akademisyenleri Otizmli çocukların öğretmenlerine ve ailelerine bir yıl süre ile eğitim verdiler ve danışmanlık sağladılar. Bu süreçte 250 öğrenci, 162 öğretmen ve 130 aile yaklaşık 750 saatlik bir hizmet aldı. BTSO Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Burkay, UÜ Rektörü Prof. Dr. Yusuf Ulcay, BTSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Ferudun Kahraman, UÜ Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Muammer Demirel, eğitmenler, öğrenciler ve veliler bir yılın sonunda düzenlenen kapanış töreninde bir araya geldiler. Kapanış töreninde proje sağlayıcıları ile projeden yararlanan öğretmen, veli ve öğrenciler Özel Eğitim Projesinin amacına ulaştığını dile getirdiler.

> "Özel Eğitim Projesi Eylül 2015'te hizmet içi eğitimle başladı. Okulda görev yapan tüm öğretmenler eğitim öğretim dönemi başlamadan önce 1 haftalık yoğun bir ön eğitimden geçtiler. Bu eğitimde otizmli çocuklarda problem davranışlar ve bu davranışlarla başa çıkabilme, otizmli çocuklara beceri öğretimi, aile danışmanlığının nasıl olması gerektiği ve akademik becerilerin öğretimine ilişkin bilgiler sunuldu."

Eğitim öğretim döneminin başlaması ile birlikte eğitim veren akademisyenler okuldaki tüm öğretmenlere daha iyi hizmet verebilmek adına sayıca eşit şekilde gruplara ayrıldılar. Her bir akademisyenin grubunda yaklaşık 22 öğretmen bulunmaktaydı. Her hafta düzenli şekilde eş zamanlı olarak öğretmen eğitimleri bir yıl süre ile sürdü. Bu eğitimlerde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar, sınıf düzenlemeleri, öğretim sürecinde yaşanan olumsuzluklar, öğrencinin problem davranışlarıyla başa çıkma yolları ve veriye dayalı eğitim uygulamaları gerçekleştirildi. Topluca yapılan öğretmen eğitimleri devam ederken aynı zamanda sınıf içi gözlemler de yapıldı. Akademisyenler kendi gruplarındaki öğretmenlerin sınıfında yerinde inceleme yaparak geri bildirim sağladılar. Otizmli öğrencilerin parmak ısırma, kendine tokat atma, uygunsuz yere tuvaletini yapma, çığlık atma, servisten okula ya da sınıftan atölyelere geçerken yaptıkları birçok problem davranış üzerinde bir yıla yakın yoğun bir eğitim gerçekleştirildi. Bir yılın sonunda üstesinden gelinen birçok problemin en aza indirilmiş ya da ortadan kaldırılmış olması akademisyenlerimizin olduğu kadar öğretmenlerimizin de başarısıdır.

Öğretmen eğitimleri sırasında proje sürecinde aynı zamanda aile eğitimleri de sürdürüldü. Her bir akademisyenimiz beş hafta süre ile aile eğitimi verdiler. Okulun konferans salonunda öğretmen eğitimleri sonunda ailelerle buluşan akademisyenlerimiz her bir ailenin güncel sorunlarını dinlemiş ve çözüm önerileri getirmişlerdir. Bu süreçte öğrenci başarısının yakalanabilmesi için ailelerin öğretmenlerle iletişimde olmasının öneminden bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra ailelerin evde ve okul dışındaki toplumsal alanlarda çocuklarıyla yaşadıkları sorunlar en aza indirilmeye çalışılırken aynı zamanda beceri öğretimi, iletişim alanlarında da eğitimler verilmiştir.

> “Yoğun talep gören projenin 2016-2017 eğitim öğretim yılı için uzatılması planlanmaktadır.”

GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ'NE

ELEKTROMANYETİKTE ÜSTÜN BAŞARI ÖDÜLÜ

Prof. Dr. Leopold B. FELSEN Vakfı'nın (Boston, ABD) 2007 yılından beri her yıl dünyadaki Türk araştırmacılara vermekte olduğu Elektromanyetikte Üstün Başarı Ödülü'nün 2016 yılı sahipleri açıklandı. Gebze Teknik Üniversitesi (GTÜ) Elektronik Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Serkan Aksoy danışmanlığındaki doktora öğrencisi Arş. Gör. Mehmet Burak Özakın bu ödüle layık görüldü. Elektromanyetik alanda üstün nitelikteki araştırmaları ile öne çıkan öğrenci ve araştırmacılara verilmekte olan ödül, araştırmacının elektromanyetik alanda bugüne kadar yaptığı genel çalışmaların değerlendirilmesi sonucu verildi.

Prof. Dr. Serkan Aksoy danışmanlığında yüksek lisans ve doktora eğitimi gören Mehmet Burak Özakın'ın akademik çalışmaları ve bilgi birikimi temel olarak, dalga denklemi ve Maxwell Denklemleri'nin zaman uzayında analitik ve sayısal yöntemlerle çözümü üzerinedir. Özel olarak bilimsel çalışmalarında Finite-Difference Time-Domain (FDTD) yöntemi üzerine odaklanmıştır. Bu kapsamda, içerik ve kapsam olarak farklı olan klasik FDTD, Recursive Convolution FDTD (RC-FDTD), Quasi-Static FDTD (QS-FDTD), Moving-Window FDTD (MW-FDTD), Alternating Direction Implicit FDTD (ADI-FDTD) ve Pseudo Spectral Time-Domain (PSTD) yöntemlerini matematiksel ve sayısal olarak geliştirme, kodlama ve elektromanyetik problemlere uygulama yetkinliğine sahip olmuştur. Elektromanyetik bilimine katkı sağlayabilmek için elde ettiği bu bilgi birikimini kullanarak uluslararası SCI index'de yer alan dergilerde yayımlanmış dört adet tam metin makalesi, iki adet yayımlanmış makalelere karşı yorum ve düzeltme makalesi ve dergiye gönderilmiş karar bekleyen makaleleri bulunmaktadır. Aynı zamanda ulusal ve uluslararası bilimsel konferanslarda sunduğu çalışmaları vardır. Tam metin makalelerinin üç tanesi, konferans bildirilerinin iki tanesi yüksek lisans ve doktora tezinden ve dahi birbirinden bağımsızdır. Yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarında QS-FDTD ve ADI-FDTD yöntemlerini kullanarak elektromanyetik indüksiyon (metal detektörü) problemi üzerine yoğunlaşmıştır. Ayrıca TÜBİTAK destekli 1001 projesi kapsamında araca monteli Yere Nüfuz Eden Radar, YNR, (Ground Penetrating Radar, GPR) sisteminin modelleme ve simülasyon çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Bu konuda yaptığı simülasyon çalışmalarına ait örnek gösterimler resimlerdeki gibidir.

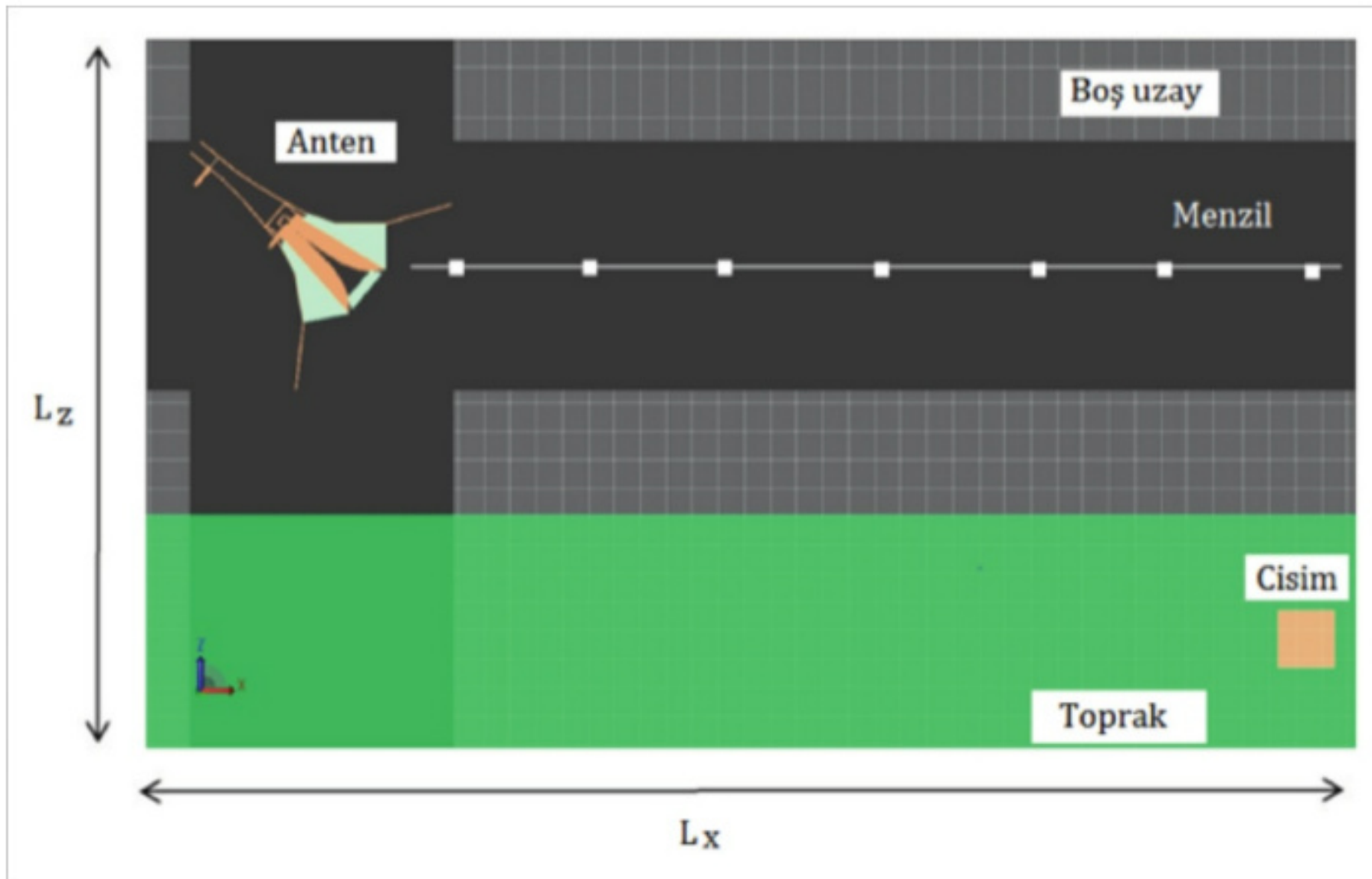

Araca Monteli YNR projesi kapsamında oluşturulan bir problem uzayı.

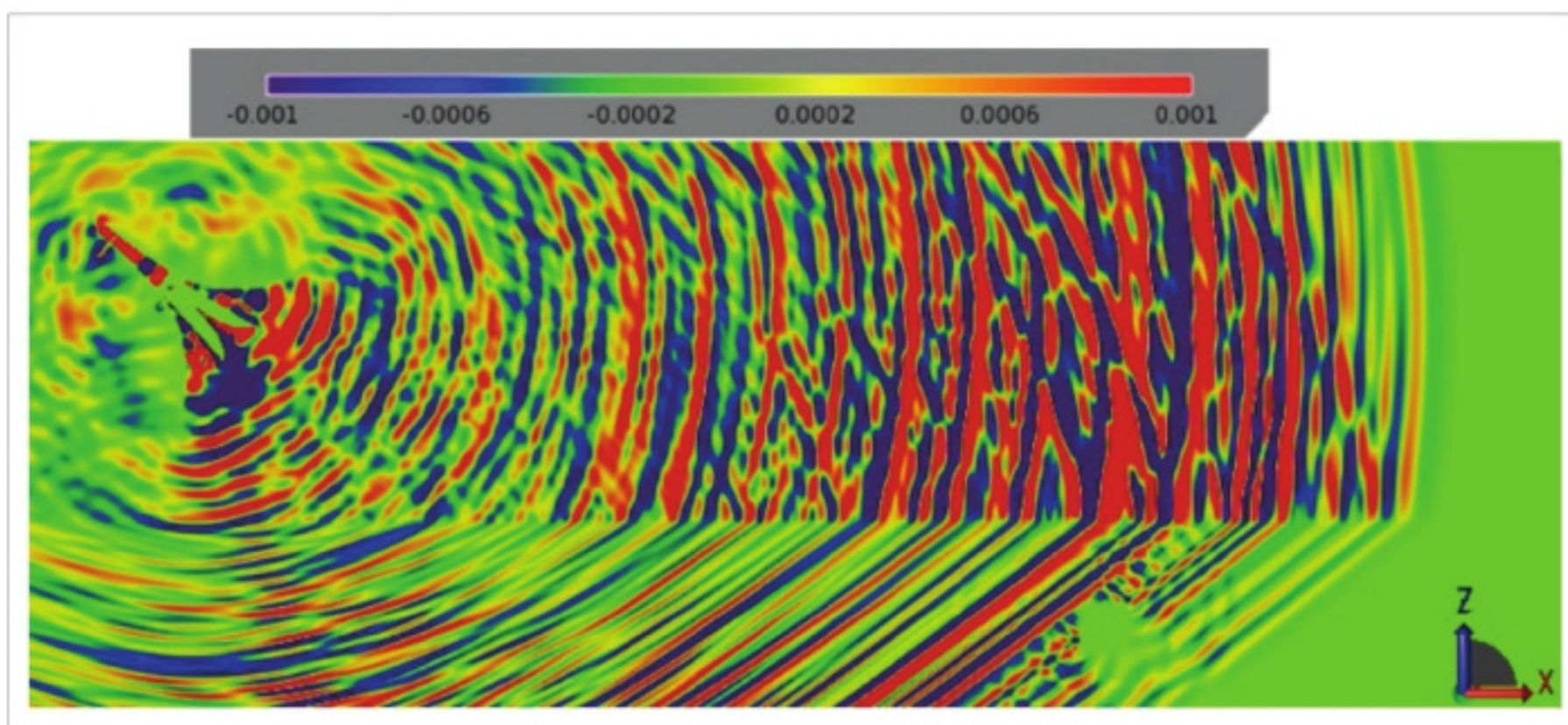

Araca Monteli YNR projesi kapsamında gerçekleştirilen örnek bir simülasyon.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

TEKNOGİRİŞİMDE EN FAZLA BAŞVURU YAPAN ÜNİVERSİTE OLDU

5746 Sayılı Kanunun destek mekanizmalarından birisi olan"Teknogirişim Sermayesi Desteği"; Örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok beş yıl önce almış kişilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, desteği veren merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından desteklenmesi uygun bulunan bir iş planı çerçevesinde, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmek için düzenlenmiştir.

> Bu Kanun ile ülkemizde nitelikli girişimciliğin özendirilmesi bu girişimciler tarafından uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve süreçleri geliştirebilen işletmelerin oluşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca bu destek ile ülkemizde bilgi yoğun ve yenilikçi girişimcilik konusundaki farkındalığın artırılmasının yanında yüksek eğitimli, nitelikli gençlerin iş hayatına kazandırılması da sağlanmaktadır.

Kanun kapsamında desteklenmesi uygun bulunan girişimci, işletmesini kurmasını müteakip en fazla 100.000 TL ve bir yıl süre ile desteklenecek olup, destek ödemeleri bir iş planı çerçevesinde ve dönem raporlarının projenin iş planına uygun olarak yürütüldüğünün denetimi sonrası yapılacaktır.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından yapılan açıklamada, bu yıl toplamda 173 farklı üniversiteden başvuru alındığını, en fazla başvurunun ise 138 başvuru ile Fırat Üniversitesi öğrenci ve mezunlarınca gerçekleştirildiğini belirtildi.

Bu projelerden 28 adeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından kabul edildi.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ'NE

"A DESIGN AWARDS AND COMPETITION" ÖDÜLÜ

Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölüm Başkanı Doç. Dr. Mehmet Lütfi Hidayetoğlu ve öğrencileri iki farklı yarışmadan 8 ödülle döndüler.

Merkezi İtalya'da olan ve dünyanın tasarım trendlerinin takip ettiği, Tasarım Oscarları olarak nitelenen 'A Design Awards and Competition' organizasyonunun 2015-2016 dönemi ödüllerinde 'Mobilya ve Ev Donanımları Kategorisi'nde yarışan Doç. Dr. Mehmet Lütfi Hidayetoğlu'nun iki ayrı tasarımı ödüle layık görüldü. Tasarımları 'Silver ve Iron Ödülleri'ni alarak yarışmanın istatistiklerindeki üniversite ve ülke puanının artmasına da katkı sağladı.

Add+it by Mehmet Lutfi Hidayetoglu
https://competition.adesignaward.com/design.php?ID=44864

Ayrıca Ekonomi Bakanlığı'nın desteği ile Orta Anadolu İhracatçılar Birliği tarafından düzenlenen '9. Ulusal Mobilya Tasarım Yarışması'nın da ödülleri sahiplerini buldu. İstanbul Yıldız Sarayı'nda gerçekleştirilen ve alanının en uzun soluklu ve prestijli yarışmasından Selçuk Üniversitesi'ne 5 ödül birden geldi. 'Profesyonel Kategori' de 'Akıllı Mobilyalar Teması'nda verilen tek ödül olan 'İhracatçılar Birliği Büyük Ödülü'nü Doç. Dr. Hidayetoğlu alırken, 'Lisans Öğrencisi Kategorileri'nde yarışan Dila Yeşilyurt ve Yasin Aydoğan 'İhracatçılar Birliği Büyük Ödülü'nü, Serhat Irk ve Bedirhan Köse 'Bürotime Altın Ödülü'nü ve Eymen Tatlıhalat ise 'Atagür Ahşap Altın Ödülü'nü almaya hak kazandı.

Yarışmalardaki başarıları değerlendiren Doç. Dr. Hidayetoğlu, "İki ayrı yarışmada aldığımız ödüllerle ve yarışma katılımlarıyla kısa zamanda üniversitemizin adını duyurduk. Endüstri Ürünleri Tasarımı ve İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümlerinin önde gelen mobilya sektörü temsilcileri ve yarışma jürisi tarafından takdir edildiği ödül töreninde, yarışma komitesi ayrıca Selçuk Üniversitesi'ne 'En Çok Katılım Sağlayan Kuruluş Ödülü'nü de layık gördüler. Bu ödülü de rektörümüz adına aldık." dedi.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU FAALİYETLERİ
(2016 HAZİRAN – 2016 EKİM)

5 Kıtadaki 52 Farklı Ülkeden Yaklaşık 200 Öğrenci, YÖK'te Düzenlenen İftarda Buluştu

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç, ailelerinden kilometrelerce uzakta olup Türkiye'deki üniversitelerde eğitim gören uluslararası öğrenciler ile iftar yemeğinde buluştu.

YÖK Başkanlığında "ilk kez" gerçekleştirilen iftar yemeğine YÖK Başkanı Saraç ve bazı YÖK üyelerinin yanı sıra, bazı ülkelerin büyükelçileri ile eğitim ataşeleri ve Ankara'daki üniversitelerde lisans / lisansüstü eğitimlerine devam eden 52 farklı ülkeden yaklaşık 200 uluslararası öğrenci katıldı.

A.B.D., Afganistan, Angola, Arnavutluk, Avustralya, Azerbaycan, Bangladeş, Bosna –Hersek, Cibuti, Çad, Endonezya, Eritre, Etiyopya, Fildişi Sahilleri, Filipinler, Filistin, Gambia, Gana, Irak, İran, Japonya, Kamboçya, Kamerun, Karadağ, Kazakistan, Kenya, Kırgızistan, Kongo, Kosova, Libya, Makedonya, Malavi, Malezya, Mali, Mauritus, Mısır, Moritanya, Nijer, Pakistan Sırbistan, Somali, Sudan, Suriye, Tacikistan, Tayland, Tunus, Türkmenistan, Uganda, Ukrayna, Ürdün, Yemen ve Zimbabve vatandaşı öğrenciler, YÖK'te düzenlenen iftar yemeğinde bir araya geldi.

İftar yemeği öncesi bir konuşma gerçekleştiren YÖK Başkanı Saraç, Türkiye'de öğrenim gören 100 bine yakın uluslararası öğrencinin bulunduğunu ve Türkiye'de bu öğrencileri temsilen bu akşam öğrencilerle Yükseköğretim Kurulunda düzenlenen iftar yemeğinde buluştuklarını belirtti.

YÖK Eğitim Fakültelerini Yeniden Yapılandırıyor

YÖK Başkanı Prof. Dr. Saraç:

"Yeni yapılanmada, eğitim fakültelerindeki bölüm yapılanmasında kesintisiz 8 yıllık ilköğretim ve orta öğretim şeklindeki eğitim kademelerini esas alan ilköğretim ve ortaöğretim programları şeklinde yapılan ayırıma son verildi. Eğitim sisteminde 2012'de yapılmış olan değişiklikle öğretmen yetiştirme sistemi uyumlu hale getirildi"

"İlköğretim bölümü, temel eğitim bölümü olarak yeniden yapılandırıldı ve bu bölüm altındaki 5 anabilim dalı yerine, sadece okul öncesi eğitim ve sınıf eğitimi olmak üzere iki anabilim dalı ve bunlara bağlı lisans programları yer aldı"

"Eğitim bilimleri bölümündeki mevcut 4 temel anabilim dalı yanında, 'öğretim teknolojileri'; 'eğitimin felsefi, sosyal ve tarihi temelleri'; 'hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi' olmak üzere 3 yeni anabilim dalı oluşturuldu"

Prof. Dr. Yekta Saraç, eğitim fakültelerine yönelik yeni yapılandırma çalışmalarının tamamlandığını bildirdi. Buna göre, eğitim fakültelerindeki bölüm yapılanmasında kesintisiz 8 yıllık ilköğretim ve orta öğretim şeklindeki eğitim kademelerini esas alan ilköğretim

ve ortaöğretim programları şeklinde yapılan ayırıma son verildi.

Saraç, YÖK'ün 64. ve 65. Hükümetlerin eylem planında yer alan, "eğitim fakültelerinin bölüm ve anabilim dalları yönünden yeniden yapılandırılması"na yönelik ilk çalışmanın tamamlandığını bildirdi.

Geçmişte eğitim fakülteleriyle ilgili olarak Yükseköğretim Kurulunca gerçekleştirilen ilk yeniden yapılandırma çalışmasının Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile işbirliğine dayalı, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında 1997-1998 yıllarında gerçekleştirildiğini aktaran Saraç, bu süreçte bölüm ve anabilim dalları yanında öğretim programlarının da yeniden yapılandırıldığını, daha sonra yine Yükseköğretim Kurulunca 2006'da eğitim programlarında kısmi bir düzenleme yapıldığını ifade etti.

Aradan geçen 10 yılda, uygulamada görülen bazı sorunların yanında gerek eğitim sisteminde meydana gelen değişmelerin, gerekse öğretmen yetiştirme ve müfredat programları yönünden ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar bağlamında eğitim fakültelerinde yeniden düzenleme gereğinin duyulduğuna işaret eden Saraç, konuyla ilgili ilk çalışmaların, Eğitim Fakültesi Dekanlar Konseyi'nin (EFDEK) çeşitli toplantılarında yapıldığını, daha sonra ilgili bölüm ve anabilim dalları tarafından yapılan çeşitli toplantılarda, araştırmalarda ve raporlarda sorunların ele alındığını ve çeşitli önerilerin geliştirildiğini anlattı.

Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Mehmet Şişman başkanlığındaki Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubunda değerlendirildiğini, hazırlanan taslak modelin Yükseköğretim Kuruluna sunulduğunu dile getiren Saraç, konuyla ilgili komisyon ve kurullarda incelenerek bölüm ve anabilim dalı yönünden akademik yapıya son şeklinin verildiğini söyledi.

Saraç, eğitim fakültelerindeki yeniden yapılandırma kapsamında yapılan düzenlemeleri şöyle anlattı:

"İlköğretim bölümü, temel eğitim bölümü olarak yeniden yapılandırıldı ve bu bölüm altındaki 5 anabilim dalı yerine, sadece okul öncesi eğitim ve sınıf eğitimi olmak üzere iki anabilim dalı ve bunlara bağlı lisans programları yer aldı. İlköğretim bölümü içindeki sosyal bilgiler eğitimi, fen bilgisi eğitimi ve ilköğretim matematik eğitimi anabilim dalları, oluşturulan başka bölümler altında yer aldı. İlköğretim bölümü altındaki sosyal bilgiler eğitimi anabilim dalına, sosyal bilimler ve Türkçe eğitimi bölümü içinde yer verildi. Daha önce ortaöğretim sosyal alanlar eğitimi bölümü içinde yer alan tarih, coğrafya, felsefe grubu, Türk dili ve edebiyatı eğitimi anabilim dalları da yeni oluşturulan bu bölüm içinde yerini aldı.

Öte yandan ilköğretim bölümü altındaki fen bilgisi eğitimi ile ilköğretim matematik eğitimi anabilim dalları, yeni oluşturulan fen bilimleri ve matematik eğitimi bölümü içinde, daha önce ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitimi bölümü altındaki fizik, kimya, biyoloji ve matematik eğitimi anabilim dalları da bu bölüm içinde yer aldı. Böylece birbiriyle ilişkili alanlar, aynı bölüm altında toplanarak başta insan kaynakları olmak üzere diğer kaynakların daha verimli ve etkili kullanılması amaçlandı."

Ziraat-Tarım, Orman Ve Su Ürünleri Programlarını Tercih Edecek Öğrencilere "YÖK Bursu" Müjdesi

Ülkemiz ve yükseköğretim sistemimiz açısından stratejik önem taşıyan, Tarım - Ziraat – Orman - Su Ürünleri odaklı lisans programlarına yönelik durum değerlendirmesi ve bu programlara yönelik olarak özellikle son yıllarda azalan ilginin arttırılması konusunda görüşmelerde bulunmak üzere Prof. Dr. M.A. Yekta Saraç'ın Başkanlığında, bu programların bulunduğu Fakülte ve Yüksekokulların Yöneticileri ile Yükseköğretim Kurulunda bir toplantı gerçekleştirildi.

Bu amaca yönelik olarak en önemli girişimin ziraat, orman ve su ürünleri odaklı devlet üniversitesi programlarını tercih ederek yerleştirilecek ilk üç sıradaki öğrencilere eğitim süreleri boyunca "YÖK Bursu"

verileceğini açıklayan Başkan Saraç, bu kapsamda 210 programın bulunduğunu, başlatılan "YÖK Bursu" ile toplam 630 öğrencinin bu burs imkanından faydalanabileceğini belirtti. Başkan Saraç, "YÖK Burs" miktarının aylık 600 TL olacağını ve bunun da 12 ay boyunca ödeneceğini bildirdi.

"YÖK Yaz Dönemi Toplantılarının" İlki Adnan Menderes Üniversitesinde Gerçekleştirildi
"Akademik Teşvik" Uygulaması Görüşüldü...

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca ülkemizin farklı bölgelerindeki üniversitelerinde, yükseköğretimimize dair konuların ele alınacağı "YÖK Yaz Dönemi Toplantıları'nın ilki, Aydın'da Adnan Menderes Üniversitesinde gerçekleştirildi.

Başkan Saraç'ın bölge rektörleriyle yaptığı toplantıda, "Üniversitelerimizde Akademik Teşvik Uygulaması: Sonuçların Değerlendirilmesi" adlı konu masaya yatırıldı.

Açılış konuşmalarının ardından YÖK Başkan Danışmanı Prof. Dr. Sezer Ş. Komsuoğlu akademik teşvik uygulamasına dair sunumunu gerçekleştirdi.

Yükseköğretimin Yeni Rotası Müslüman Frankofon Ülkeleri

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, ortak tarihe ve kültürel değerlere sahip Müslüman Frankofon ülkelerle ilişkileri geliştirmeyi amaçlayan inisiyatif başlattıklarını belirterek, "Afrika ülkelerinin ihtiyaç duyduğu akademik kadroları yetiştirmeye talibiz ve bu çerçevede bir altyapı niteliğinde olan Türkoloji Bölümlerinin Afrika ülkeleri üniversitelerinde açılması ve mevcutların desteklenmesi Yeni YÖK'ün temel politikaları arasında" dedi.

Türkiye'nin Afrika Yılı olarak ilan ettiği 2005 yılından itibaren, özellikle de Afrika Birliği'nin 2008'de Türkiye'yi "stratejik ortak" olarak ilan etmesinin ardından izlenen politikalarla, Afrika ülkeleriyle ilişkilerini her alanda geliştirmeye büyük önem verildiğini ifade eden Saraç, Afrika ülkelerinin siyasi, ekonomik ve sosyal kalkınma hamlelerine katkıda bulunulmaya çalışıldığını aktardı.

Türkiye'nin pek çok alanda Afrika ülkeleri ile geliştirdiği kapsamlı ve karşılıklı fayda temelli ilişkilerin, yükseköğretim alanında ne yazık ki istenilen seviyeden uzak olduğuna işaret eden Saraç, "yeni YÖK" olarak söz konusu eksikliği gidermek adına yeni dönemde, özellikle Fransızca konuşan müslüman Afrika ülkelerinden gelen talepleri dikkate alarak yükseköğretim alanında Türkiye'nin birikim ve potansiyelini bu ülkelerle paylaşmayı öngören kapsamlı bir programı uygulamaya koyduklarını anlattı.

Türk yükseköğretim sistemine kayıtlı Afrikalı öğrenci sayısının 12 bin 227 olduğunu bildiren Saraç, Türk üniversitelerinde ders veren Afrikalı öğretim elemanı sayısının ise 134 olduğunu aktardı. Bu sayının, ülkesi dışında öğrenim gören toplam Afrikalı öğrenci sayısı yanında çok düşük olduğuna işaret eden Saraç, ancak bu rakamın 2 yıl önce daha da az olduğunu belirtti.

Saraç, Afrika ülkelerinin yükseköğretim alanında Türkiye'den beklediği desteklerin, ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğini bildirdi.

Kimi ülkelerin Türkiye'nin yükseköğretim sistemi yönetim tecrübesinden, kimilerinin akreditasyon ve diploma denkliği uygulamalarından, kimilerinin program yeterlilikleriyle ilgili uygulamadan yararlanmak istediğini, ayrıca uluslararası ortak bir üniversite kurmak, ortak program yürütmek isteyen, hatta Türkiye'den bir profesörü rektör olarak atamak isteğini resmen ileten ülkelerin bulunduğunu anlatan Saraç, bu taleplere sürekli pozitif yaklaşmaya çalıştıklarını söyledi.

YÖK Başkanı Saraç, Afrika ziyaretlerine geçen yılın Mayıs ayında Tunus'tan başladıklarını ve bu ziyaret kapsamında bir çerçeve anlaşması imzaladıklarını, ayrıca Türkiye-Tunus Üniversiteleri İşbirliği Forumunun ilkini gerçekleştirdiklerini belirtti.

Türkiye-Tunus Üniversiteleri İşbirliği Forumunun ikincisini ise geçtiğimiz Mayıs ayında Tunus'tan 11, Türkiye'den 15 üniversite rektörünün katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirdiklerini aktaran Saraç, forumda tarım, çevre ve enerji, ortak araştırma alanları olarak belirlendiğini ve her bir alanda işbirliği yapacak birkaç üniversitenin eşleştirildiğini bildirdi.

İran'la Yükseköğretim Alanında "Üst Düzey" İşbirliği

-İki ülke arasında imzalanan Mutabakat Zaptı kapsamında oluşturulan Ortak İzleme Komitesi, yükseköğretimde ortak araştırma projelerinden, desteklenecek öğrencilere ve ortak diplomalara kadar pek çok alanda yapılacak işbirliğine ilişkin rotayı belirledi

-YÖK Başkanı Prof. Dr. Saraç:

-"Öncelikler dikkate alınarak 1 yıl içerisinde en az ortak 10 araştırma projesi başlatılacak"

-"Gelecek bir yıl içinde karşılıklı olarak en az 50 öğrenci değişim programları kapsamında desteklenecek"

-"Eş zamanlı olarak ortak diploma programlarının geliştirilmesine yönelik girişimler yapılacak"

-"Türkçe ve Farsça dillerinin karşılıklı geliştirilmesi için bu yıl içinde en az 3 öğretim üyesi karşılıklı ülkelere gönderilecek"

Bunların tümünün ötesinde, iki ülke arasındaki en önemli benzerliğin, her iki ülkenin sahip oldukları genç insan kaynakları olduğunun altını çizen Saraç, insan kaynakları ile birlikte başlatılacak yeni ve yenilikçi girişimlerin her iki ülkeye de sürdürülebilir büyük kazanımlar sağlayabileceğini söyledi.

YÖK Başkanı Saraç, Mutabakat Zaptının detaylarını da paylaştı. Ortak İzleme Komitesi'nin oluşturulmasının zaptın en önemli maddesi olduğunu ifade eden Saraç, komitenin zaptın uygulanması sürecinden sorumlu olacağını belirtti.

Doğu Ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Üniversitelerin Rektörleri İle Toplantı

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki üniversitelerin rektörleri ile bir araya geldi.

YÖK Başkanı Saraç'ın başkanlığında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında gerçekleştirilen toplantıya Adıyaman, Ağrı İbrahim Çeçen, Batman, Bingöl, Bitlis Eren, Dicle, Erzincan, Fırat, Gaziantep, Hakkari, Harran, Iğdır, Kahramanmaraş Sütçü İmam, Kilis 7 Aralık, Mardin Artuklu, Mustafa Kemal, Muş Alparslan, Siirt, Şırnak, Tunceli, Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin rektörleri katıldı.

Toplantıda 2016 – 2017 Eğitim Öğretim yılı öncesinde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki üniversitelerin genel bir durum değerlendirmesi yapıldı.

Toplantı neticesinde hükümete sunulmak üzere bölgedeki yükseköğretim kurumlarının durumlarına ilişkin bir rapor hazırlanmasına karar verildi.

Rektörlerle Paylaşım Toplantıları

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç, Devlet ve Vakıf üniversitelerinin Rektörleri ile bir araya geldi.

31 Ağustos Çarşamba günü Devlet üniversitelerinin, 01 Eylül Perşembe günü Vakıf üniversitelerinin Rektörlerinin katılımıyla, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında gerçekleştirilen toplantılarda, 667 Sayılı KHK ile Kapatılan Vakıf Yükseköğretim Kurumlarının Lisans ve Önlisans Programlarındaki Öğrencilerin İşlemleri ile ilgili Usül ve Esaslar görüşüldü. Toplantıda ayrıca bu öğrencilerin yerleştirme işlemlerine ilişkin bilgilendirme yapıldı.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Saraç, EUA (Avrupa Üniversiteler Birliği) Avrupalı Akademisyenlere Darbe Girişimi Ve Sonrasındaki Gelişmeleri Anlattı

YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç başkanlığındaki heyet, 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Türk yükseköğretim sisteminde yaşanan gelişmeleri ve YÖK ile Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA) ile ortak iş birliği alanlarını görüşmek üzere Avrupa Üniversiteler Birliğine bir heyetle ziyaret gerçekleştirdi.

EUA Yönetim Kurulu heyetine Başkan Prof. Dr. Rolf Tarrach başkanlık etti.

Türkiye'den 63 üniversitenin üyesi olduğu, 47 ülkeden 839 üyesi bulunan ve AB'nin yükseköğretim odaklı (eğitim, araştırma, yenilikçilik) politikalar geliştirilmesinde en önemli kurumu olarak gösterilen EUA'nın Brüksel'deki merkezinde düzenlenen toplantıda YÖK'ün 15 Temmuz darbe girişimi sonrası uluslararası faaliyetleri görüşüldü.

Bilindiği üzere YÖK tarafından, 15 Temmuz darbe girişiminin ardından özellikle bin 577 dekanın istifasının istenmesine ve üniversitelerde açılan soruşturmalara yönelik yurtdışından gelen eleştiriler üzerine EUA, AB, Bologna Süreci İzleme Grubu gibi kurumların da olduğu 118 şemsiye kuruluşa, darbe girişimi ve sonrasında yaşananlar ile FETÖ/PDY terör örgütüne karşı alınan önlemleri içeren mektup gönderilmişti.

YÖK Başkanı Saraç'ın bu mektubu, 23 Temmuz'da dünyanın önemli üniversite sıralama kuruluşlarından "Times Higher Education"ın (THE) internet sitesinde haber olarak yayımlanmıştı.

Bunun üzerine YÖK, rektörlerden oluşturacağı ekipleri, uluslararası eğitim faaliyeti yürüten kurumlara heyetler halinde göndererek yurt dışındaki yükseköğretim odaklı tüm kişi, kurum ve kuruluşları yerinde bilgilendirme ve aydınlatma çalışmalarına başlama kararı almıştı.

Bu heyetlerin çalışmaları ile 15 Temmuz darbe girişiminde yaşananları, Türkiye'deki akademik camianın FETÖ/PDY terör örgütünden temizlenmesine yönelik alınan kararları ve atılan tüm adımları muhataplarına anlatarak, haksız eleştiri ve açıklamalar yapılmasının önüne geçilmesi hedefleniyor.

Böylece ilk olarak, YÖK'te 17 Ağustos'ta 65 ülkeden 17'si büyükelçi düzeyinde olmak üzere yaklaşık 100 yabancının katılımcıyla 15 Temmuz darbe girişimine ilişkin bilgilendirme toplantısı düzenlendi.

Ayrıca Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi (AGİTPA) heyeti, YÖK Başkanı Saraç'ı ziyaret etti. Heyete Türk yükseköğretim sisteminde yaşanan son gelişmeler ve alınan kararlara ilişkin bilgi verildi. Yaşanan bu olumsuz sürecin üniversitelerin kurumsal yapısını zedelemesine izin verilmeyeceği ve eğitimin hiçbir şekilde aksamayacağı vurgulanarak Türk yükseköğretimine güvenilmesi gerektiği mesajı iletildi.

Almanya Ziyareti

Yurt dışındaki yükseköğretim odaklı tüm kişi, kurum ve kuruluşları yerinde bilgilendirme ve aydınlatma çalışmalarına devam ediyoruz. Türk yükseköğretim sisteminde yaşanan gelişmeleri ve ortak iş birliği alanlarını görüşmek amacıyla YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç, Almanya Federal Eğitim ve Araştırma Bakanı Prof. Johanna Wanka ile Berlin'de bir araya geldi.

Başkan Saraç ÖSYM Kılavuzunda Yer Alan KKTC'deki Üniversitelerin Rektörleriyle Görüştü

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç, KKTC'de bulunan ve ÖSYM kılavuzunda yer alan üniversitelerin rektörlerini YÖK'e davet etti.

Toplantıya Doğu Akdeniz, Girne, Girne Amerikan, Kıbrıs Amerikan, Kıbrıs İlim, Kıbrıs Sosyal Bilimler, Lefke Avrupa, Uluslararası Kıbrıs ve Yakın Doğu Üniversiteleri katıldı.

Toplantıda KKTC yükseköğretim sistemine ilişkin durum değerlendirilmesi yapılırken, FETÖ ve diğer terör örgütlerinin Kıbrıs Üniversitelerinde yapılanmalarına karşı alınacak önlemler ele alındı. Toplantıda ayrıca, bu üniversitelerin Türkiye'deki diğer vakıf üniversiteleri gibi eğitim öğretim açısından değerlendirilmeye alınması hususu da görüşüldü.

Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz'ın da Katılımlarıyla Eğitim / Eğitim Bilimleri Fakültelerinin Yöneticileriyle Toplantı Gerçekleştirildi

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç ve üniversitelerin Eğitim / Eğitim Bilimleri Fakültelerinin dekan ve dekan yardımcılarının katıldığı bir toplantı gerçekleştirildi.

Türkiye'de yükseköğretim ve eğitim fakültelerinin durumuyla ilgili sunum yapan Başkan Saraç, yükseköğretim sayılarına ilişkin bilgi verdi. Başkan Saraç, yükseköğretim kurumu sayısının 2001'de 75 iken, 2016'da 181'e yükseldiğini belirterek, eğitim fakültelerinin sayısının ise 96'ya ulaştığını kaydetti.

Üniversitelerdeki öğretim elemanı sayısının da 66 binden 156 bine çıktığını, eğitim fakültesindeki öğretim elemanı sayısının ise 10 bine yaklaştığını vurgulayan Saraç, şunları kaydetti:

"Türkiye'de öğretmen yetiştirme alanında önemli tarihlere baktığımızda öğretmen yetiştirme konusunda dünyanın pek çok ülkesinden çok daha derin bir tecrübeye sahip olduğumuz anlaşılıyor. Bu açık ve seçik. İlk öğretmen okulu günümüzden 168 yıl kadar önce kuruldu. Zaman içinde öğretmen yetiştirmeye dönük 30'dan fazla farklı ad altında okul açıldı. Bugün itibariyle temel kaynak, eğitim fakülteleridir. Öğretmen yetiştirme, 1980'e kadar MEB'in tasarrufundayken, 1980'den sonra bu YÖK'e devredildi."

Eğitim fakültelerinde yapılanmaya gidildiğini kaydeden Saraç, eğitim fakültelerinde eskiden 11 bölüm ve 30 lisans programının yer aldığını, yeni yapılanmada ise 9 bölümün yer aldığını dile getirdi.

Başkan Saraç, eski yapının karmaşık bir sistemi olduğunu yeni yapılanmayla bu sistemin daha kompakt hale getirildiğini, 4+4+4 uyumlu olması için bazı bölüm başlıklarında yer alan ilköğretim ve ortaöğretim ifadelerinin ise kaldırıldığını belirtti.

Eğitim fakültelerinin kontenjanlarının ise son iki yıldan beri yaklaşık yüzde 10 oranında azaltıldığını bunun tedrici olarak devam edeceğini vurgulayan Saraç, eğitim fakültelerinde ikinci öğretim programlarının kapatılmaya başlandığını, ancak Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ile Okul öncesi öğretmenliği ikinci öğretim programlarının devam ettiğini kaydetti.

Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, şunları dile getirdi: "Milli eğitimin temel kanununda öğretmenlerin göreve alınırken mülakat yapılacağı yazılı. Dolayısıyla hiç olamayan bir şey değil. Olanı biz uygulamaya koyduk. Ama 20 bin öğretmeni atayabilmek için üç katını çağırıyoruz. 60 bin öğretmene mülakat yapmak lazım. 60 bin öğretmenle mülakat yapmak zor. 40 bin alacaksan 120 bin, zor. Bu zorluğu üstlenmemek için 'kurayla atayalım' denilmiş." dedi.

YÖK'ün öğretmen yetiştirme sürecinde seçilen öğrenciye sunulacak eğitimin niteliği ve eğitimin verildiği kurumların kalitesinin önemine vurgu yapan Bakan Yılmaz, Türkiye için yüksek nitelikli öğretmen yetiştirme hedefinin ancak tüm bu kurumların belli standartları yakalamasıyla sağlanabileceğini belirtti.

Bakan Yılmaz, öğretmen yetiştirmeye yönelik programlarda öğretim üyesi elemanı başına düşen öğrenci sayısını uluslararası ölçütlere uygun hale getirmek için YÖK ile çalışmayı etkin şekilde yürütmeleri gerektiğini aktardı.

BASINDA **YÖK**

YÜKSEKÖĞRETİMİN YENİ ROTASI

Müslüman Frankofon ülkeler

YÖK Başkan Saraç: rotamız Tunus, Ayn

YÖK o geceyi anlatacak

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, FETÖ'nün 15 Temmuz'daki darbe girişimi sonrasında Türk yükseköğretim sisteminde

YÖK Atlas'a iki yeni modül ekleniyor

Üniversite adaylarına bilgi sunmak için hayata geçirilen 'YÖK Atlas' sistemi, 'YÖK Tercih' ve 'YÖK Mezun Atlas' başlıklı iki yeni modülle adaylara hizmet verecek

YÖK Başkanı Saraç'tan 'uluslararası Ermeni konferansı' çağrısı

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç

Ankara Üniversitesi sınavlarını erteledi

Zıraat-Tarım, Orman ve Su Ürünleri'ni tercih edenlere

YÖK bursu müjdesi

İLK AŞAMA TAMAM

EĞİTİM FAKÜLTELERİ YENİDEN YAPILANIYOR

"Eğitim fakültelerinin bölüm ve anabilim dalları yönünden yeniden yapılandırılması"na yönelik ilk çalışmanın tamamlandığını bildiren Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç şunları söyledi: "Yeni yapılanmada, eğitim fakültelerindeki bölüm yapılanmasında kesintisiz 8 yıllık eğitim kademelerini esas alan ilköğretim ve ortaöğretim programları şeklinde yapılan ayrınma son verildi. Eğitim sisteminde 2012'de yapılmış olan değişiklikle öğretmen yetiştirme sistemi uyumlu hale getirildi, İlköğretim bölümü, temel eğitim bölümü olarak yeniden yapılandırıldı ve bu bölüm altındaki 5 anabilim dalı yerine, sadece okul öncesi eğitim ve

YÖK'ün yeni rotası Afrika

YÖK Başkanı Yekta Saraç Afrika ülkeleriyle yükseköğretim alanındaki ilişkileri geliştirmek için ziyaretler yaptıklarını ve gelen talepleri hayata geçirmeye çalıştıklarını söyledi.

YÖK Başkanı Yekta Saraç, Türkiye'nin 2005 yılını "Afrika Yılı" ilan etmesi ve Afrika Birliği'nin de 2008'de ülkeyi "stratejik ortak" olarak duyurmasının ardından "Kara Kıta"yla yükseköğretim alanında ilişkilerin geliştirildiğini açıkladı. Yükseköğretim alanında kurulacak sağlam ilişkiler sayesinde ülkeler arasındaki ilişkilerin geleceğinin de güvence altına alınacağının bilincinde olduklarını belirten Saraç, özellikle Fransızca konuşan Müslüman Afrika ülkelerinden gelen talepleri dikkate alarak, yükseköğretim alanında Türkiye'nin birikim ve potansiyelini paylaşmaya öncelik tanıyan bir programı uygulamaya koyduklarını anlattı.

REKTÖR İSTİYORLAR

Saraç Afrika'ya yaptıkları ziyaretler sonrasında bu ülkelerin Türkiye'den beklediği destekleri farklılık gösterdiğini söyledi. Kimi ülkelerin Türkiye'nin yükseköğretim sistemi yönetim tecrübesinden, kimilerinin akreditasyon ve diploma denkliği uygulamalarından, kimilerinin program yeterlilikleriyle ilgili uygulamadan yararlanmak istediğini dile getiren Saraç, ayrıca uluslararası ortak üniversite kurmak, ortak program yürütmek, hatta Türkiye'den bir profesörü rektör atamak isteyenlerin bulunduğunu dile getirdi. Saraç, taleplere sürekli pozitif yaklaşmaya çalıştıklarını söyledi.

Uzun kayıtlara son veren 'tıkla kaydol' uygulaması rağbet gördü.

Öğrenciler 'e-kayıt'ı sevdi

Elektronik kaydı tercih eden üniversite öğrencisi sayısı, geçen seneye göre yüzde 31 artarak 407 bin 946'ya ulaştı. Geçen yıl üniversiteye girişte 311 bin 29 öğrenci elektronik kaydı tercih ederken, bu yıl uygulamadan yararlanan öğrenci sayısı 407 bin 946 oldu. 592 bin 632 öğrenciden 407 bin 946'sı üniversite kaydını YÖK'ün 2014-2015 öğretim yılından beri e-devlet kapısı üzerinden uygulamaya aldığı e-kayıt uygulaması üzerinden gerçekleştirdi. 2015-2016 yılında, tüm devlet üniversiteleri, öğrencilere e-kayıtla üniversiteye kaydolma imkanı tanıdı. Devlet üniversitelerine kayıt yaptırabilecek öğrencilerin yüzde 70,6'ı e-kayıt uygulamasını tercih etti

Saraç'ın mektubu 'THE'de yayımlandı

Times Higher Education (THE), YÖK Başkanı Saraç'ın darbe girişimiyle ilgili mektubuna sitesinde yer verdi. Haberde, alınan tedbirlerin Üniversitelerdeki özerkliğin korunmasına yönelik olduğuna dikkat çekildi

ANKARA Milliyet

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, Avrupa Üniversite Birliği (EUA) ve Bologna Komitesi'nin de

YÖK'TEN ADAYLARA MÜJDE

Ziraat, orman ve su ürünlerini tercih edene burs

YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç bu yıl ziraat, orman

YÖK 'Mevlana' ile 3 kıtayı dolaşacak

Yükseköğretim Kurulu'nca (YÖK), Türk yükseköğretim sisteminin dünyaya açılan penceresi" olarak nitelendirilen "Proje tabanlı Mevlana Programı" kapsamı

Üniversiteler: DEMOKRASİYE SAHİP ÇIKMA GÜNÜ

Esra ÜLKAR

YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu, Üniversiteler Arası Kurul Başkanlığı ve üniversiteler resmi web sayfalarından 15 Temmuz'da gerçekleşen darbe girişimine karşı kınama mesajı yayınladı:

Yükseköğretim Kurulu: Demokrasinin en önemli savunucularından üniversitelerimiz için gün, demokrasiye sahip çıkma günüdür.

Üniversiteler Arası Kurul Başkanlığı: Özgürlüğün sesi üniversitelerin bu durumu kabulü mümkün değil. Yapanlar milletimize hesap verecektir.

Vakıf Üniversite

YÖK'ten makul çözüm

Kapatılan üniversiteler arasından kay

ÜNİVERSİTELERE

Galatasaray mod

YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu (YÖK) Galatasaray Üniversitesi'nde 4 yıldır başarıyla uygulanan uluslararası diploma programını tüm yükseköğretim kurumlarına yaymak için düzenleme yaptı.

eğitim görebilecek. Galatasaray Üniversitesi Sorbonne ve Bordeaux ile yaptığı işbirliği kapsamında işletme ... sat ve iletişim ... ki öğrenciler ... hakkı sunu ... yönetmeli

Nereden biliyorsunuz konuşmadığımızı?

HERHALDE genlerimizde var, "leb demeden leblebi" denileceğini sanma durumu

SEVİLAY YAZIYOR

Efendi efendi mail atanlara değil bu lafım. Sakın onlar üstlerine alınmasınlar. Ancak Twitter'da yazılanlar, şahsıma ve Saraç'a yapılan saldırılar çok ama çok çirkindi. Ve bu sözlerim onlara.

Peki saldıranlar kim? ÖYP'liler.... Yani Öğretim Görevlisi Yetiştirme Programı'na dahil olanlar!

Efendim ben Yekta Saraç'a tahiyeler düzeceğime, ona göre alınan kararla

detayları. Evet, yerden göğe kadar haklısınız. Doğru! Ne yazık ki büyük bir mağduriyet söz konusu sizler açısından ama YÖK Başkanı da diyor ki: "Bu mağduriyet kaçınılmazdı."

Ve bunun sebeplerini de şu şekilde anlatıyor: "Amacı lisansüstü eğitim verme imkânına sahip olan yükseköğretim kurumlarının, öğretim üyesi ihtiyacı olan diğer yükseköğretim kurumlarının araştırma görevlilerine, lisansüstü eğitim yaptırarak öğretim üyesi yetiştirilmesini sağlamaktadır. ÖYP 23.03.2010 tarihli YÖK Yürütme Kurulu'nun kararıyla başlatılmıştır. Üniversiteler ÖYP kadrolarına sıcak bakmıyorlar. ODTÜ, Boğaziçi gibi bazı üniversite-

uyumsuzluk doğuruyordu. Bunlar dolayısıyla rektörler üniversite hocalarının öner bir kısmı tarafından yıllard ÖYP uygulaması eleştiriliyordu. FETÖ ile bağlantılı olma sebebiyle bunların K kararıyla 50-D'ye geçirildi şeklinde bir algı oluşmuştu Halbuki KHK ile performa yetersiz olduğu düşünüler veya malum terör örgütler bağlantısı bulunan araştır görevlilerinin durumlarını değerlendirilmesi imkânı verilmiştir. Ayrıca ÖYP ik mecburi hizmet yüklenm de eleştiri konusu oluyor Bu da KHK ile kaldırılmı

Yazabilsem daha çook ayrıntı var ama mümkün değil. Çünkü bana ayrıla yere ancak bunu sığdıral

Diplomanın pul olmaması için çalışıyoru

MESLEKİ YETERLİLİK SINAVI

TARIM VE GIDA ÖNEMLİ

'İhtisaslaşma' takvimi belli oldu

KALKINMA Bakanı Lütfi Elvan ile 50'den fazla üniversite rektörünün katıldığı 'Üniversitelerin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması'

'İhtisaslaşması' takvimini açıkladı. Saraç, üniversitelere çağrı açılacağını, niyet beyanlarının alınacağını ve gelecek ay ilk aşama değerlendirmelerinin yapılacağını söyledi. İkinci aşama değerlendirmenin

ile kasım ayında çalışma başlatılması hedefleniyor. Bakan Lütfi Elvan ise ye üniversiteler kurarken ilin gelişme kalkınmasını, istihdamına katkı sağla sını, nispeten geri kalmış illerin güçle rilmesini öngördüklerini belirtti.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, Hürriyet'e açıkladı:

ÜNİVERSİTE GİRİŞ SINAVLARINDA AÇIK UÇLU SORU DÖNEMİ GELİYOR

KONTENJANLARIN KADERİNİ ÖĞRENCİLER BELİRLEYECEK

AJANDA

En eski yatılı kız lisesi 100 YAŞINDA

Brüksel'de darbe girişimi anlatılacak

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, FETÖ'nün 15 Temmuz'daki darbe girişimi sonrasında Türk yükseköğretim sistemi yaşanan gelişme ve YÖK-Avrupa Üniversiteler Birliği

KAPATILAN ÜNİVERSİTELERDEKİ ÖĞRENCİLER İÇİN FORMÜL BULUNDU

YÖK'ten makul çözüm

ÖRNEK UYGULAMA

YÖK'TEN 100 kuruma mektup

Yükseköğretim Kurulu

10 REHBER SALI 26 TEMMUZ 2016

YÖK'ten adaylara rehberlik hizmeti

90 YILIN HASILASI...

1 11'i devlet olmak üzere 181 üniversitesi olan bir Türkiye'de yaşamak, hele de 1976'da sadece 19 üniversitenin olduğu bir zamanda yükseköğretime başlamışsanız, heyecan verici bir şey.

Hemen her ilimizde en azından bir üniversite ve birçok ilçemizde fakülteler hayal iken şimdi gerçeğe dönüşmüş

ziltas@takvim.com.tr

M KIZILTAŞ

LYS değişiyor

YÖK Başkanı Yekta Saraç açıkladı: LYS'de bu yıl ilk kez açık uçlu sorular olabilir. 3 fakülteye daha baraj geliyor

AKADEMİK AÇILIŞ KÜLLİYE'DE

"Daha önce hukuk, tıp, mühendislik ve mimarlık fakültelerine getirilen başarı sırası barajı, bu yıl eğitim, diş hekimliği ve eczacılık

Akademisyenler Meclis'i de ziyaret et
Cübbelerini giyip darbeyi kınadı
200 MİLYON LİRA TASARRUF EDİLDİ
YÖK darbe girişimini yurtdışında anlatacak
Üniversite tercih sürecine YÖK ayarı
LYS'de açık uçlu sorular başlıyor
3 fakülteye daha baraj geliyor
Liyakatli ve kaliteli üniversite eğitimi ne kadar zor
YEKTA SARAÇ'IN BÜYÜK PROJESİ
100 alanda 2 bin doktora
FETÖ'den 6 bin 500 öğretim görevlisi uzaklaştırıldı
RAKAMLARLA ÜNİVERSİTELER
SINAVDA AÇIK UÇLU SORU DÖNEM
ÖNÜMÜZDEKİ YIL OLABİLİR
YÖK Başkanı Saraç, üniversite sınavlarında üzerinde çalışılan sistemi Hürriyet'e anlattı: "ÖSYM Başkanımız YGS'nin birden fazla yapılması

Başkan Saraç, milletvekillerinden 'tasarı' desteği istedi

YÖK'TE AKADEMİSYEN MİLLETVEKİLLERİ ZİRVESİ

YÖK'ten 'ziraat, orman ve su'yu seçene maaş gibi burs

YÖK'ün bu yıl ilk kez başlattığı ziraat, orman ve su ürünleri fakülteleri programlarına ilk 3 sırada yerleşen 615 üniversite öğrencisi, aylık 600 lira burs almaya hak kazandı

ÜNİVERSİTE KONTENJANLARI %5.2 ARTTI

YÖK ve rektörler ortak açıklama yaptı

Devlet ve vakıf üniversitelerinin rektörleri YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç'ın "acil toplantı" çağrısının ardından yaptıkları açıklamada millet iradesine ve demokrasiye yönelik darbe girişimini kınadı

Üniversitelerin ele geçirilmesine ASLA MÜSAADE EDİLEMEZ

YÖK ve tüm üniversite rektörleri adına yapılan açıklamada YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, "Bu yapılanmanın

YÖK BAŞKANI PROF. DR. YEKTA SARAÇ AYRINTI

Tercih sistemi neler değişti

YÖK üniversitede kontenjan artırdı

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), bu yıl üniversite kontenjanlarını geçen yıl oranla yüzde 5'in üzerinde artırarak 867 bin 191 olarak belirledi. Tercih kılavuzundaki üniversite sayısı ...

YÖK

Cumartesi günü İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıd'daki merkez binasındaydık. YÖK Başkanı Yekta Saraç, kurumuyla ... bilgi paylaşmak ... ye örgüt mensubu gibi bakmak onları devlete kırgın hâle getirir" diyerek bir başka gerçeğe dikkat çekiyor. "Gereken neyse rektörlerimiz onu yapacak" diyor. Başkan, şunun kamuoyu tarafından bilinmesini bilhassa beklemekte. YÖK, bir kısım yetkilerini üniversitelere devretmekte. Saraç "üniversiteler, ... leri değil"

ÜNİVERSİTEDEKİ
YABANCI FETÖ'CÜLER

Aslında NE OLDU

Asgari ücretin üzerinde burs

Saraç: "100 alan-da, 2 bin doktora

YÖK Başkanı'ndan çarpıcı açıklamalar

DİYALOG

YURTDIŞINDA 15 FETÖ ÜNİVERSİTESİ

Tespit ettik denkliği dondurduk

TÜRKÇE BİLMEYEN ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ!

Aslında

Yükseköğretimin geleceği...

YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu (YÖK), kurulduğu 1981'den beri ülkemizin en çok tartışılan kuruluşlarından birisi.

Geçtiğimiz Cumartesi günü düzenlediği basınla sohbet toplantısında bir araya geldiğimiz YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç'a sorulanlardan biris

ILTAŞ

Yabancı öğrencilerde FETÖ şüphesi

Saraç'ın verdiği bilgiye göre FETÖ ile mücadele üniversitelerde de sürüyor. Yapı ile bağlantılı 15 üniversite kapatılmış. Bunların 14'ünde öğrenci bulunuyormuş. Bu üniversiteleri 122 ülkeden öğrenci gelmiş. Yabancı öğrenci sayısı 3 bin 982. Toplam 65 bin 216 öğrenci mevcudu varmış. Öğretim elemanı 2892. YÖK Bu konu, FETÖ üniversitelerindeki yabancı öğrenci 17 büyükelçi ve 65 eğitim müşaviri ile görüştüklerini belirtti. Bu noktada Saraç, "Şu anda, 93 bin yabancı öğrencinin ne kadarını bu yapının getirdiğini bilmiyoruz" dedi.

ROBOT YAPACAK ÜNİVERSİTE YOLDA

Star İSTANBUL

AHMET TAŞGETİREN

Devlete kırgınlık olmamalı

YÖK Başkanı Yekta Saraç ile 4 saat ne konuştuk?

YÜKSEKÖĞRETİM

Bursa'da robot vapacağız

Yekta Saraç, Star Yazarı Taşgetiren'e anlattı: 5 alan-ihtisas üniversiteleri oluştu-

YABANCI ÖĞRENCİ KUMPASI

Çok sayıda yabancı öğrencinin FETÖ tarafından devlet üniversitelerinde okutulduğu ortaya çıktı. Olay, bu öğrencilerden bazılarının 15 Temmuz sonrasında açıkta kalmasıyla ortaşlıdı.

Eğitim uzlaşı alanı olsun

Başlıktaki ifade YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta

2 bin kişiye doktora bursu geliyor

BAŞKAN Saraç, geçen yıl ilk kez ziraat fakültelerini ilk 3'te tercih edenlere verilen YÖK bursunun bu yıl doktora düzeyinde de verileceğini açıkladı. Saraç, "100 alan belir-

rası alanlar olacak. Burs asgari ücretin üzerinde olacak" dedi. "Yükseköğretimde yapısal iyileştirmeler sürüyor" diyen Saraç, şöyle devam etti: "Son olarak hükümete bazı değişiklik önerilerimizi sunduk. Bunlar; doktora sonrası

devlet üniversiteleri 3 yıla kadar araştırmacı çalıştırabilecekler. 7'nci yıl araştırma izni var. Her 6 yıldan sonra 1 yıl maaşlı araştırma izni alabilecekler. Üniversiteler şirket statüsünde teknoloji transfer ofisleri kurabilecek."

YÖK Başkanı Prof. Yekta Saraç yüksek öğrenimdeki reform planını açıkladı

YÖK YENİDEN YAPILANIYOR

Bazı yetkileri kurulacak Planlama ve Yönlendirme Kurulu'na devrediliyor. Sadece uygulayıcı olan YÖK'ü yeni kurulacak Kalite Kurulu denetleyecek

ÖĞRETİM ÜYESİ YETİŞTİRME

UÇLU SORU

KALİTE KURULU

YÖK Başkanı: Balkona çıkıp bağırmak marifet mi?

AKADEMİK YIL KULLİYE'DE BAŞLAYACAK

15 TEMMUZ darbe girişiminin ardından başlayan birlik beraberlik ruhu akademik hayata da yansıyacak. Bu yıldan itibaren akademik yıl açılışları Türkiye genelindeki tüm üniversite rektörlerinin katılımıyla Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ndeki törenle yapılacak. Bu yılki açılış Külliye'deki kongre salonunda 18 Ekim Salı gerçekleştirilecek. 2016-2017 Yükseköğretim Akademik Yılı

ve vakıf üniversitelerinin rektörleri başta olmak üzere idari kadro ve başarılı öğrenciler de katılacak. Törene 2 bine yakın akademisyen davet edildi. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından ülkedeki birlik ve beraberlik ruhunu canlı tutmak için yapılan bu düzenleme geleneksel hale getirilecek. YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç "Akademik yıl açılışları bir şölen haline gelecek" dedi. Bölgesel kalkınmada loko-

anlatan Saraç "2006'tan sonra kurulan bazı üniversitelere böyle bir misyon vereceğiz. 100'e yakın kriter belirledik. Bu hafta aday olan üniversiteleri eleyerek sayısını 5'e indireceğiz. Bu üniversiteleri Cumhurbaşkanımız 18 Ekim'deki törende açıklayacak" dedi. Saraç, yükseköğretimde FETÖ ile mücadele kapsamında kritik ve öncelikli alanlarda öğretim üyelerinin mülakatla alınabileceğini de belirtti.

Cevda KARAASLAN/SABAH

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı 06539 Bilkent / Ankara-Türkiye
Telefon: +90 (312) 298 70 00 **Faks:** +90 (312) 266 47 59
www.yok.gov.tr

ISSN 2458-9292
9 772458 929004 01